

č. 6 - 2013

MESIAČNÍK O FILMOVOM ŽIVOTÍ NA SLOVENSKU

WWW.FILMSK.SK

50 ROKOV
50 YEARS
SLOVENSKÉHO
FILMOVÉHO ÚSTAVU
A SLOVAK FILM
INSTITUTE
1963 - 2013

film.sk

CENA 1 €

ROZHOVOR

► Jan Lukeš

TÉMA

► Scenáristické
a dramaturgické
workshopy

RECENZIA

► Kauza Cervanová
► Pátranie po Sugar Manovi
► Rozkoš v oblakoch

PRÍLOHA

► SLOVENSKÁ KINEMATOGRAFIA V ROKU 2012

KINO LUMIÈRE

KINO
SLOVENSKEHO
FILMOVÉHO
ÚSTAVU

ŠPITÁLSKA UL. 4
BRATISLAVA

filmový
KABINET

„Celá táto dráma a toľko lásky
nie sú nič, len svetlo a tieň.“

JEAN EPSTEIN

PROGRAM (prednáška spojená s projekciou sa začína vždy o 18. hod.)

12. 9. 2013 PREDNÁŠKA **Poetický realizmus: Noc a mesto**
PROJEKCIA **Deň začína** (r. Marcel Carné, 1939)
26. 9. 2013 PREDNÁŠKA **Jean Renoir a (ne)klasicizmus**
PROJEKCIA **Velká ilúzia** (r. Jean Renoir, 1937)
10. 10. 2013 PREDNÁŠKA **Klasický hollywoodsky film a rozprávanie**
PROJEKCIA **Prepadnutie** (r. John Ford, 1939)
24. 10. 2013 PREDNÁŠKA **Orson Welles a hĺbka obrazu**
PROJEKCIA **Občan Kane** (r. Orson Welles, 1941)
7. 11. 2013 PREDNÁŠKA **Taliansky neorealizmus a čistá skutočnosť**
PROJEKCIA **Zlodeji bicyklov** (r. Vittorio De Sica, 1948)
21. 11. 2013 PREDNÁŠKA **Ázijská kinematografia a pravda**
PROJEKCIA **Rašomon** (r. Akira Kurosawa, 1950)
5. 12. 2013 PREDNÁŠKA **Slovenský film a hrdina**
PROJEKCIA **Kapitán Dabač** (r. Paľo Bielik, 1957)
19. 12. 2013 PREDNÁŠKA **Michelangelo Antonioni, Federico Fellini a (seba)reflexia**
PROJEKCIA **Sladký život** (r. Federico Fellini, 1960)
16. 1. 2014 PREDNÁŠKA **Alfred Hitchcock a napätie**
PROJEKCIA **Psycho** (r. Alfred Hitchcock, 1960)
30. 1. 2014 PREDNÁŠKA **Robert Bresson, Alain Resnais: Udalosť a virtualita**
PROJEKCIA **Hirošima, moja láska** (r. Alain Resnais, 1959)

NA ÚVOD

V súčasnosti si český a slovenský film nemôže sľubovať veľké medzinárodné úspechy, pretože svet zaujímajú iné, nepokojnejšie regióny. Takto sa vyjadril český filmový publicista Jan Lukeš v rozhovore, ktorý nájdete na stránkach aktuálneho Film.sk. V poslednom čase (a z času na čas) sa však objavujú správy o nemalých festivalových úspechoch slovenských (či slovensko-českých) filmov. A ako napovedá titulok článku o prehliadke Finále Plzeň, neraz za tým treba hľadať ženu. Teraz najmä Miru Fornay, ktorá s filmom *Můj pes Killer* zvíťazila aj na slávnom festivale v Rotterdame.

Najnovšia správa o prestížnom ocenení pre slovenský film sa takisto spája so ženami, ale celkom inak. Oceneným bol v tomto prípade muž – Matúš Vizár, akurát o tom rozhodla päťčlenná porota so štyrmi ženami vo svojich radoch. Viedla ju svetoznáma režisérka Jane Campion a pri takomto mene porotkyne sa dá očakávať aj festival zvučného mena. Oprávnené, Vizár totiž uspel na festivale v Cannes. V súťažnej sekcii študentských filmov Cinéfondation obsadil tretie miesto s animovaným projektom *Pandy*. Hoci na poslednú chvíľu a krátko, predsa túto udalosť zaznamenáva aj júnové Film.sk. Oplatí sa k nej ešte vrátiť.

Už v tomto čísle sa však môžete vrátiť napríklad k filmu *Kauza Cervanová*, ktorý recenzujeme a aj jeho festivalová cesta môže byť zaujímavá. Na záver sa však opäť vráťme do Cannes, odkiaľ prišla ďalšia dobrá správa – víťaznú snímku francúzskeho festivalu už zakúpila spoločnosť Film Europe, takže aj slovenskí diváci uvidia, aký je *Život Adele* (*La Vie d' Adele*). Zostáva ešte veriť, že k *Pandám* sa tunajšie publikum takisto dostane.

► Daniel Bernát

▪ FOTO: Ctibor Bachratý

NA ÚVOD
PROGRAM
KINOLUMIERE
FILMOVÝ
KABINET
2. SEMESTER
2013

▲ Ingrid Hrubaničová, jazykovedkyňa, spisovateľka a herečka

Mám rada filmy s ambíciou postihnúť individuálne alebo etnické univerzálie; filmy, ktoré ma dráždia, rozrušujú, ku ktorým sa musím stále vracieť; filmy, z ktorých mi utkvajú v pamäti scény a repliky. Do roku 1989 sú to najmä hrané filmy, po roku 1989 ma väčšmi zasiahli dokumenty. Napríklad „Terka, baterka, tabaterka“ a Kronerovo rozbíjanie štamperlíkov uprostred rodinného hýrenia inaugurovaných mocných v *Obchode na korze* a poznanie, že v etniku, ktorého som súčasťou, je neublížovanie a česťnosť kdesi v nedohľadne, pretože máme enormne vyvinutý inštinkt na rešpektovanie autority a skupinovú lojalitu. „Babka, čo je najdôležitejšie v živote?“ – „Viem ja? Mali ste prísť, keď som mala zuby ako cesnake!“ z Hanákových *Obrazov starého sveta* a získané poznanie, že človek nie je kolektívna bytosť, ako nás to učili v škole. Je uspokojený na to, aby prežil aj sám. Z nedávnych filmov na mňa najviac zapôsobil dokument *Krehká identita* Zuzany Piussi. Pri všetkých názoroch a deklarovani svojich právd o národe si nikto z hrdinov ani raz nepoložil otázku: „Nemýlim sa?“ Uctievanie vesmíru vlastnej hlavy a nie hlavy vo vesmíre, pestovanie života v sebaklame ako dost výrazná etnická črta.

Film.sk
Mesačník o filmovom dianí
na Slovensku (14. ročník)

Vydavateľ:

Slovenský filmový ústav

Adresa redakcie:

Film.sk

Slovenský filmový ústav

Grösslingová 32

811 09 Bratislava

TEL.: 02/57 10 15 25

FAX: 02/52 73 32 14

E-MAIL: film.sk@sfu.sk

Šéfredaktor:

Daniel Bernát

Redakcia:

Mariana Jaremková

Redakčná rada: Peter Dubecký

generálny riaditeľ SFÚ

Alexandra Strelková

riaditeľka NKC – SFÚ

Marián Brázda

vedúci edičného oddelenia SFÚ

Miroslav Ulman

odborný referent Audiovizuálneho

informačného centra SFÚ

Simona Nötová-Tušerová

tlačová tajomníčka SFÚ

Štefan Vraštiak

tajomník KFN SSN

Kármén Koutná

vedúca predajne Klapka.sk

Jazyková redakcia:

Jaroslav Hochel

Design & grafická úprava:

ma.LMTD

Tlač: Dolis, spol. s r. o.

Uzávierka čísla 6/2013:

27. 5. 2013

Foto na titulnej strane:

Pandy - BEFILM

Film.sk vychádza

s podporou MK SR.

ISSN 1335 – 8286

Akékoľvek rozmnožovanie textu, fotografií, grafov
vrátane údajov v elektronickej podobe len
s predchádzajúcim písomným súhlasom vydavateľa.
© Slovenský filmový ústav

12

- 03 **MYSLÍM SI**
- 04–06 **KALENDÁRIUM**
- 07–08 **KALENDÁRIUM: 21. Art Film Fest**
- 09 **Správy Z FILMOVÉHO DIANIA**
- 10–11 **PREMIÉRY** v kinách
- 12–15 **ROZHOVOR:** filmový publicista Jan Lukeš
- 16–17 **TÉMA:** Prínosy a limity scenáristických
a dramaturgických workshopov
- 18–19 **RECENZIA:** Pátranie po Sugar Manovi podľa Malika Bendjelloula
- 20–21 **RECENZIA:** Rozkoš v oblakoch podľa Pedra Almodóvara
- 22–24 **RECENZIA:** Kauza Cervanová podľa Roberta Kirchhoffa
- 25 **Správy Z FILMOVÉHO DIANIA**
- 26–29 **50. VÝROČIE SFÚ**
- 26–27 **HISTÓRIA SFÚ:** Sedemdesiate roky
- 28–29 **ODDELENIA SFÚ:** Dokumentácia a knižničné služby
- 30 **OHĽASY:** 26. Finále Plzeň
- 31 **FILMOVÉ PUBLIKÁCIE:** Diagnózy času.
Český a slovenský poválečný film
- 32–33 **DVD NOSIČE / ČO ROBIA**
- 34 **IN MEMORIAM:** kostýmový výtvarník Milan Čorba
- 35 **PROFIL:** režisér Elo Havetta
- 36 **Správy Z FILMOVÉHO DIANIA**
- 37 **SVET SPRAVODAJSKÉHO FILMU:** Týždeň vo filme
- 38–40 **TIPY Mesiaca: Kino Lumière + PROGRAM / VÝROČIA**
- 41 **Správy Z FILMOVÉHO DIANIA**
a uzávierky na granty a podporné programy
- 42 **STALO SA ZA 30 DNÍ / Klapka.sk a KINO LUMIÈRE**
- 43–48 **PRÍLOHA:** Slovenská kinematografia v roku 2012

18

Richard Blech,

filmový publicista

Pred časom vysielali v televízii spravodajský šot o uvedení niekoľkých slovenských filmov na americkom kontinente. Po Uhrovom *Slnku v sieti* sa spravodajca pýtal divákov, ako sa im film páčil. Jedna z diváčok vyjadrila svoje prekvapenie z toho, že za železnou oponou sa nakrúcali filmy, lebo si myslela, že za železnou oponou nič nie je. Čudovala sa, že v *Slnku v sieti* sa ľudia neusmievajú a sú smutní.

Železná opona bránila nielen Američanom, aby poznali to, čo je za ňou, ale aj nám, aby sme poznali celú tvár americkej kinematografie. Železná opona bola nepriehľadná obojsmerne, aj keď, pravdupovediac, my Východoeurópania sme z americkej kinematografie čo-to poznali. Najmä filmy, ktoré mali humanistické jadro, umelecké ambície, vynikajúce herecké výkony, dramatický dej a majstrovskú réžiu a ktoré nemali primárne komerčný charakter.

S opačným garde to bolo oveľa horšie. Filmy spoza železnej opony sa dostávali do západného sveta iba sporadicky ako súčasť medzinárodných festivalov a rozličných filmových prehliadok. Okruh divákov, ktorí tieto filmy videli, bol značne zúžený. Tak sa z východoeurópskych kinematografií vrátane bývalej sovietskej dostávali na Západ iba filmy tematicky a žánrovo výberové – historické a životopisné, často iba kreslené a bábkové. Vo svete teda rezonovali predovšetkým mená ako Jiří Trnka alebo Karel Zeman. Východoeurópsky a vôbec európsky film nemá na americkom kontinente distribučnú bázu, preto zostáva iba jediná cesta, o ktorú sa pokúša aj Slovenský filmový ústav: preniknúť na americký trh účasťou na festivaloch a prehliadkach, prípadne vydaním DVD, a pokúsiť sa takto ukázať, že aj za čias železnej opony tu nebolo vzduchoprázdno. Možno by stálo za úvahu vydať v angličtine skrátenú verziu *Dejín slovenskej kinematografie*, ktoré by sa zrozumiteľne prihovárali aj zahraničnému záujemcovi o slovenský film a slovenskú kultúru.

22

FILMOVÉ PODUJATIA NA SLOVENSKU ▶

3. – 6. jún ▶ 18.00

(BANSKÁ BYSTRICA, BANSKÁ ŠTIAVNICA, KOŠICE, KREMNICA, KRUPINA, POLTÁR, SKALICA, ZVOLEN)

19. MFF o životnom prostredí Envirofilm

V rámci programu medzinárodného festivalu sa budú premietat aj filmy *Skalní v ofsajde* (r. J. Lacko), *Skrytý prameň* (r. V. Bahna), *Tri dcéry* (r. Š. Uher), *V piatok trinásteho* (r. P. Bielik), *Zem spieva* (r. K. Plicka), *Tak sme začínali* (r. J. Pogran), *Koliba* (r. Z. Piussi), *Banská Bystrica* (r. V. Andreášsky), *Banská Bystrica* (r. L. Kudelka), *Slovenské kino – Slovenská krčma* (r. P. Kerekes), *Celluloid Country – Nástup* (r. I. Ostrochovský) a *Všetko čo mám rád* (r. Martin Šulík). Festival premietne aj ukážky z historických týždenníkov, ktoré sa týkajú Banskej Bystrice. ▶ www.envirofilm.sk

3. – 9. jún ▶ od 17.00

(BRATISLAVA – KINO LUMIÈRE)

Prehliadka slovenských filmov – EFA

Kino Lumièere v júni uvádza prehliadku slovenských filmov, z ktorých členovia Slovenskej filmovej a televíznej akadémie (SFTA) vyberú slovenského kandidáta na Európsku filmovú cenu udeľovanú Európskou filmovou akadémiou (EFA). Premietat sa bude šesť hraných filmov (*Až do mesta Aš*, *Miluj ma alebo odíď*, *Ďakujem, dobre*, *Attonitas*, *Môj pes Killer*, *Intrigy*) a sedem dokumentárnych (*Cigáni idú do volieb*, *Od Fica do Fica*, *Krehká identita*, *Nový život*, *Exponáty alebo príbehy z kaštieľa*, *ABSOLVENTI/Sloboda nie je zadarmo*, *Kauza Cervanová*). O cenu sa môžu uchádzať filmy, ktoré mali premiéru po 1. júli 2012. Tohtoročné 26. Európske filmové ceny budú vyhlásené v Berlíne 7. decembra 2013.

▶ www.aic.sk/kinolumiere, www.navstevnik.sk**3., 10., 17., 24. jún**

(BRATISLAVA – KINO LUMIÈRE)

Archívne kino – téma: Jean Gabin, Alain Delon a Simone Signoret vo francúzskych kriminálkach

Obdobie 60. a 70. rokov vo francúzskej kinematografii charakterizujú štýlové kriminálky so štýlovými hercami. K špecifickej atmosfére tohto filmového fenoménu nemalou mierou prispeli suverénnym hereckým prejavom ikony francúzskej kinematografie ako Jean Gabin, Alain Delon či Simone Signoret. Vo výbere francúzskych kriminálok Kina Lumièere sú tituly *Komisár Maigret*

zúri (r. Gilles Grangier, 1963), *Melódia podzemia* (r. Henri Verneuil, 1963), *Spálené stodoly* (r. Jean Chapot, 1973) a *Zločin v exprese* (r. Costa-Gavras, 1965).

▶ www.aic.sk/kinolumiere, www.navstevnik.sk**6., 13., 20., 27. jún ▶ 20.00**

(BRATISLAVA – KINO LUMIÈRE)

6. Dolce Vitaj – festival talianskej kultúry na Slovensku

Súčasťou festivalu talianskej kultúry na Slovensku bude aj uvedenie štyroch talianskych filmov *Máme pápeža!* (r. Nanni Moretti, 2011), *César musí zomrieť* (r. Paolo a Vittorio Taviani, 2012), *Osamelosť prvočísle* (r. Saverio Costanzo, 2010) a *Príbeh môjho syna* (r. Sergio Castellitto, 2012).

▶ www.dolcevitaj.eu, www.aic.sk/kinolumiere, www.navstevnik.sk**11., 18., 25., 26. jún**

(BRATISLAVA – KINO LUMIÈRE)

Výročia a osobnosti:**Agnès Varda a Tony Richardson**

V Kine Lumièere sa v júni budú premietat filmy režisérky Agnès Varda, prvej dámy francúzskej novej vlny a usilovnej zberačky príbehov života. Jej životné jubileum 85 rokov v programe kina pripomenú filmy *Štástie* (1965) a *Bez strechy a bez zákona* (1985). Anglický filmový a divadelný režisér Tony Richardson by sa v júni dožil rovnako 85 rokov. Patrili medzi režisérov hnutia Free Cinema a svoje skúsenosti s dokumentárnymi postupmi plne využil v hranom filme *Osamelosť cezpoľného bežca* (1962). Ten sa v Kine Lumièere premietne s krátkym filmom *Nočná pošta* z roku 1936. Okrem toho je do programu zaradený Richardsonov oscarový film *Tom Jones* (1963).

▶ www.aic.sk/kinolumiere, www.navstevnik.sk**13. jún ▶ 18.30**

(BRATISLAVA – KINO LUMIÈRE)

Filmový kabinet špeciál: Dušan Hanák

Vzdelávací cyklus Filmový kabinet na záver svojho prvého semestra pripravil filmový večer venovaný slovenskému režisérovi Dušanovi Hanákovi pri príležitosti jeho tohtoročného životného jubilea. Diváci uvidia film *Ja milujem, ty miluješ* z roku 1980 podľa výberu samotného režiséra a po projekcii sa uskutoční beseda s Dušanom Hanákom.

▶ www.aic.sk/kinolumiere, www.navstevnik.sk**18. jún ▶ 20.00**

(BRATISLAVA – KINO LUMIÈRE)

EuroFilmClub: Pásmo rumunských filmov

Júnovým príspevkom do cyklu EuroFilmClub, ktorý je zameraný na propagáciu súčasnej európskej kinematografie, bude pásmo rumunských filmov. Diváci uvidia dve súčasné krátke snímky. *Šokujúce disko* (r. Nicolae Constantin Tanase, 2010) hovorí o kráľovi tanečného parketu, ktorý pretancuje celú noc, aby si udržal titul a zároveň okúzlil srdce svojej prvej lásky. Druhý film *Renovácia* (r. Paul Negoescu, 2009) zachytáva tri osobné príbehy členov jednej rodiny, ktorá sa púšťa do renovácie bytu.

▶ www.aic.sk/kinolumiere, www.navstevnik.sk**19. jún ▶ 19.30**

(BRATISLAVA – KINO LUMIÈRE)

Poľský večer: Stredná Európa ide na slobodu

Najnovší dokument Miroslawa Jasińskiego *Stredná Európa ide na slobodu* (2012) predstavuje kľúčové politické udalosti, ktoré sa konali v Poľsku, Československu a Maďarsku na začiatku 90. rokov a viedli k vytvoreniu Vyšehradskej trojky a k odchodu sovietskych vojsk z oblasti.

▶ www.aic.sk/kinolumiere, www.navstevnik.sk**19. jún ▶ 20.30**

(BRATISLAVA – KINO LUMIÈRE)

Nový hudobný cyklus Music & Film – Led Zeppelin: Celebration Day

Od júna zaraďuje Kino Lumièere do svojho programu nový hudobný cyklus Music & Film. Jeho dramaturgia je zameraná nielen na záznamy koncertov, ale aj na dokumenty o hudobníkoch, spevákoch či skladateľoch, životopisné filmy i hrané snímky, v ktorých tvorí hudba významnú zložku. Dôraz sa bude klásť predovšetkým na premiérové uvedenia filmov, ale priestor dostane aj žánrová klasika. Každá projekcia bude spojená s krátkym úvodom. Ako prvý sa v cykle v slovenskej premiére pod názvom *Led Zeppelin: Celebration Day* odpremieta záznam re-union koncertu britskej kapely Led Zeppelin v roku 2007, ktorý bol vypredaný počas niekoľkých minút.

▶ www.aic.sk/kinolumiere, www.navstevnik.sk**20. a 25. jún**

(BRATISLAVA – KINO LUMIÈRE)

Výročia a osobnosti: Radúz Činčera a Jiří Krejčík

Úctyhodných 95 rokov oslavuje tento mesiac jeden z najvýznamnejších českých režisérov Jiří Krejčík.

Pri tejto príležitosti Kino Lumièere vo svojom programe uvedie jeho film *Polnočná omša* (1962), psychologickú drámu z obdobia 2. svetovej vojny, ktorá predstavuje jeden z vrcholov jeho tvorby. V júni uplynie aj deväťdesiat rokov od narodenia Radúza Činčera, ktorý spolupracoval ako režisér na svetovo preslávenom projekte *Kinoautomat: Človek a jeho dům* (1967). Jeho tvorba bude v Kine Lumièere zastúpená filmom *Romeo a Julie 63* (1964).

▶ www.aic.sk/kinolumiere, www.navstevnik.sk**21. – 26. jún**

(TRENČÍN, TRENČIANSKE TEPLICE)

21. MFF Art Film Fest

Art Film Fest uvedie aj tento rok filmy ocenené na prestížnych festivaloch, svetové i domáce novinky a zaujímavé snímky napr. ázijskej alebo škandinávskej kinematografie. Domácej tvorbe je venovaná sekcia Slovenská sezóna a In Film – 20 rokov. Art Film Fest pripomenie aj 50. výročie SFÚ. V rámci sekcie Slovenská sezóna budú za účasti hostí špeciálne uvedené tri zreštaurované DCP kópie filmov *Pieseň o sivom holubovi* (r. S. Barabáš), *322* (r. D. Hanák) a *Sedím na konári a je mi dobre* (r. J. Jakubisko). Viac o programe festivalu sa dozviete na str. 7 – 8. ▶ www.artfilmfest.sk

23. jún

(TRENČIANSKE TEPLICE)

Krst knihy Best Of Slovak Film

Počas tlačovej konferencie k 50. výročiu SFÚ a uvedeniu trojice zreštaurovaných filmov v sekcii Slovenská sezóna sa bude na Art Film Feste slávnostne krstiť nová publikácia venovaná slovenskej kinematografii rokov 1921 až 1991 anglického publicistu Petra Hamesa *Best Of Slovak Film*.

▶ www.artfilmfest.sk**27. jún ▶ 18.00**

(BRATISLAVA – KINO LUMIÈRE)

Kino-Ikon Plus: Posledná adresa

Pravidelný cyklus premietaní výnimočných titulov svetovej kinematografie v dramaturgii redaktorov a autorov filmologického časopisu Kino-Ikon ponúka v júni francúzsko-taliansky film *Posledná adresa* (r. Josè Giovanni, 1970). Policajný inšpektor Leonetti, tvrdý a nekompromisný Lino Ventura, v ňom opäť dostáva nový prípad. Má najšť klúčového svedka. Spolu s mladou kolegynou Jeanne však súperia s ľudmi, ktorí sa ho snažia za každú cenu umlčať.

▶ www.aic.sk/kinolumiere, www.navstevnik.sk

PODUJATIA SLOVENSKEHO FILMU V ZAHRANIČÍ ►

31. máj – 5. jún

Cinemambiente – Turín (ITALIANSKO)

Premietanie filmu Pavla Barabáša *Pygmejovia – deti džungle*. ► www.cinemambiente.it

31. máj – 9. jún

Medzinárodný filmový festival Transylvania – Cluj-Napoca (RUMUNSKO)

Do súťaže je zaradený film Ivety Grófovej *Až do mesta Aš*, ako špeciálne uvedenie bude prezentovaný film Marka Ľapáka *Tanec medzi črepinami*. V sekcii Fokus na slovenskú kinematografiu premietnu filmy *Slnko v sieti* (r. Š. Uher), *Vtáčkovia, siroty a blázni* (r. J. Jakubisko), *Ďakujem, dobre* (r. M. Prikler), *Môj pes Killer* (r. M. Fornay), *Nový život* (r. A. Olha) a *Zvonky šťastia* (r. Marek Šulík a J. Bučka). ► www.tiff.ro

5. – 9. jún

MFF Komu sa páči historický film

– **Vroclav** (POĽSKO)

Premietanie filmov *Krajinka* (r. Martin Šulík) a *Nedodržaný sľub* (r. J. Chlumský).

5. – 9. jún

Český a slovenský filmový festival

– **Melbourne** (AUSTRÁLIA)

Premietanie slovenských a koprodukčných filmov: *Dom* (r. Z. Liová), *Slnko v sieti* (r. Š. Uher), *Kamene* (r. K. Kerekesová), *Posledný autobus* (r. I. Laučíková, M. Snopek), *Slovenský animovaný film – pásmo animovaných filmov*, *Alois Nebel* (r. T. Luňák), *Občiansky preukaz* (r. O. Trojan) a *V tieni* (r. D. Ondříček). ► www.casffa.com.au

7. – 13. jún

Filmový festival Niamori – Tbilisi (GRUZÍNSKO)

Premietanie filmu *Trou de Fer – Železná diera* (r. P. Barabáš). ► www.niamori.ge

7. – 16. jún

29. MFF Festroia – Setúbal (PORTUGALSKO)

V súťaži debutov sa bude premietat film *Až do mesta Aš* (r. I. Grófová), do sekcie filmov o láske je zaradený *Marhuľový ostrov* (r. P. Bebjak) a v sekcii Človek a životné prostredie premietnu film *Momo* (r. T. Kuhn). ► www.festroia.pt

10. – 15. jún

Medzinárodný festival animovaného filmu Annecy (FRANCÚZSKO)

V sekcii Animation Off Limits sa bude premietat film *Posledný autobus* (r. I. Laučíková, M. Snopek). V súťaži bude animovaný film *Pandy Matúša Vizára*. ► www.annecy.org

12. – 16. jún

Medzinárodný festival filmov o prírode Puchalski – Lodž (POĽSKO)

Premietanie filmu Pavla Barabáša *Príbehy tatranských štítov II – Posadnutí horami*. ► www.wfo.com.pl

13. – 15. jún

9. Arts&Films – Telč (ČESKO)

Premietanie filmov *Hviezda* (r. A. Kolenčík) a *Kino svet* (r. M. Janičík). ► www.arts-film.com

19. – 30. jún

MFF Edinburgh (VEĽKÁ BRITÁNIA)

Projekcia filmu *Môj pes Killer* (r. M. Fornay). ► www.edfilmfest.org.uk

22. jún

Premietanie filmu Drak sa vracia

v kine Ponrepo – Praha (ČESKO) ► www.nfa.cz

28. jún – 7. júl

48. MFF Karlove Vary (ČESKO)

V sekcii Návraty k prameňom bude uvedený digitálne reštaurovaný film Petra Solana *Kým sa skončí táto noc*. V hlavnej súťaži bude Slovensko zastupovať minoritná koprodukcia *Líbánky* Jana Hřebejka, do súťažnej sekcie Na východ od Západu je zaradený film Juraja Lehotského *Zázrak*, v súťažnej sekcii dokumentárnych filmov sa bude premietat titul *Exponáty alebo príbehy z kaštiela* Pala Korca. V sekcii České filmy 2012 – 2013 budú uvedené koprodukčné tituly *Môj pes Killer* Miry Fornay, *Nový život* režiséra Adama Olhu a film Davida Ondříčka *V tieni*. Súčasťou prezentácie Slovenska na MFF Karlove Vary bude aj slávnostný krst novej publikácie venovanej slovenskej kinematografii rokov 1921 až 1991 anglického publicistu Petra Hamesa *Best Of Slovak Film*. ► www.kviff.com

(REDAKČIA NEZODPOVEDÁ ZA ZMENY V PROGRAME PODUJATÍ!)

► Mariana Jaremková

Film Pozícia dieťaťa. • FOTO: Outnow.ch

Art Film Fest v podhradí

► Mariana Jaremková (filmová publicistka)

Tohtoročný 21. Art Film Fest čaká niekoľko zmien, no program festivalu opäť stavia na divácky osvedčené sekcie doplnené o novú ponuku, ktorá reaguje na aktuálne filmové dianie vo svete. Festival počas júna zaostrí napríklad na pozoruhodné diela ázijskej kinematografie, „nanovo“ predstaví škandinávsky film a súťažná sekcia „objaví“ nádejné talenty.

Art Film Fest vo svojom aktuálnom ročníku pristúpil k niekoľkým zmenám a do osvedčenej štruktúry zaradil novinky, ktoré majú tak ako každý rok prispieť k jeho zlepšeniu. „Jednu z nich si prirodzeným spôsobom vynútil sám život. Festival sa odjakživa spája s Trenčianskymi Teplcami, hoci už pred päťdesiatimi rokmi sa niekoľko projekcií uskutočnilo aj v neďalekom Trenčíne. Napriek tomu, že postupne sa počet kinopredstavení zvyšoval, rovnako ako sprievodné podujatia, druhé festivalové mesto zostávalo v pozícii doplnkovej festivalovej lokality a centrum sa sústreďovalo do kúpeľného mestečka. Tento rok priniesie zmenu,“ avizuje riaditeľ Art Film Festu Peter Nágel. „Ako festivalový ‚meeting point‘ bude fungovať zrekonštruovaný bývalý hotel Tatra, dnes Elizabeth. Znova sme pre festival získali Dom armády, ktorý po troch rokoch bude opäť predstavovať najväčšie festivalové kino s

kapacitou šesťsto divákov. Je tu aj Artkino Metro, ktoré práve s 21. Art Film Festom rozbehne novú éru digitalizovaného premietania. A na historickom námestí, kde je predpoklad silnej diváckej návštevnosti, bude umiestnený pojazdný kinematograf. Jednoducho, lepšie podmienky pre festivalovú infraštruktúru sme tento rok našli v meste pod Matúšovým hradom.“ Ďalšou zo zmien je skrátenie na šesť festivalových dní. „Dôvodom skrátenia festivalu je finančný aspekt. Hoci Art Film Fest je veľmi stabilizovaný projekt, nie je imúnny proti celkovej ekonomickej situácii. Na prvý pohľad môže skrátenie vyvolať isté otázky, ale rád by som všetkých priaznivcov festivalu nazaj veľmi úprimne ubezpečil, že programová úroveň určite nebude nižšia než po minulých rokoch,“ zdôrazňuje Nágel.

Festivalový program bude tvoriť trinásť sekcií, medzi ktorými nebudú chýbať dve medzinárodné

súťaže – hraných a krátkych filmov, sekcie Okolo sveta, Európske zákutia, Láska a anarchia, Slovenská sezóna či In Film – 20 rokov, v ktorej je výber slovenských a českých filmov posledného dvadsaťročia. „Art Film Fest pokladá za svoju povinnosť priniesť to najlepšie a najzaujímavejšie, čo vzniklo vo svete filmu a čo, samozrejme, slovenský divák ešte v kine nevidel,“ prízvukuje Peter Nágel. „Napríklad v súťaži hraných filmov uvidíme najlepší škandinávsky film roku 2013 Pred snežením režiséra Hišama Zamana, takisto najlepší debut benátskeho festivalu, tureckú Plesň režiséra Aliho Aydina alebo afganskú Wajmu režiséra Barmaka Akrama, ocenenú za najlepší scenár na tohtoročnom Sundance. Ale takisto som veľmi rád, že po dvoch rokoch bude na Art Film Feste znova súťažiť aj slovenský film – Môj pes Killer od Miry Fornay. Vo výbere európskeho filmu už máme potvrdeného víťaza Berlinale – rumunskú Pozíciu dieťaťa režiséra Calina Petera Netzera, ako aj ďalšie dva filmy ‚rajskej‘ trilógie Ulricha Seidla s podtitulmi Viera a Nádej. V súvislosti so svetovým výberom sa teším, že našim divákom predstavíme aj Vic a Flo videli medveďa, ostatné dielo dnes najznámejšieho kanadského režiséra Denisa Côtého. A výnimočnou snímkou je určite aj čilská Gloria režiséra Sebastiána Lelia, ktorá bola diváckou senzáciou na tohtoročnom Berlinale. V čase vzniku tohto článku sa chystám s kolegami do Cannes, odkiaľ, pevne verím, takisto prinesieme niečo výnimočné.“ Festival pripomenie aj herecké majstrovstvo Júliusa Satinského vo filmoch, ktoré vybral prezident Art Film Festu Milan Lasic.

Zaujímavú filmovú ponuku predstavuje sekcia Prísľuby z východu, do ktorej je zaradených osem titulov ázijskej kinematografie. „Sekcia je vyskladaná z mainstreamových – žánrových filmov, tento rok z piatich krajín,“ hovorí jedna zo zostavovateľov sekcie Kristína Aschenbrennerová. „Keďže ide o ‚populárne‘ filmy, jedným zo zaujímavých momentov je možnosť sledovať prelievanie trendov v rámci regiónu aj pod vplyvom západnej kultúry. Vo vzťahu Číny a Hongkongu je čoraz viac cítiť splyvanie ‚čínskeho‘ a ‚hongkongskeho‘ ako dôsledok politiky, ale aj silnejúcej bohatej vrstvy v Číne. Je tu aj menšie premiešanie v žánrovom zameraní krajín: Taiwan vzal Južnej Kórei romantické komédie, Kórea si to vynahrádza posilnením gangsteriek, ktoré kedysi patrili k

Hongkongu. Čo je však podstatnejšie, na povrch sa dostávajú – aj keď len prostredníctvom zopár filmov niekoľkých rokov – spoločenské záležitosti tej-ktorej krajiny, či už sú to obavy – pozrite si víniu sa líniu vzťahu oboch Kórei –, alebo, naopak, snaha pozmeniť zmyšľanie o krajine, ale aj o ľuďoch žijúcich v danej krajine, napríklad o slobodných ženách po tridsiatke.“ Diváci sa môžu tešiť okrem iného na road movie *Dobehni svoj sen* s partičkou čínskych dôchodcov v hlavných úlohách, na dve romantické komédie z Taiwanu *Láska a O ovečke, ktorá chcela lietať* alebo na Wong Kar-waiov titul *Velmajster*, ktorý je v poslednom čase tretím a úplne iným filmovým pohľadom na majstra wing-chun Ip Mana.

Úplne inú estetiku prinesú na festivalové plátna filmy zo sekcie Focus: Mental Nord, ktorá je venovaná škandinávskej kinematografii. V sekcii budú uvedené najnovšie a najzaujímavejšie snímky z Nórska, zo Švédska, z Dánska či z Islandu. „Severania sú od nás odlišní spôsobom myslenia, uzavretosťou či zvláštnosťou správania – inak sa správajú v spoločnosti a inak v súkromí. Väčšina filmov vo výbere bude reflektovať práve tieto odlišnosti,“ hovorí zostavovateľ sekcie Daniel Vadocký. V rámci Focusu bude uvedený aj jeden z najočakávanejších škandinávskych filmov minulého roka, snímka *Hlboko* od známeho islandského režiséra Baltasara Kormákura, nakrútená podľa skutočného príbehu. Skutočnými udalosťami je inšpirovaný aj mediálne pretriasaný švédsky film *Call Girl* či švédka psychologická dráma *Hra*. Pozoruhodným filmom bude nórsky titul *Oslo, 31. august* o mladom Andersovi, ktorý sa snaží bojovať s drogovou závislosťou.

Dvadsiaty prvý Art Film Fest sa začína 21. júna a potrvá do 26. júna. „Art Film Fest ostáva najdiváckejším filmovým festivalom na Slovensku aj napriek menšiemu počtu kín či prípadnému kratšiemu trvaníu. V minulom roku bolo 90 percent všetkých predstavení vypredaných a neustále sme počúvali ‚výčitky‘, prečo je to tak. Ak by naša programová skladba bola nezaujímavá a nepríťažlivá, tisíce návštevníkov by na festival neprišli,“ uzatvára Peter Nágel. ▶

Pandy získali cenu v Cannes

Koprodukčný slovensko-český animovaný film Matúša Vizára *Pandy* súťažil na filmovom festivale v Cannes (15. až 26. mája) v sekcii Cinéfondation, venovanej študentským filmom. Debútová snímka plná drsného humoru zaujala porotu na čele s režisérkou Jane Campion, napokon ju v súťaži ocenili tretím miestom. „Myslím si, že *Pandy* sú v Cannes predovšetkým pre ich univerzálnu zrozumiteľnosť a originalitu,“ uviedol pred festivalom jeden z producentov Tomáš Hrubý. Príbeh o pandách, ktoré chcú ukončiť svoju životnú mizériu, opisuje režisér v skratke ako „satirický pohľad na všetko možné, aj na veľkolepú otázku zmyslu života“. Slovak Matúš Vizár absolvoval pražskú FAMU a je nielen režisérom filmu *Pandy*, ale aj autorom jeho scenára a vizuálneho štýlu. „Oceňovali, že *Pandy* sú iné, len si s nimi nevedeli poradiť, keďže veľmi nezapadali do zloženia súťaže. Asi preto ma prilepili k tretiemu miestu,“ povedal režisér na margo ocenenia pre denník SME. Film vychádza z reálneho základu, ale má aj ľahký sci-fi podtext. „Ten pocit asi vychádza z preháňania reality a z fantázie. To je niečo, čo je animovanému filmu vlastné. Ale sci-fi je pre mňa veľmi príťažlivé, dajú sa v ňom pekne ukázať následky dnešných akcií a môžem sa nechať unášať predstavivosťou,“ uvádza režisér. Film *Pandy* teraz čaká účasť na najvýznamnejšom festivale animovaného filmu vo francúzskom meste Annecy (10. až 15. júna).

▶ jar

Slovenská filmová a televízna akadémia má nové vedenie

Na valnom zhromaždení Slovenskej filmovej a televíznej akadémie (SFTA), ktoré sa konalo 13. mája 2013, si členovia SFTA zvolili nové vedenie. Na poste prezidenta akadémie vystriedal Emília Vášáryovú Ondrej Šulaj. Ako viceprezidenti budú v novom trojročnom funkčnom období pôsobiť Peter Dubecký a Ján Meliš. Akademiici volili aj nové sedemčlenné prezídium, ktoré bude pracovať v zložení Peter Dubecký, Ján Ďuriš, Marek Leščák, Ján Meliš, Peter Michalovič, Ján Oparty a Ondrej Šulaj.

▶ jar

V Bratislave sa uskutoční Maia Workshop

V Bratislave sa v dňoch 24. až 28. júna uskutoční jedna časť zo série akcií Maia Workshops. Ide o európsky vzdelávací program určený pre mladých filmových producentov, režisérov a scenáristov. Koná sa tri razy do roka, vždy v inej krajine Európy. Každý z troch týždenných workshopov má odlišné zameranie, celý program sa skladá z týchto tém: 1. kreatívny vývoj, 2. finančné a právne aspekty filmovej produkcie, 3. distribúcia a propagácia. Bratislavské podujatie, ktoré spoluorganizuje spoločnosť Artichoke Juraja Krasnohorskeho a podporil ho Audiovizuálny fond, bude venované druhej téme – finančné a právne aspekty filmovej produkcie. Workshop je uzavretý pre 20 osôb, ale vo štvrtok 27. júna sa otvorí pre širšiu odbornú verejnosť. Počas tohto dňa bude mať prednášku aj Mia Bays, ktorá sa zameria na tému „micro budget“ filmov. Zúčastní sa o prednášku sa môžu prihlásiť na webovej stránke www.artichoke.sk.

▶ dan

Zomrel Peter Mankovecký

Piateho mája zomrel vo veku 45 rokov herec, skladateľ a režisér Peter Mankovecký. Venoval sa najmä tvorbe pre divadlo, ale účinkoval aj v niekoľkých televíznych snímkach a videofilmoch – *Slepý Geronimo a jeho brat*, *O láske a smrti*, *Zo života dona Juana*, *Ambro* a iné, k viacerým skomponoval hudbu (*Slepý Geronimo a jeho brat*, *Fragmenty z malomesta*, *Pod hladinou*). Objavil sa aj v hraných snímkach, ako sú *Fontána pre Zuzanu 2*, *Jesenná (zato) silná láska* či *Konečná stanica*, pričom k posledným dvom menovaným zároveň skomponoval hudbu. Podobne spolupracoval i na televíznom seriáli *Úteky do Budína*. Pod jeho dirigentskou taktovkou sa nahrávala hudba k oceňovanému filmu *Václav* českého režiséra Jiřího Vejdělka.

▶ jar

PREMIÉRA: 13. 6. 2013

Bling Ring

(**The Bling Ring**, USA, 2013) DCP 2D, 90 min., MN 15, ČESKÉ TITULKY, KOMÉDIA/DRÁMA
RÉŽIA: Sofia Coppola

HRAJÚ: Emma Watson, Taissa Farmiga, Leslie Mann, Nina Siemaszko, Gavin Rossdale

DISTRIBÚTOR: Forum Film Slovakia

Nový film Sofie Coppoly je pomenovaný po skupine tínedžerov posadnutých módu. Bling Ring sledujú na internete, kde sa práve pohybujú slávne hviezdy a vytipujú si, kedy môžu byť ich domy prázdne, aby ich potom vykradli. Zaujímajú sa najmä o ich šatníky. Filmový príbeh je inšpirovaný skutočnými udalosťami.

PREMIÉRA: 13. 6. 2013

Hurá na Francúzsko

(**Vive la France**, Francúzsko, 2013) DCP 2D, ŠUP, 97 min., MP 12, ČESKÉ TITULKY, KOMÉDIA
RÉŽIA: Michaël Youn

HRAJÚ: José Garcia, Michaël Youn, Isabelle Funaro, Ary Abittan, Jérôme Commandeur

DISTRIBÚTOR: Continental Film

Pastieri Muzafar a Feruz z Taboulistanu sú vyslaní do Paríža, aby zničili Eiffelovku. Misiu im komplikujú horliví policajti, nepríjemní čašníci, korzickí nacionalisti, vlastne všetci Francúzi, až kým nestretnú reportérku Marianne. Tá ich považuje za nelegálnych pristaňovalcov a snaží sa im ukázať krásy svojej vlasti, ktorá je plná milých ľudí a skvelo sa v nej žije.

PREMIÉRA: 6. 6. 2013

Len Boh odpúšťa

(**Only God Forgives**, Francúzsko/Dánsko, 2013) DCP 2D, ŠUP, 90 min., MN 15, ČESKÉ TITULKY, KRIMI/DRÁMA/TRILER
RÉŽIA: Nicolas Winding Refn

HRAJÚ: Ryan Gosling, Kristin Scott Thomas, Yayaying, Tom Burke, Vithaya Pansringarm

DISTRIBÚTOR: Continental Film

Julian pred niekoľkými rokmi zabil policajta, podarilo sa mu však ujsť. Teraz žije v Bagkoku a je z neho mimoriadne vplyvný drogový diler. Keď jeho brat zabije prostitútku, polícia si na pomoc pozve Changa – Anjela pomsty, ktorý ponúkne pomstu otcovi zavraždenej. Do hry však vstupuje Julianova matka, ktorá pošle Juliana, aby pomstil smrť svojho brata.

PREMIÉRA: 27. 6. 2013

Meteora

(**Meteora**, Grécko, 2013) DCP 2D + blu-ray + DVD, ŠUP, 82 min., MP 12, ČESKÉ TITULKY, DRÁMA
RÉŽIA: Spiros Stathoulopoulos
HRAJÚ: Theo Alexander, Tamila Koulieva-Karantinaki
DISTRIBÚTOR: Film Europe

Na vysokej skale niekde uprostred horúcich pláni stredného Grécka stoja ortodoxné kláštory Meteora. Asketický život mníchov a mníšok je v ostrom kontraste s bežným životom farmárov z údolia. Mních Theodoros a mníška Urania žijú podľa prísnych povidiel a rituálov, keď však začnú pociťovať vzájomnú náklonnosť, čaká ich ťažká skúška duchovnej oddanosti. Zvíťazia napokon prirodzené ľudské túžby?

PREMIÉRA: 20. 6. 2013

Muž z ocele

(**Man of Steel**, Kanada/USA/V. Británia, 2013) DCP 2D, ŠUP, 148 min., MP 12, SLOVENSKÉ TITULKY, AKČNÝ/DOBRODRUŽNÝ/FANTASY/SCI-FI
RÉŽIA: Zack Snyder
HRAJÚ: Henry Cavill, Amy Adams, Russell Crowe, Diane Lane, Kevin Costner, Antje Traue, Julia Ormond, Laurence Fishburne
DISTRIBÚTOR: Continental Film

Superman je jedným z najuznávanejších superhrdinov. A s veľkým S na hrudi sa opäť vracia na filmové plátno. Clark Kent je vyslaný z planéty Krypton, ktorý je poslednou nádejou na záchranu sveta a musí ochrániť aj tých, ktorých miluje najviac.

PREMIÉRA: 13. 6. 2013

Po zániku Zeme

(**After Earth**, USA, 2013) DCP 2D, ŠUP, 94 min., MP 12, SLOVENSKÉ TITULKY, SCI-FI/AKČNÝ/DOBRODRUŽNÝ TRILER
RÉŽIA: M. Night Shyamalan
HRAJÚ: Will Smith, Jaden Smith, Sophie Okonedo, Isabella Fuhrman, David Denman, Zoë Kravitz, Lincoln Lewis
DISTRIBÚTOR: Itafilm

Planéta Zem je opustená a zničená. V kokpite zrútenej vesmírnej lode umiera Cypher. Jeho syn Kitai sa ho snaží za každú cenu zachrániť. V post-apokalyptickej dráme o pevnom pute medzi otcom a synom.

PREMIÉRA: 13. 6. 2013

Podfukári

(**Now You See Me**, USA, 2013) DCP 2D, ŠUP, 116 min., MP 12, ČESKÉ TITULKY, DRÁMA/KRIMI/TRILER
RÉŽIA: Louis Leterrier

HRAJÚ: Jesse Eisenberg, Mélanie Laurent, Mark Ruffalo, Morgan Freeman, Isla Fisher, Woody Harrelson
DISTRIBÚTOR: Bontonfilm

Štyria vynikajúci iluzionisti „Four Horsemen“ sa okrem kúziel venujú aj organizovaniu efektívnych bankových lúpeží, ktoré sú namierené proti skorumpovaným finančníkom. Vylúpia banku v priamom prenose a udivení diváci sa ocitajú v daždi bankoviek. Hra na mačku a myš nielen s FBI, ale aj s rozzúrenými finančníkmi, sa môže začať.

PREMIÉRA: 20. 6. 2013

Príšerky: Univerzita

(**Monsters University**, USA, 2013) DCP 2D + 3D, 109 min., MP 7, SLOVENSKÝ DABING, RODINNÁ ANIMOVANÁ KOMÉDIA
RÉŽIA: Dan Scanlon
V SLOVENSKOM ZNENÍ

ÚČINKUJÚ: Henrich Platek, Ivan Romančík, Kamila Magalová, Juraj Kemka a iní
DISTRIBÚTOR: Saturn Entertainment

Mike Wazowski od malička sníva o tom, že sa stane úspešnou príšerkou. Najlepšou príšerkou sa stanete na Univerzite pre príšerky. Mikovi však nič sebavedomie príšerkovské eso James P. Sullivan. A tak sa život na univerzite mení na konkurenčný boj, ktorý sa pomaly, ale isto, vymyká kontrole a končí sa vylúčením. Z konkurentov sa stanú partáči.

PREMIÉRA: 23. 5. 2013

Rozkoš v oblakoch

(**Los amantes pasajeros**, Španielsko, 2013) DCP 2D, 90 min., MN 15, ČESKÉ TITULKY, KOMÉDIA
RÉŽIA: Pedro Almodóvar

HRAJÚ: Antonio Banderas, Penélope Cruz, Paz Vega, Blanca Suárez, Cecilia Roth, Antonio de la Torre, Lola Dueñas, Hugo Silva
DISTRIBÚTOR: Continental Film

Čo všetko sa môže odohrať na palube lietadla, ktorému hrozí havária? V komédii Pedra Almodóvara sa blízkosť smrti stretáva (ako inak) so sexom. A tak zatiaľ čo sa piloti snažia zachrániť lietadlo pred katastrofou, bizarná zmes pasažierov sa spolu s netypickými stewardmi snaží naplno si užít (možno) posledné chvíle života.

PREMIÉRA: 6. 6. 2013

Star Trek: Do temnoty

(**Star Trek Into Darkness**, USA, 2013) DCP 2D + 3D, ŠUP, 132 min., MP 12, SLOVENSKÉ TITULKY/MAĎARSKÉ TITULKY, SCI-FI
RÉŽIA: J.J. Abrams
HRAJÚ: Chris Pine, Benedict Cumberbatch, Zachary Quinto, Alice Eva, Zoe Saldana, Simon Pegg, Anton Yelchin, Karl Urban
DISTRIBÚTOR: Barracuda Movie

Kapitán James T. Kirk je stále ten istý James T. Kirk. Podať sa mu vyvolať menší galaktický incident a pred degradáciou ho zachráni likvidácia útoku na Hviezdu flotilu. Posádka Enterprise sa ponúkne, že dolapí záhadného intergalaktického teroristu. Bude to mimoriadne náročná misia, pretože hranica medzi mierom a ničivou vojnou je veľmi tenká.

PREMIÉRA: 27. 6. 2013

Svetová vojna Z

(**World War Z**, USA, 2013) DCP 2D + 3D, ŠUP, MP 12, SLOVENSKÉ TITULKY/MAĎARSKÉ TITULKY, TRILER
RÉŽIA: Marc Forster
HRAJÚ: Brad Pitt, Eric West, Mireille Enos, Matthew Fox, David Morse, James Badge Dale, David Andrews
DISTRIBÚTOR: Barracuda Movie

Garry je expert na riešenie krízových situácií každého druhu. Vysielajú ho do rôznych kútov sveta, aby našiel riešenia a upokojil krízové, mier ohrozujúce konflikty. Teraz je však v smrteľnom nebezpečenstve celé ľudstvo, ktoré decimuje vírusová epidémia. Vírus sa prejavuje agresivitou a nakažení napádajú zatiaľ zdravých ľudí. Garry musí nájsť zdroj nákazy.

PREMIÉRA: 13. 6. 2013

Tranz

(**Trance**, Veľká Británia, 2013) DCP 2D, ŠUP, 101 min., MN 15, ČESKÉ TITULKY, KRIMI/DRÁMA/TRILER
RÉŽIA: Danny Boyle
HRAJÚ: James McAvoy, Vincent Cassel, Rosario Dawson, Tuppence Middleton
DISTRIBÚTOR: Barracuda Movie

Simon je historik umenia a pracuje pre aukčnú sieť. Spojí sa so zločineckou bandou a spolu ukradnú vzácny Goyov obraz. Pri krádeži však utrhá ranu do hlavy a stratí pamäť. Netuší, kam obraz ukryl. Vodca gangu pochozí, že fyzické násilie tu nepomôže a zoženie hypnotherapeutku, aby popátrala v Simonovom podvedomí. Ukáže sa, že cesta do narušenej mysle je nebezpečná.

Český a slovenský film si zaslúži podporu

► Martin Palúch (vedecký pracovník Ústavu divadelnej a filmovej vedy SAV)

Český literárny, filmový a televízny publicista, historik a kritik Jan Lukeš bol uplynulý mesiac v Bratislave, kde spolupracoval na nakrúcaní nových častí seriálu *Zlatá šedesáta* a zároveň prezentoval svoju novú knihu *Diagnózy času. Český a slovenský poválečný film (1945 – 2012)*. Ako autora ho zaujímal predovšetkým paradox úlohy filmu. Čo to znamená a aké ďalšie motívy jeho publikácia obsahuje, to Jan Lukeš približuje v nasledujúcom rozhovore.

Dlhodobu sa venujete filmovej histórii, publicistike aj písaniu scenárov. Ako vznikala myšlienka napísať dejiny českého a slovenského filmu s dôrazom na obdobie od roku 1945 po súčasnosť?

– Začalo sa to vlastne písaním inej knihy. Vydavateľstvo Slovart vydávalo asi stostranové knihy o rôznych kultúrnych fenoménoch a mňa niekedy v roku 1997 oslovili s ponukou urobiť publikáciu o československej novej vlne. Keď som sa s písaním dostal asi do polovice, zistil som, že text má dvesto strán a že to zrejme nebude formát, ktorý si žiadali. Lenže témou som sa tak nadchol, až som si povedal, že ju rozpišem vo väčšom rozsahu a že by pritom mohlo byť zaujímavé postihnúť, čo tej novej vlne predchádzalo a čo, naopak, nasledovalo po nej – teda ten pád do depresie sedemdesiatych a osemdesiatych rokov, nasledovný prevrat a súčasnosť. Uvedomil som si, že by bolo pekné urobiť knihu, ktorá by sa začínala zoštatnením kinematografie a zároveň by zaznamenala spätný prechod zo štátnej kinematografie do privátnej sféry. Takisto som usúdil, že bez slovenského filmu to nejde, že je nutné zachytiť tých štyridsať spoločných rokov, a vzápätí sa ponúkla ďalšia téma, ako sa tieto dve kinematografie vyvíjali po rozpade Československa. *Diagnózy času* som s prestávkami písal pätnásť rokov, takže sa musím poďakovať za trpezlivosť pánovi Jurajovi Hegerovi zo Slovartu. Pre autora je zároveň fascinujúce, keď je jeho kniha tak štedro vybavená fotografiami, celkovo ich vraj obsahuje 660. V poslednej fáze prác som však musel urobiť toľko popisov k fotografiami, že by z toho bola ďalšia malá kniha.

Často sa stáva, že do knižných dejín kinematografie sa veľa filmov, tvorcov a dôležitých údajov ani nedostane. Ako ste si poradili s týmto problémom?

– Na začiatku som mal ideu, že by sa kniha mohla volať *Film a moc*, to znamená, že sa sústredím najmä na tému, ako film plnil propagandistické úlohy, ktoré naň komunistická moc kládla, a ako sa vo svojich najlepších rokoch dokázal postaviť proti režimu, ktorý ho do istej miery platil. Práve ten paradox úlohy filmu ma zaujímal najviac. A zdalo sa mi, že s touto témou sa dá prejsť až do súčasnosti, pretože dnes síce film nezapasí s ideologickými požiadavkami, ale zapasí s komerčnými nárokmi, čo je pre filmárov možno rovnako zložitá mravná dilema. Pod tlakom peňazí často

zľavujú zo svojich predstáv a nárokov, čo sa na kinematografii, žiaľ, odráža. Tým sa vysvetľuje, prečo v knihe niektoré filmy nie sú. Celkovo som však musel redukovať tú obrovskú materiu, ktorá zahŕňa tisíce filmových titulov, a snažil som sa to robiť tak, aby menované snímky slúžili ako príklad zastupujúci súbor podobných filmov a situácií.

Ako by ste vysvetlili pojem československý film? Vnímate ho v rámci spoločných dejín oboch národov ako nejaký jednoliaty prúd alebo má český a slovenský film odlišné východiská a svoje špecifiká?

– Vzhľadom na to, že český aj slovenský film bol zahrnutý pod Ústredným riaditeľstvom Československého filmu, sa do istej miery dá hovoriť o jednej kinematografii, hoci každá z dvoch národných kinematografií mala, samozrejme, svoje špecifiká a odlišný historický vývoj. Slovenská sa formovala s istým oneskorením a tá česká bola v tomto procese spočiatku nápomocná. V šesťdesiatych rokoch však mladí absolventi FAMU vytvorili úplne špecifickú podobu slovenského filmu, takže tá jednotná kinematografia v rámci spoločného štátu mala prinajmenšom dve národné podoby. Po roku 1989 to už boli dve samostatné sféry, ale na základe predchádzajúcich vzťahov dodnes dobre spolupracujú. Mám pocit, že česko-slovenská vzájomnosť v oblasti kinematografie je teraz oveľa úprimnejšia než v časoch spoločného štátu.

Ktoré obdobia v dejinách spoločnej kinematografie považujete za najkomplikovanejšie z pohľadu štátneho vplyvu?

– Boli to päťdesiate roky, keď film vyslovene prepadol potrebám propagandy, a to na oboch stranách. Po roku 1956 sa síce začali objavovať aj diela, ktoré nejakým spôsobom išli proti režimu, ale potom to zabrzdila konferencia v Banskej Bystrici (1959). Expanzia nastala až v šesťdesiatych rokoch, to bolo to najlepšie obdobie. Neskôr zase prišla šedivá normalizačná doba, keď sa do určitej miery opakovane model z päťdesiatych rokov. Zdá sa mi však, že jej dosah na generáciu filmárov z obdobia novej vlny bol drvivejší v Česku ako na Slovensku, kde autori dostávali aspoň nejakú príležitosť – napríklad v dabingu či v dokumentárnom filme. Čiže najhoršími obdobiami boli päťdesiate roky a normalizácia. No a, samozrejme, na Slovensku ešte neskorší rozvrat Koliby.

V Čechách sa dodnes najmä tá staršia generácia tvorcov nevie zmieriť s privatizáciou Barrandova, ale Barrandov funguje. Nevyrába síce české filmy, no filmárom dáva príležitosť na zahraničných zákazkách. Pritom sa tam mohlo stať to isté, čo s Kolibou, a to si českí tvorcovia málo uvedomujú.

Ako sa pozeráte na vývoj situácie po roku 1989, keď zanikol štátny výrobný monopol a filmová tvorba sa stala jednou zo súčastí súkromného podnikania, pričom zároveň vznikli dve samostatné kinematografie?

– Komunistický štát si vážil kultúru ako výkladnú skriňu, ktorou sa dalo chváliť aj smerom do zahraničia. Aspoň v tých najlepších časoch, teda v šesťdesiatych rokoch. Tvorcovia síce boli v čiastočnej nemilosti, ale štát im paradoxne financoval tvorbu, ktorá sa neraz zameriavala aj proti nemu. Po privatizácii tento záujem štátu v oboch krajinách pomínul. Dokonca si myslím, že v Česku a na Slovensku nastala zhoda v tom, že najmä pravicová politická reprezentácia nadobudla dojem, že podpora filmu by sa nemala líšiť od podpory literatúry či výtvarného umenia. Lenže film je celým svojím výrobným zázemím komplikovanejší a v takýchto malých krajinách nemožno očakávať, že sa vrátia peniaze, ktoré sa doň vložili. Podpora kinematografie zo strany štátu je nevyhnutnosť, hoci sa mi vidí, že pravicové politické spektrum to stále považuje za niečo nevhodné. My si musíme klásť asi takéto otázky: Ak to stojí za podporu, tak prečo? Má film v Česku a na Slovensku silnú tradíciu? Má za sebou také hodnoty, na ktoré je možné a treba nadväzovať? Podľa mňa má. Česká kinematografia sa radí k najstarším na svete, domáce snímky patria stále k tým najnavštevovanejším a aj slovenský film má za sebou od päťdesiatych rokov dlhú tradíciu. Dôležité je aj to, že film môže byť prenikavým nástrojom sebareflexie spoločnosti, a to dôslednejším ako dajme tomu literatúra, pretože vie osloviť širšie publikum. To všetko sú argumenty za to, aby bol film cieľavedome podporovaný a pestovaný ako kultúrne dedičstvo. A aby producenti neboli ponechaní napospas tomu, že si pestujú nejaký svoj drahý koníček.

Ako vnímate súčasnú českú a slovenskú filmovú tvorbu, vidíte nejaké veľké rozdiely alebo nachádzate spoločné témy a črty?

– V deväťdesiatych rokoch bolo obdobie, keď úro-

veň filmov v Česku aj na Slovensku veľmi klesla, lebo po privatizácii si mnohí producenti a azda aj režiséri mysleli, že na filme zbohatnú. To sú márne ilúzie, na komerčný film v americkom zmysle tu prosto nie sú podmienky. Cez toto obdobie sa bolo treba prehupnúť a myslím, že v novom miléniu sa kinematografia aspoň cez niektoré filmy vrátila k tradíciám. Spomeniem snímky ako *Kawasakiho ruže* alebo *Protektor*, ktoré sa snažia zasahovať do historických tráum tunajšej spoločnosti. Na Slovensku bol už v deväťdesiatych rokoch nosným režisérom Martin Šulík, a hoci jeho filmy majú poetickú atmosféru, vždy v nich bol živo obsiahnutý aj spoločenský nerv. No a teraz sú tu snímky ako *Dom* – tie sa už môžu zbaviť spoločenských povinností a naozaj sa pozrieť do bytia človeka, do existenciálnych problémov a do toho, čo prináša civilizácia a globalizovaný svet. V tejto chvíli si zrejme nemôžeme slubovať veľké svetové úspechy, to sa vždy odohráva v nejakých šťastných etapách a teraz sa pozornosť zameriava na iné regióny, ktoré svet vidí ako konfliktné, my sme preň asi pokojnou enklávou. Takže šesťdesiate roky sa pravdepodobne hneď tak nezopakujú. Ale myslím si, že cesta trepezlivej práce a rekognoskácie psychosociálneho terénu vo filmoch je dobrá vec.

V jednej z posledných kapitol knihy venujete širší priestor dokumentárnemu filmu. Súvisí to s určitým neprehliadnuteľným symptómom dneška, na ktorý ste chceli špeciálne poukázať?

– Nie som si istý, či som dokumentárnemu filmu venoval takú pozornosť, akú by si zaslúžil. Predsa len, zameriaval som sa najmä na hraný film. Je však pravda, že v posledných rokoch bývajú dokumenty v Čechách aj na Slovensku lepšie ako hrané filmy. Zdá sa mi, že autori v nich idú viac po autentických problémoch a nie je to publicistika. Vezmite si takého Petra Kerekesa a jeho *66 sezón* – to je neobyčajne poetický a zábavný film, a pritom je v ňom v metaforickej podobe zobrazená celá historická éra so všetkým možným, čo dejiny priniesli. Pre mňa má tento dokument väčší význam a dosah ako rad hraných titulov. Dokumentárny film by si dnes zaslúžil zvláštnu pozornosť, najmä z toho hľadiska, ktoré som v knihe uplatnil. Kým v päťdesiatych rokoch, keď ešte neexistovala televízia, bol najpostihnutejšou oblasťou kinematografie a oddal sa do služieb režimu, dnes má

obrovskú voľnosť a slobodu. No a mladé generácie autorov objavujú témy, ktoré sú nečakané, a dokážu si nájsť spôsob, ako o nich rozprávať tak, aby to bola aj zábava.

Ako vnímate úroveň českej filmovej kritiky?

– Som z nej trochu nešťastný. Podľa mňa má byť kritika tvrdá, ale zároveň musí mať nejakú základnú empatiu, má mať film rada, pomáhať mu na svet a na ceste k divákovi. Keď je príliš nadnesená a vznáša sa v oblakoch svojich predstáv, to filmu nepomáha, skôr to vytvára nepriaznivú atmosféru. V kritike by malo byť cítiť, že nechce tvorbu zašľapávať do zeme. Zdá sa mi, že na Slovensku je v tomto zmysle trochu lepšia atmosféra, že sa tu veciam viac praje. Pociťujem tu väčšiu radosť z písania, z toho, že niečo dobré vzniklo, hoci to má aj chyby. V Česku to vyzerá skoro tak, že kritika chce vyháňať ľudí z kín. Nuž, s tým sa nedá nič robiť. Žijeme v nervnej dobe, politici nás štvú, tak na to médiá reagujú rovnako naštvane. To však nie je dobrá cesta. Kritik by sa nemal utápať v tom, aké je všetko zlé, ale hľadať alternatívy a ukazovať predsa len nejaké možnosti.

Na čom v súčasnosti pracujete?

– Nakrúcame druhú etapu seriálu *Zlatá šedesáta*. Pri tej prvej sme sa venovali žijúcim tvorcom a teraz sa otvorila možnosť nakrútiť ďalších dvanásť portrétov režisérov, ktorí už väčšinou nežijú. Sú medzi nimi napríklad Elo Havetta, František Vlácil, Karel Kachyňa, ale zostavu doplníme aj o Petra Solana. Ďalej pripravujem knižný rozhovor s Ivanom Havlom. Chcel by som predstaviť človeka, ktorý bol v tieni svojho brata Václava, no inšpiroval niektoré jeho hry a je posledným výhonkom veľkej filmárskej rodiny Havlovcov. Chystám aj sprievodcu dielom Miloša Formana, teraz hľadám spôsob, ako to urobiť... ▲

FOTO: Miro Nöta

Scenáristické a dramaturgické workshopy: univerzálny liek na neduhy hraných filmov?

► **Zofia Bosáková** (doktorandka na Katedre audiovizuálnych štúdií VŠMU a spoluorganizátorka Visegrad Film Forum 2012)

V roku 2011 bol na Berlinale po dvadsiatich rokoch uvedený slovenský film – celovečerný debut Zuzany Liovej *Dom* v sekcii Forum. Na začiatku roka 2013 zvíťazil *Môj pes Killer*, druhé celovečerné dielo Miry Fornay, na najvýznamnejšom svetovom festivale nezávislých filmov v Rotterdame. Rastúca cirkulácia medzi domácim a medzinárodným audiovizuálnym priestorom prirodzene otvára aj tému postavenia scenáristických a dramaturgických workshopov, ich prínosov a limitov vo vzťahu k vývoju slovenskej kinematografie.

Tréningy vo všeobecnosti ponúkajú svojim účastníkom bezprostredný prístup k znalostiam odborníkov, zvyšujú povedomie o aktuálnej situácii na filmových trhoch, ku ktorým sa z domácej pozície prakticky nie je možné dopracovať. Networking prestáva byť iba doménu najväčších festivalov a budovanie kontaktov sa rozširuje aj na uzavretejšie podujatia s vyššou koncentráciou podobne profesijne orientovaných ľudí.

Ambivalencia takýchto programov je v určených kritériách, na základe ktorých sa hodnotí (ne)úspešnosť jednotlivých filmových projektov. Medzinárodné tréningové programy operujú vo svojich propagačných materiáloch a výstupoch vymenovaním ocenení zúčastnených projektov a životopismi svojich tútorov. Otázka znie, či sa estetická (kultúrno-spoločenská, historická...) hodnota diela dá obsiahnuť zvolenými ukazovateľmi, najmä ak berieme do úvahy odlišné zázemie v strednej, východnej a západnej Európe.

Ak porovnáme filmy *Dom* a *Môj pes Killer* s väčšinou slovenskej hranej produkcie po roku 2000, vynikajú celistvosťou filmového rozprávania bez potreby previesť do finálnej podoby „všetko“ a funkčným sklbením témy s použitými stylistický-

mi prostriedkami. Zuzana Liová sa zúčastnila na scenáristickom programe ScripTeast, ktorý sa od roku 2006 orientuje na vývoj (development) diel zo strednej a východnej Európy aj pod vedením expertov so skúsenosťami z hollywoodskeho štúdiového systému. Podľa Liovej „majú akcie v rámci vývoja scenára význam, je to šanca overiť si projekt v zahraničí, konfrontovať ho s ďalšími vznikajúcimi scenármi. Autori by si však mali zachovať svoju originalitu a neprispôsobovať príbehy zabehaným šablónam či univerzálnosti.“ Podobne sa vyjadruje aj Mira Fornay: „Podľa mňa sú skvelé rezidenčné programy – poskytujú vám priestor, samostatnosť, slobodu a čas písať. Z môjho pohľadu väčšina vývojových programov zabíja podstatu autorského filmu, ktorý sa zakladá na hľadaní originálneho spôsobu, ako urobiť osobitý film, a nie na postupovaní podľa pravidiel, ktoré niekto nastavil.“ Na druhej strane, v menších stredo európskych kinematografiách – a obzvlášť v tej slovenskej, poznačenej rozpadom elementárne fungujúceho kinematografického prostredia pri zániku Koliby – je pre tvorcov nevyhnutné rozširovať vlastný profesionálny background aj v kontakte s európskou

konkurenciou. Netýka sa to len scenáristicko-dramaturgických seminárov, ale aj programov pre producentov (EAVE), tréningov zameraných na efektívny marketing a legislatívu (MAIA) či na uľahčenie predprodukčnej fázy (EKTRAN).

O opodstatnenosti dramaturgie v našom prostredí, či si už pod tým pojmom predstavíme koncepcnú aktivitu, alebo inštitúciu, svedčí jej vplyv na formovanie produkcie filmových diel v jednotlivých historických etapách. Po roku 1948 bol vzorom centralizovaný sovietsky model s ideovo jasne definovanými estetickými požiadavkami. Jeho uvoľnenie v druhej polovici päťdesiatych rokov prinieslo impulzy na rozmanitosť filmovej tvorby. Zastavenie liberalizačného procesu v druhej polovici šesťdesiatych rokov sa prejavilo opätovnou centralizáciou dramaturgie a odňatím právomocí jednotlivým tvorivým skupinám. Po zániku štátom riadenej kinematografie sa nenaplnili očakávania, podľa ktorých sa Slovenská televízia mala stať prirodzeným generátorom dramaturgického smerovania. Komplexnosť tejto otázky dokladá aj fakt, že ani v okolitých európskych štátoch nie je otázka inštitucionálnej dramaturgie v trhovom prostredí vyriešená a ich konfrontácia s rastúcou uniformitou spoza oceána je čoraz intenzívnejšia. Podľa Zuzany Gindl-Tatárovej v takomto prostredí „workshopy, o ktorých hovoríme, putujú globalizujúcim sa svetom a ponúkajú softvér zjednotený pohľadom lektorov a dramaturgickej školy, z ktorej vychádzajú. S čoraz väčšou obavou sledujem, ako sa v Európe usadzuje stavebný výraz ‚trojaktovka‘. Kedysi znamenal umelú hollywoodsku štruktúru s vopred zaručeným dobrým koncom. Dnes sa aplikuje na scenáre, ktoré vychádzajú z úplne odlišného kultúrneho prostredia – s tým, že im to pomôže presadiť sa na profesionálnej scéne. Na druhej strane, mnohé z kvalitných workshopov pomáhajú frekvenciantom pochopiť pravidlá profesie na vlastnej látke, učia ich písať a rozmýšľať v kategórii scenára, rozšíriť si a efektívnejšie využiť vlastný pohľad na svet i príbeh, ktorý nosia v hlave, poskytujú možnosť stretnúť sa a vypočuť si názory kolegov.“

Držiteľ ceny za najlepší krátkometrážny projekt scenáristického workshopu Midpoint 2011 režisér a scenárista Teodor Kuhn sa vyjadril podobne. „Lektori sa všetci veľmi zasadzovali za trojaktovú štruktúru, čo mi pri danom filme práve vyhovovalo.

Na druhej strane, ak chce človek natočiť artovú psychiáriu, myslím, že sa mu bude lepšie písať na samote v lese. Workshopy sú (Midpoint je) skrátka vhodný pre mladých filmárov, ktorí sa chcú naučiť používať klasické rozprávania.“ Film *Momo*, ktorý vznikol podľa víťazného scenára, patrí medzi najúspešnejšie slovenské študentské filmy s účasťou na zahraničných festivaloch. Nadchádzajúci Midpoint vstupuje do štvrtého roka svojej existencie s jasne definovanou filozofiou a so zriedkavou príležitosťou pre slovenských študentov filmu: „Dôležitejšie, než im pomôcť postaviť iba jeden projekt, je ukázať dramaturgickú prácu v praxi a umožniť im zažiť tímovú prácu nad scenárom. I keď sa scenár nakoniec nerealizuje, budú pre nich tieto skúsenosti užitočné pri ďalších projektoch,“ uviedla jedna zo spoluorganizátoriek Helena Zajícová. Dramaturgický workshop Midpoint pre filmových profesionálov (autorov scenárov) sa uskutoční v dňoch 23. až 27. júna na Art Film Feste v Trenčianskych Tepličiach.

Záujem slovenských tvorcov o medzinárodné tréningy sa zvyšuje, a to medzi študentmi aj profesionálmi, čo logicky prináša rast žiadostí o podporu z Audiovizuálneho fondu (AVF). Jeho riaditeľ Martin Šmatlák považuje za dôležité aj to, „aby v prípade účasti profesionálov bola zreteľná aj ich finančná participácia. Preto by účastnícky poplatok nemal byť len symbolický. Je to predsa investícia každého účastníka do vlastného know-how aj do vývoja svojho projektu a v praxi platí, že ‚lacný‘ vstup na workshop môže viesť k pasívnej účasti. Pre každý workshop je dôležité, aby mal konkrétne obsahové zameranie s výrazne pracovným rozmerom aj s aktivitou účastníkov na projektoch. Znamená to zverejňovať a propagovať nielen zábery, ale najmä konkrétne výstupy, projekty aj reakcie účastníkov.“

Perspektívne začiatky majú kontinuitu – účasť Miry Fornay na EFP Producers on the Move 2013 a Kataríny Uhrovej na ScripTeast 2013 –, čomu pomáha aj postupná konsolidácia domáceho audiovizuálneho prostredia. „Budem rád, ak sa čoskoro vyprofiluje efektívne podujatie, ktoré bude mať dominantne slovenské organizačné zázemie aj reprezentatívnu medzinárodnú účasť,“ uviedol riaditeľ AVF. To, či sa jeho pranie splní, je otázkou budúceho vývoja. ▲

FOTO: Aerofilms

Túžba vedieť, čo sa stalo

► Vladana Hrivnáková (študentka audiovizuálnych štúdií na FTF VŠMU)

Pátranie po Sugar Manovi, dokument švédskeho režiséra Malika Bendjelloula, začal svoju púť na festivale Sundance, kde v roku 2012 získal dve ceny. Film bol pôvodne plánovaný pre švédsku televíziu a spočiatku nemal veľké ambície, ale podobne ako jeho hlavný hrdina aj on našiel svoju slávu. Čoskoro zvíťazil na veľkých svetových festivaloch a získal aj Oscara za najlepší dokumentárny film.

Základom každého dokumentu je dobrý výber témy. Azda ani neexistuje rozprávkovejší námet, než je príbeh Sixta Rodrigueza. Pátranie po živote speváka, ktorého obklopujú legendy, je téma, akú by si prial každý režisér. Koncom šesťdesiatych rokov hrával po detroitských kluboch tajomný hudobník menom Sixto Rodriguez. Vydal pár albumov, odohral pár koncertov a tak ako mnohí hudobníci jeho doby prijal vlastný neúspech a pomaly sa vytratil z hudobnej scény. V Juhoafrickej republike v tom čase prebiehali ťažké boje medzi diktátorským parlamentom a obyvateľmi nespo- kojnými s porušovaním ľudských práv. Do rúk

protestujúceho obyvateľstva sa náhodou dostali nahrávky akéhosi pesničkára z USA. A tak sa stalo, že sa jeden hudobník, v Amerike neznámy, stal symbolom boja proti apartheidu.

Dokument *Pátranie po Sugar Manovi* je rozprávaný z pohľadu Rodriguezových fanúšikov. Dešiatročia počúvali jeho platne, ale o ich autorovi nevedeli nič. Jediné, čo mali k dispozícii, bolo meno a texty piesní. Nie náhodou pripomína dej tohto filmu príbeh slávneho *Občana Kana*. Režisér sa priznal, že mu Wellesov film poslúžil ako inšpirácia. Bendjelloul sa snaží nájsť odpoveď na otázku, kto je/bol Sixto Rodriguez, ale na rozdiel

od notoricky známeho magnáta je tentoraz hlav- nou postavou neznámy hudobník. Postupné od- krývanie Rodriguezovho života si asi najlepšie užijú tí, ktorí o spevákovi nikdy nepočuli. Rodri- guezov príbeh má v sebe nádyh mysticizmu a diváka rýchlo zaujme. Hlavným „detektívom“ je okrem režiséra aj Rodriguezov dlhoročný fanúšik, muž efektne prezývaný Sugar Man. Režisér sa s ním stretol náhodou počas svojich potuliek Afri- kou a po krátkom rozhovore rýchlo zistil, že sa mu podarilo nájsť životný príbeh. Svoj i Rodrigue- zov. A odkrývanie zabudnutých senzácií bude diváka vždy priťahovať.

Režisérovým zámerom bolo zmapovať životnú cestu speváka od jeho objavenia až po demasko- vanie a svoju úlohu si aj poctivo splnil. S každým odhalením, s každým novým detailom Rodrigue- zovho života (a s každou zamlčanou udalosťou) sa zvyšuje túžba dozvedieť sa viac a odkryť legen- du, ktorá ho obklopuje. Hlavným hnacím pros- triedkom je energia a nadšenie spevákových fanúšikov. Postupne sa i divák, ktorý sa nevyzná v hudbe, stáva jedným z nich. Je ľahké pristúpiť na režisérovu hru a nechať sa unášať prúdom energie. „Pátranie“ je poskladané viac emotívne než objektívne. Snímka nemapuje Rodriguezovu kariéru ako celok, zameriava sa najmä na uda- losti v Juhoafrickej republike, všíma si emotívny dosah Rodriguezovej hudby na jeho priaznivcov. Režisér si vyberá zábery tak, aby čo najviac pod- poril záhadu. Vie, ako zapôsobí na divákov, vie,

kedy treba odhaliť niečo nové, kedy obraz spre- vádzať piesňou na dokreslenie atmosféry. Ryt- mus filmu je prispôsobený tempu Rodriguezo- vých piesní. Ich melancholický podtón a spo- ločenskokritické texty vyzdvihujú sociálny kontext diela. A sú zároveň kľúčom k spoznaniu Rodri- guezovho skutočného charakteru.

Z dokumentaristickej stránky je film síce jed- noduchý, no nenudí. Režisér sa namiesto experi- mentovania s prostriedkami spolieha na silu témy. *Pátranie po Sugar Manovi* tematicky najviac pri- pomína dokument Sashu Gervasiho o metalovej kapele *Anvil! The story of Anvil* (alebo aj Wender- sovu snímku *Buena Vista Social Club*). Oba filmy sú o oživení zašlej slávy a oba dokumenty majú šťastie na charizmatických hrdinov a chytľavú hudbu. Výsledkom je divácky vďačný dokument, ktorý vyhovuje všetkým – fanúšikom hudby i priaznivcom filmu.

Pátranie po Sugar Manovi je film o splnení snov. Je o jednom z tých ľudských osudov, ktoré diváci podvedome vyhľadávajú a radi nad nimi ronía slzy. Príbeh, pri akom si skoro každý povie, že život takto predsa nefunguje, že to sa stáva len v hollywoodskych filmoch. Lenže ono sa to stalo. Sixto Rodriguez bol dlhé roky ikonou protestujú- ceho afrického ľudu. Po rokoch zabudnutia si jeho piesne opäť našli poslucháčov v rodnej kra- jine a Spojené štáty americké konečne spoznali svojho folkového hrdinu. ▲

Pátranie po Sugar Manovi (*Searching for Sugar Man*, Švédsko/Veľká Británia, 2012) _SCENÁR, RÉŽIA, STRIH: Malik Bendjelloul
_KAMERA: Camilla Skagerström _ÚČINKUJÚ: Rodriguez a iní _MINUTÁŽ: 86 min. _HODNOTENIE: ●●●●

FOTO: Aerofilms

Rozkošné dámy na pokraji nervového zrútenia

► Kristína Aschenbrennerová (filmová publicistka)

Filmy Pedra Almodóvara si buď zamilujete, alebo si ten jeden pozriete hneď dva razy: prvý a posledný. Platí to aj o jeho novinke *Rozkoš v oblakoch*, ktorá je koncentrátom kabaretnej a sexualityplnej bizarnosti a absurdnosti. Vlastne, ak by ste v nasledujúcej vete vymenili „vesmír“ za „film od Pedra Almodóvara“, máte veľkú šancu rozlúštiť dilemu, či ísť, alebo nejst' do kina na *Rozkoš v oblakoch*: „*Mám také podozrenie, že vesmír je nielen bizarnejší, než predpokladáme, ale je bizarnejší než to, čo sme schopní predpokladať.*“¹

Už tradične film jedným dychom napĺňa (nielen) slová Karla Theina na adresu melodrámy, pre ktorú je „*primárni ztráta smyslu, jež je výzvou pro konkrétní jednání v příslušné situaci. Tato situace je proto zvětšena pomocí některé z oblíbených čocěk, mezi nimiž vynikají osudná nehoda, smrtelná nemoc, nezaviněná ztráta majetku a postavení. Melodrama je jistě triviální ve chvíli, kdy je redukoveme na zápletku a inventář konvenčních figur. Melodrama však obojího využívá k zvětšení emocí, jejichž obnažení jako by protestovalo proti Flaubertovu literárnímu objevu bezvýchodkové banality člověka.*“² Celé sa to začne, keď Antonio Banderas zistí, že Penélope Cruz je tehotná, a

zabudne na hranol pod kolesom lietadla, čo zapríčiní technickú poruchu podvozka lietadla na linke do Mexika, v dôsledku čoho neostane posádke nič iné, len krúžiť nad Španielskom a vyčkávať na voľnú prístávaciu dráhu. Cestujúci v turistickej triede a niekoľko letušiek dostali nápoj obohatený svalovým relaxansom, ktorý im privodil pokojný spánok, aby mohol v prvej triede vybuchnúť ohňostroj súkromných drám tradične pestrej skupiny postáv, vrcholiaci podaním kokteilu Valencia obohateného len malinkou kvapôčkou meskalínu.

Almodóvar sa *Rozkošou v oblakoch* plnou parou vracia, možno ani nie tak podľa vzoru úspechov

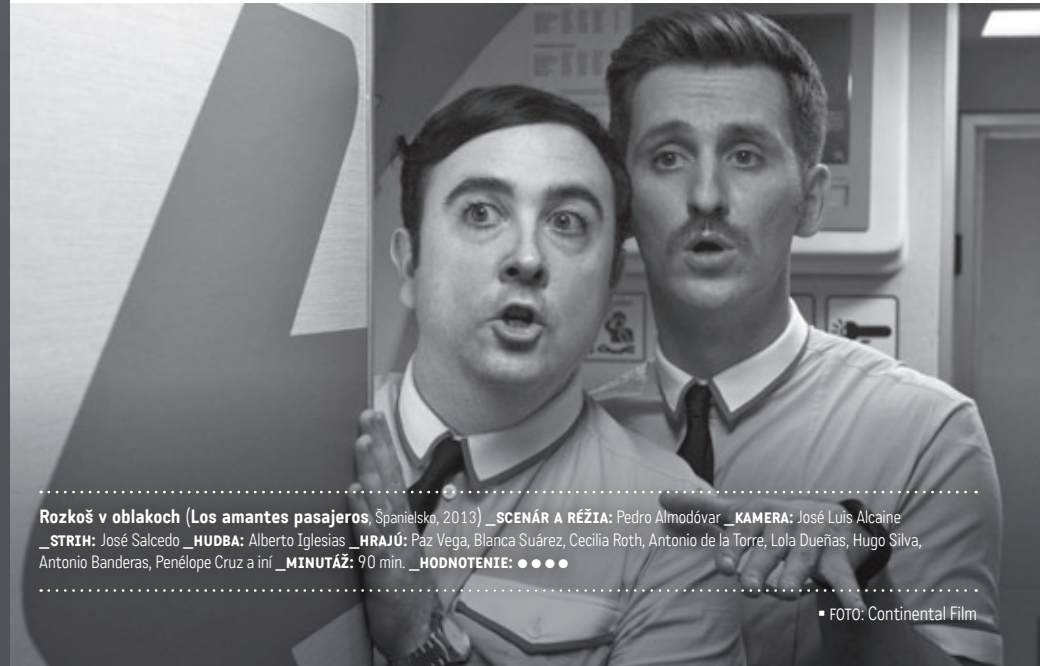
kolegu Stalloneho, do rozmarných osemdesiatych rokov. V jeho prípade to znamená návrat ku campu v jeho najdúhovejších farbách, do sveta, kde význam slova „žena“ nie je definovaný skrz pohlavie, ale gender. Do sveta, kde homosexuáli nadužívajú slovko „buzík“ a osoby ženského pohlavia, ak práve na pokraji nervového zrútenia neskáču z balkóna, prežívajú intenzívne orgazmy v spánku alebo poriadne ostenatívnym spôsobom likvidujú osobné veci bývalého milenca. Pod povrchom kumulovaných klíš sa však v *Rozkoši v oblakoch* skrýva obraz španielskej spoločnosti s nadrogovanými občanmi a príslušníkmi elity cestujúcimi prvou triedou. A všetci spolu krúžia a čakajú na spasenie.

Rešpektujúc vlastnú typológiu postáv, ako aj potreby metafory, je prvá trieda osídlená archetypmi stelesňujúcimi krízu hospodársku, celospoločenskú, náboženskú a aj krízu rodiny. Príliš kreatívny riaditeľ (skrachovanej) banky hľadajúci dcéru, ktorú prísna katolícka (najlepšia) výchova inšpirovala na kariéru dominy. Herec s komplikovanými vzťahmi so ženami, z ktorých jedna sa pokúsi spáchať samovraždu skokom z balkóna. Panna s vešteckými schopnosťami, mladomanžel, ktorý miluje svoju polovičku so špecifickou intenzitou, keď spí. Jeden tajomný Mexičan a slávna domina Norma. Skupinku, ktorá je dobrovoľne pod vplyvom legálnych i nelegálnych látok, dopŕňajú

stewardi, jeden teplejší než druhý teplejší než tretí, a dvaja piloti, ktorých posun vo farbách sexuálneho spektra rozhodne neobišiel.

Osudové momenty hrdinov *Rozkoše v oblakoch* nájdeme v rôznych kombináciách roztrúsené v celej línii Almodóvarových filmov, ku ktorým sa stále častejšie vracia – spomeňte si hoci len na *Dievčatá s kuframi*, film-alúziu na *Ženy na pokraji nervového zrútenia*, nakrúcaný v *Rozorvaných objatiach*. Vďaka metaforickej rovine k nim pribúda dotyk britskej alebo aj talianskej politickej satiry sedemdesiatych rokov. *Rozkoš v oblakoch* funguje ako uzol medzi rovinami času a campu starších Almodóvarových filmov, no inak funkčná spoločenská satira uberá vietor z plachiet dynamiky mikrosвета prvej triedy. Stráca sa tak zvyčajne prítomný moment napätia, vďaka ktorému by divák so zatajeným dychom čakal, akú ďalšiu situáciu film prinesie a ako to celé dopadne. ▲

► ¹ HALDANE, John Burdon Sanderson: *Possible Worlds: And Other Essays*. Chatto and Windus, Londýn, 1932, reprint, s. 286. Citát funguje omnoho lepšie v angličtine: „*My only suspicion is that the universe is not only queerer than we suppose, but queerer than we can suppose,*“ a to vďaka viacvýznamovosti slova „queer“, teda bizarný, excentrický, ale aj označujúci sexuálne a genderové minority a ich subkultúry.
► ² THEIN, Karel: *Rychlost a slzy. Filmové eseje*. Prostor, Praha, 2002, s. 20. Pozri aj s. 31 – 35.

Rozkoš v oblakoch (*Los amantes pasajeros*, Španielsko, 2013) _SCENÁR A RÉŽIA: Pedro Almodóvar _KAMERA: José Luis Alcaine
_STRICH: José Salcedo _HUDBA: Alberto Iglesias _HRAJÚ: Paz Vega, Blanca Suárez, Cecilia Roth, Antonio de la Torre, Lola Dueñas, Hugo Silva, Antonio Banderas, Penélope Cruz a iní _MINUTÁŽ: 90 min. _HODNOTENIE: ●●●●

FOTO: Andrej Bán, týždeň

Hrubá čierna čiara

► Pavel Smejkal (filmový publicista)

Uvedenie nového slovensko-českého dokumentu *Kauza Cervanová* do kín sprevádza nebývalý mediálny záujem, ktorý filmu dodáva punc udalosti. Strhnúť sa nechali aj inak zdržanliví mienkotvorcovia z radov filmových kritikov, ktorí bezprostredne po premiére šírili zvest o „velkom“ filme „svetovej úrovne“. Hovorilo sa o ňom roky, preto je ťažké ubrániť sa očakávaniam: Bude to detektívka? Investigatívna publicistika? Filmová obhajoba? Obžaloba? Bude to skutočne ten „velký“ film o socialistickej minulosti a post-socialistickej prítomnosti?

Projekt režiséra Roberta Kirchhoffa bol nejaký čas známy pod pracovným názvom *Normalizácia*. Ten naznačoval, že autorovou ambíciou je rozprávať o modernej histórii krajiny a konkrétny kriminálny prípad má poslúžiť ako synekdocha. Teraz, keď je *Kauza Cervanová* konečne v kinách, môže jej výsledná podoba prekvapiť.

Keď sa v lete roku 1976 v potoku blízko obce Kráľová pri Senci našlo bezvládne telo mladej ženy, rozbehlo sa vyšetrovanie, ktoré svojím rozsahom patrilo k najväčším v dejinách československej kriminalistiky. Obet bola identifikovaná ako medička Ludmila Cervanová. Živú ju svedkovia naposledy videli niekoľko dní predtým na

internáte v bratislavskej Mlynskej doline. Polícia preto vypočula študentov, ktorí sa v inkriminovaný večer zúčastnili na diskotéke v tamojšom Unic klube. Odtiaľ Cervanová v neskorých večerných hodinách údajne odišla na autobusovú zastávku a nastúpila do auta k neznámych mužom. K stovkám zaznamenaných výpovedí vo vyšetrovacom spise pribúdali vecné stopy a znalecké posudky. Prípada sa dostalo veľkej mediálnej pozornosti, ktorá vrcholila, keď polícia po niekoľkých rokoch neúspešného pátrania napokon obvinila z činu skupinu mužov z Nitry. Verejne bola mobilizovaná natoľko, že sa organizovane dožadovala kapitálneho trestu. Na základe nie-

koľkých priznaní a svedectiev boli siedmi Nitrania nakoniec odsúdení na tresty odňatia slobody od štyroch do dvadsiatich štyroch rokov. Po revolúcii Najvyšší súd pre pochybnosti v prípade pôvodný verdikt zrušil, vďaka čomu sa odsúdení muži dostali na slobodu a začali verejne rozprávať o politickej konšpirácii, vynútených priznaniach a manipulovaní s dôkazmi, ktoré za mreže dostali údajne nevinných ľudí.

Základné obrysy prípadu sú slovenskej verejnosti známe a nevyhnutne vyvolávajú množstvo otázok. Ak ku Kirchhoffovmu filmu divák pristúpi s očakávaním faktických odpovedí, čaká ho frustrujúci zážitok. *Kauza Cervanová* je totiž odvážne subjektívizovaným rozprávaním, z ktorého väčšmi vystupuje gnozeologická než ontologická rovina prípadu. A tak sa môže stať, že sa divák na konci filmu dočká pocitu, že o celej veci vie menej než na začiatku. Alebo aspoň menej, než si myslel, že vie. Netreba sa nechať pomýliť chytľavým, no trochu zavádzajúcim sloganom, ktorý vo filme zaznie z úst polygrafického examinátora – pravda je v tomto prípade aspoň taká zložitá ako lži. Jej fragmenty sa pritom celý čas ukrývajú kdesi za tvármi, ktoré môžeme sledovať a skúmať na plátne. Pravda je tu čosi nepreniknuteľné, zvnútornené, odkázané na sprostredkované vyjavenie, o ktorom sa nedá iné, než pochybovať. Je príznačné, že po dobrých dvoch tretinách filmu, ktoré sa nesú v tomto agnostickom duchu protichodných svedectiev, nepravdepodobných a ešte nepravdepodobnejších vysvetlení, prichádza zvrät doslova ako *deus ex machina*. Polygraf všetko to vnútorné – spomienky, strach, presvedčenie – externalizuje do súboru grafov a dát na zvitku papiera. Kirchhoff zaznamenal priebeh testovania, no všetky tie dôležité haky-baky vo filme neukázal a opäť o nich nechal rozprávať ľudí – síce expertov, ale v podstate opäť len interpretátorov. Odpoveď na kardinálnu otázku viny teda naďalej ostáva vecou viac alebo menej informovaného subjektívneho presvedčenia, do ktorého sa projektuje množstvo vecí – najvýraznejšie azda apriórna dôvera alebo nedôvera k justičnému systému.

Jedným dychom treba dodať, že presvedčenie autora o nevine odsúdených Nitranov je vo filme zreteľné a priznané a je to tak v poriadku. Kirchhoff ho dáva napospas, no nevnučuje. Ak diváka o niečom presvedča, je to dôvodnosť pochybností

o zákonnosti vyšetrovania a súdneho procesu. Angažovane vyznieva najmä časť o porevolučnom vývoji kauzy a obnovenom súdnom procese, ktorým sa potvrdil verdikt z 80. rokov bez toho, aby sa zohľadnili novoobjavené dôkazy z levočského archívu. Kirchhoff naznačuje, že ide o dôsledok politiky hrubých čiar, obsahovej a personálnej kontinuity v súdnictve pred revolúciou a po nej. Reforma súdnictva je politickou agendou a v tomto zmysle je aj jeho film politický – podobne, hoci menej explicitne ako *Nemoc tretej moci* režisérky Zuzany Piussi pred dvoch rokov. Režisér však občas zbytočne sklzáva od argumentov k atrakciám (napríklad úskočné konfrontovanie prezidenta Gašparoviča a generálneho prokurátora Trnku).

Viacero znakov – štruktúrou rozprávania počnúc a hudobnou dramaturgiou končiac – prezrádza inšpiráciu *Tenkou modrou čiarou*, takpovediac kanonickým dokumentárnym filmom o justičnom omyle. Americký režisér Errol Morris v ňom z výpovedí účastníkov a svedkov vyskladal obraz nápadne podobného prípadu, ktorý sa zhodou okolností odohral v tom istom roku ako vražda Ludmily Cervanovej. Aj v ňom premotivovaní vyšetrovatelia skočili po prvom možnom riešení nepríjemného a mediálne citlivého zločinu, ignorujúc všetko, čo do ich skladačky nezapadalo. No zatiaľ čo Morris si zakladá na rigorózne metóde, Kirchhoffov prístup je intuitívnejší. Tento rozdiel sa prejavuje predovšetkým v montážnych postupoch. Morris využíva v podstate iba päť druhov materiálu: výpovede zainteresovaných ľudí, nakrútené ako hovoriace hlavy, inscenované rekonštrukcie udalostí, presne zodpovedajúce tej-ktorej svedeckej verzii, dokumentáciu zo spisu a z novinových článkov, niekoľko fragmentov zo starých hollywoodskych filmov a významovo neutrálne ilustračné zábery (detail magnetofónu prehrávajúceho záznam svedeckej výpovede alebo nočná urbánna scenéria). Vďaka takto stanoveným mantinelom a disciplinovanému strihu nie je v jeho filme miesto na autorove špekulácie.

Kirchhoff v *Kauze Cervanová* pracoval s pestrou paletou materiálu: s iniciovanými situáciami (scéna z pitevne, takmer ako od Roya Anderssona), so situáciami, ktoré boli zachytené metódou „fly-on-the-wall“ (hádky obžalovaných) či dokonca skrytou kamerou, s televíznymi i so súkromnými archívami, s ilustračnými zábermi, dokumentáciu

zo spisu, Danglárovými kresbami, komentárom atď. Prirodzená rozpínanosť zhromaždeného materiálu súvisí s mediálnou povahou kauzy a zrejme aj s osemročnou prácou na projekte. Režisér Kirchoff vo filme navštevuje stále nových a nových svedkov, poháňaný ani nie tak snahou lepšie porozumieť, ako skôr nutkavou potrebou vidieť a dotknúť sa všetkých a všetkého, čo s prípadom súvisí, nič nevynechať. Niekoľkokrát sa objaví pred kamerou, klope na zamknuté dvere a skúša ich kľučky alebo spoza kamery kladie otázky. Film je teda v istom zmysle rozprávaním o jeho subjektívnej skúsenosti s prípadom, o obsedantnom hľadaní odpovedí, ktoré sú v konečnom dôsledku možno neprenosné.

V Morrisovej *Tenkej modrej čiare* je montáž podriadená dôslednej kontrole nad významami vyplývajúcimi z jednotlivých syntagmami. Toto úsilie o vylúčenie všetkého náhodného a mimovoľného zo štruktúry rozprávania je viditeľné aj v scénach rekonštrukcií, ktoré sú zväčša vyskladané z detailov, umožňujúcich „vzátvorkovanie“ toho, čo je nepreukázateľné. Montážne postupy v Kirchoffovom filme nie sú ani zďaleka také nenapadnuteľné. Divákovi sa niekoľkokrát môže stať, že nebude vedieť, na čo sa práve pozerá: je to iba ilustračný záber alebo má pre prípad Ludmily Cervanovej nejakú signifikanciu? Predovšetkým obrazovo-zvuková montáž je v niektorých mo-

mentoch dosť problematická (napríklad časť filmu venovaná tzv. arabskej stope alebo úvodný komentár s nejasným enunciatom). Všetky tieto výhrady sú vlastne výhradami proti technike argumentácie a prekazujú najmä vtedy, ak od Kirchoffovho filmu očakávame to, čím nie je a azda ani nechce byť. Ak však pristúpime na to, že sa dívame na autorský dokument, ktorý si nerobí nárok na objektivitu, môže nás *Kauza Cervanová* zasiahnuť s prekvapivou intenzitou a na nečakaných miestach.

Morrisov film mal zaujímavú dohru. Na základe neho bol predmetný súdny proces obnovený a nespravodlivo obvinený muž sa dostal na slobodu. Tento prípad ukázal, že kvalita demokracie nie je len vecou neomylnosti systému, ale aj funkčnosti kontrolných a opravných mechanizmov, v rámci ktorých majú médiá – film nevynímajúc – potenciálne významnú a zodpovednú úlohu. Kirchoffova *Kauza Cervanová* je napriek všetkým podobnostiam iným typom filmu a nič podobné od nej netreba očakávať. Jej zmysel je predovšetkým v tom, že divákovi umožňuje precítiť extrémny ľudský údel obeť – nech už sú ňou odsúdení muži, perzekvovaní svedkovia alebo to mladé dievča, ktorému symbolicky patrí prvý aj posledný záber filmu. ▲

Predajňa Klapka.sk má už päť rokov

Pätnásteho mája 2008 otvoril Slovenský filmový ústav predajňu Klapka.sk, ktorá sídli na Grösslingovej ulici č. 43 v Bratislave a ponúka filmovú literatúru, časopisy, DVD nosiče, filmové plagáty, soundtracky a ďalšie produkty, ktoré s filmom súvisia. Návštevník v nej nájde aj tituly, ktoré by inde na Slovensku zhaňal márne. Výber z ponuky predajne sa nachádza aj v Kine Lumière na Špitálskej ulici (ide najmä o DVD nosiče, filmové publikácie a časopisy) a svoj sortiment predajňa poskytuje aj na rôznych filmových podujatiach na Slovensku i v zahraničí. V predajni Klapka.sk sa za päť rokov jej existencie predalo takmer 30 000 DVD nosičov a 5 500 publikácií a časopisov. V najbližšom období chce predajňa rozšíriť ponuku plagátov, o ktoré je veľký záujem, a tento rok pripravuje aj spustenie novej webovej stránky a rozšírenie spôsobu on-line predaja produktov SFÚ. Pri príležitosti 5. výročia svojho otvorenia mala predajňa 15. mája v ponuke viaceré DVD so slovenskými snímkami za zvýhodnenú cenu 0,60 eur.

► dan

Fest Anča predstaví to dobré z animovanej tvorby

V dňoch 27. až 30. júna sa v Žiline po šiesty raz uskutoční medzinárodný festival animovaného filmu Fest Anča. V slovenskej premiére ho otvorí krátky snímka Ivany Šebestovej *Sneh*. Nebude to jediný slovenský príspevok v programe festivalu. Na otváracom ceremoniáli sa premietne aj krátky film Ondreja Rudavského *Mesiaca*, ktorý je zaradený do medzinárodnej súťaže Anča Award. Do súťažných kategórií sa prihlásilo celkovo 27 snímok slovenských tvorcov a dramaturgovia festivalu vybrali tri z nich (ďalšie budú uvedené v samostatnej slovenskej sekcii). Okrem *Mesiaca* je to titul *Pandy* od Matúša Vizára, ktorý nedávno získal cenu na festivale v Cannes a v Žiline sa bude uchádzať o Anča Student Award. Tretím zástupcom je videoklip *Idaho*, ktorý nakrútilo duo Veronika Obertová – Michaela Čopíková a na festivale bude súťažiť o cenu Anča Music Video Award. Fest Anča opäť ponúkne aj koncerty, výstavy, workshopy, semináre a privíta hostí zo sveta animovaného

filmu. Medzi nimi má byť aj americký scenárista a producent Mike Reiss, ktorý sa podieľal na seriáli *Simpsonovci*. Fest Anča bude prebiehať v kultúrnom centre Žilina-Záriečie, v Ster Century Cinemas, v Metskodivadle Žilina a v Považskej galérii umenia v Žiline.

► dan

Kongres FIAF v Barcelone

V dňoch 21. až 27. apríla 2013 sa konal v Barcelone 69. kongres Medzinárodnej federácie filmových archívov (FIAF). Organizácia, ktorá združuje viac ako 150 archívov z celého sveta, si tento rok za miesto kongresu zvolila katalánsku inštitúciu Filmoteca de Catalunya. Slovenský filmový ústav je členom tejto významnej organizácie a na kongrese mal priame zastúpenie. Program stretnutia sa niesol v znamení niekoľkých udalostí. Počas kongresu prebiehali prezentácie činností jednotlivých komisií FIAF, stretnutia regionálnych skupín v rámci FIAF (SFÚ je členom európskej skupiny ACE), stretnutie s diskusiou na tému fungovania filmových archívov v súčasnosti a v blízkej budúcnosti či diskusia o modeli moderného filmového archívu (problematika digitalizácie, reštaurovania filmov, možné zaniknutie výroby 35 mm materiálu). Od roku 2001 je SFÚ riadnym členom FIAF, čo ho oprávňuje na voľbu členov exekutívy tejto organizácie, ktorá sa uskutočnila aj počas tohto kongresu. Jeho súčasťou bolo aj sympóziu na tému multiverzie. Jednotlivé príspevky charakterizovali momentálne výskumy v rámci histórie kinematografie týkajúce sa filmov, ktoré vznikli vo viacerých verziách, či už ide o diela z obdobia nástupu zvukového filmu, alebo diela, ktoré majú viacero verzií z iných dôvodov (napr. v prípade koprodukcii). Táto problematika sa významne dotýka súčasného reštaurovania filmov pri snahe vytvoriť verziu diela čo najadekvátnejšiu verziu z obdobia jej vzniku. Na kongrese boli prezentované zreštaurované dôležité diela kinematografie. V tomto znamení sa niesol aj záverečný ceremoniál s pompéznu projekciou novo zreštaurovanej verzie *Nibelungov* (1924) Fritza Langa. Stretnutie bolo okrem iného skvelou príležitosťou pre SFÚ na nadviazanie kontaktov s cieľom možnej medzinárodnej spolupráce v budúcnosti.

► Richard Šteinhübel

(pracovník oddelenia filmového archívu SFÚ)

Kauza Cervanová (Slovensko/Česko, 2013) _SCENÁR A REŽIA: Robert Kirchoff _KAMERA: Ján Meliš _STRIH: Jana Vlčková, Adam Brothánek
_HUDBA: Peter Zagar _MINUTÁŽ: 100 min. _HODNOTENIE: ●●●●

■ FOTO: Andrej Bán, týždeň

Jánošík a Jánošici

► Mariana Jaremková (filmová publicistka)

Slovenský filmový ústav (SFÚ) si tento rok pripomína 50. výročie svojho vzniku a mesačník Film.sk pri tejto príležitosti informuje o jeho histórii. Séria článkov, ktorá bude vychádzať do konca roku 2013, mapuje dejiny SFÚ po jednotlivých dekádach očami jeho zamestnancov. Pokračujeme rokmi sedemdesiatymi.

Rozprávanie o prvej dekáde existencie SFÚ ukončili spomienky Štefana Vraštiaka na dobrodružný návrat filmu *Jánošík* z roku 1921, ktorý z Chicaga priviezol Ján Závodný. Jeho rekonštrukcia trvala päť rokov. „Bola založená komisia SFÚ a televízie na prípravu rekonštrukcie filmu, ktorej sa ujal ako režisér Ivan Rumanovský. Film bol ozvučený, dostal nové titulky a 19. 9. 1975 mala v kine Mier premiéru rekonštruovaná verzia filmu,“ hovorí Vraštiak.

Napriek politickým tlakom a faktu, že počas tejto dekády došlo až šesťkrát k výmene riaditeľa, sú 70. roky v SFÚ veľmi plodným obdobím, stále poznačeným entuziazmom z rokov šesťdesiatych. Ladislav Volko zažil „rodinné“ šesťdesiate vo filmovom ústave ako študent. „Bolo to obdobie všeobecnej eufórie, a aj keď sme nemali také zázemie a podmienky ako vtedajší Československý filmový ústav v Prahe, pracovníci na čele s prvým riaditeľom Jánom Komiňárom to neraz nahrádzovali svojím entuziazmom a to, čo v Prahe robili traja-štyria zamestnanci, robil v Bratislave jeden,“ spomína Volko, ktorý do SFÚ nastúpil v roku 1975 po štúdiách v Poľsku.

Začiatkom 70. rokov mal filmový ústav 19 zamestnancov a vtedy doň prišli aj Peter Mihálik, Oliver Bakoš či filmový teoretik Pavel Branko, ktorý v SFÚ pracoval iba rok. „Riaditeľ Ján Komiňár ma po mojom dobrovoľnom odchode z filmu a divadla roku 1969 prichýlil s kvalifikáciou odborný vedecký pracovník a ja som v ústave za ten rok napísal štúdiu vydanú neskôršie pod názvom Mikrodramurgia dokumentarizmu,“ spomína Branko. „Atmosféra bola stiesnená, lebo z obdobia 60. rokov mal prakticky každý nejaký ten vrúbok a vedel to, takže bolo len otázkou, na koho to

slovo padne, resp. čo treba urobiť, aby nepadlo práve naňho. Riaditeľ Komiňár sa však podľa mňa správal férovo, hoci diplomaticky a nemyslím si, že by niekto iný na jeho mieste bol pre udržanie člna nad hladinou vedel urobiť viac. Je to však iba osobná hmlistá spomienka.“ Na spolitizovanú atmosféru spomína aj Ladislav Volko. „Zaujímavé bolo obsadzovanie miesta najprv vedúceho a neskôr riaditeľa SFÚ. Obyčajne toto miesto dostávali do vienka stranícki funkcionári, ktorých z rôznych dôvodov strana nemala kam umiestniť.“ Po roku 1968 sa objavil aj povestný „trezor“. „Aby sa k filmom uloženým v trezore niekto dostal, musela sa zísť trojica – šéf SFÚ a zástupcovia ministerstva kultúry a ministerstva vnútra –, ktorá mala od miestnosti kľúč, aby filmy hlavne v čase normalizácie premietali pre najvyššie stranícke orgány ako odstrašujúci príklad, kam by nemala kráčať slovenská kinematografia,“ spomína Vraštiak.

Napriek všeobecnému marazmu sú 70. roky v SFÚ pozitívne aktívnym obdobím. „Rok 1970 bol v SFÚ skutočne tvorivý. Ústav usporiadal seminár o Školfilme k 30. výročiu jeho založenia, vznikla komisia na spracovanie Zlatého fondu slovenskej kinematografie 1945 – 1968, ktorej som bol predsedom. Dvadsiateho novembra 1970 vyšlo posledné číslo Kinoinformácií, v júli 1972 ich vystriedala KINEMA, ktorej som bol až do roku 2008 šéfredaktorom a autorom. Od 1. 7. 1972 sa SFÚ stal súčasťou Ústredia Slovenského filmu (ÚSF) a 18. 11. 1976 bol slávnostne otvorený Filmový klub ÚSF (dnes Lumière),“ uvádza aspoň niektoré kľúčové udalosti neskorší riaditeľ SFÚ Štefan Vraštiak. Jeho slová potvrdzuje aj Ladislav Volko. „Napriek ideologickému tlaku sa po-

darilo realizovať mnohé zaujímavé veci. Pomaly pribúdali zamestnanci a naša štruktúra s meniacimi sa názvami oddelení a s prekrývaním sa prác zastrešovala predovšetkým štyri oblasti činnosti: dokumentačnú, archívnu a výskumnú v začiatkoch, ako aj stále prítomnú tzv. prácu s filmom, kde patrila starostlivosť o filmové kluby, filmotéku a rôznorodé akcie s filmom. Mal som tú česť budovať oddelenie výskumu, kde sme realizovali práce zahŕňajúce estetiku, históriu i sociológiu filmu, reflexiu filmu pri príležitosti rôznych akcií aj ich prípravu. Sedemdesiate a osemdesiate roky boli v SFÚ v znamení budovania mnohých, dnes už samozrejmych činností. Tieto práce v podobe knižných publikácií prežili skúšku časom, čo treba zdôrazniť. Do SFÚ odkladali aj nepohodlných, ktorí napríklad po roku 1968 „nepochopili“ príchod sovietskych vojsk. Treba menovať najmä dvoch: odborníka na juhoslovenské literatúry Branislava Chomu a bývalého námestníka generálneho riaditeľa Slovenského filmu pre ideologickú činnosť a neskôr nepohodlného pracovníka Jozefa Majchráka. Prvý z nich sa stal redaktorom zborníka filmových teoretických statí Panoráma (štvrtročník, 1976 – 1980), kde vyšlo množstvo inšpirujúcich statí a reflexií o filme a filmovej kultúre, neraz i z pera proskribovaných autorov. Jozef Majchrák nie je iba spolutvorcom prvého celoslovenského sociologického výskumu Súčasná kultúra filmového diváka na Slovensku, ale aj priekopníkom a zatiaľ jediným systematickým autorom konkrétnych sociologických výskumov detského diváka. V roku 1979 som pripravil a vydal výber teoretických statí z poľštiny Problémy filmovej kritiky. Autorom obšírneho úvodu bol Zdeněk Smejkal, ktorý bol na čiernej listine. Koncom 70. rokov som pripravil návrh edície teoretických statí zahraničných autorov s rôznymi tematickými okruhmi. Keďže sme pri výročiach, treba spomenúť aj zborník, ktorý som pripravil zo seminára o práci SFÚ pri príležitosti jeho 15. výročia. Bol z toho mierny škandál, pretože moju stať publikovala Pravda, a keďže som v nej pomenoval niektoré negatívne javy, nebola prijatá s uznaním,“ uvádza Volko.

Spomenúť však treba aj Malú filmovú akadémiu mládeže, ktorá mala za cieľ vzdelávať mladých divákov zaujímavých sa o film a jeho kontexty. Aj tu však záuřadovała politika. „Keď som prišiel do SFÚ,

Malá filmová akadémia mládeže prebiehala ako študijná akcia pre budúcich lektorov filmových klubov pre mládež v maličkom kine SFÚ,“ hovorí Volko. „Inšpirovaný skúsenosťami z Poľska som v spolupráci s Petrom Mihálikom a Mariannou Forrayovou pripravil dramaturgický návrh premietania vo Filmovom klube už v spolupráci s filmovou sekciou kultúrno-výchovnej komisie SÚV SZM, ktorú som založil a viedol. V praxi to vyzeralo tak, že po pohovoroch a testoch sme prijali cca 180 mladých ľudí, ktorí dostali preukazy a mohli sa zúčastňovať na filmových večeroch. Zvyčajne sme v predpremiére premietali nové slovenské filmy s úvodom a diskusiou s tvorcami a na Kolibe sa začalo hovoriť, že pochováame slovenský film. Bolo to po troch či štyroch rokoch existencie tejto filmovej akadémie, keď jej ďalší priebeh zakázali. Dohodol som sa s Domom ROH, že aj robotnícka mládež potrebuje filmové umenie podľa hesla V. I. Lenina, a tak sa Malá filmová akadémia mládeže premenovala na Kino M. Medzi poslucháčmi vznikali manželstvá a pre mnohých boli tieto podujatia odrazom k ich profesionálnemu zameraniu. Napadajú mi mená ako Peter Dubecký, František Gyárfáš, Aurel Hrabušický, Viliam Jablonický a mnohí ďalší.“ ▲

SFÚ a sedemdesiate roky v skratke

- V roku 1971 vystriedal Ján Komiňára na poste riaditeľa SFÚ Arnold J. Fraňo, v roku 1973 sa stal riaditeľom Štefan Sedlák, v tom istom roku ho vystriedal Jozef Majchrák, o rok neskôr sa riaditeľom stal Štefan Šmátrala, v tom istom roku ho vystriedal opäť Štefan Sedlák a v roku 1977 sa na post riaditeľa vrátil Štefan Šmátrala.
- 1. 7. 1972 sa SFÚ stal súčasťou Ústredia Slovenského filmu.
- 17. 7. 1972 vyšlo prvé číslo mesačníka Kinema.
- V roku 1974 vyšla publikácia Petra Mihálika Film na Slovensku do roku 1945.
- 12. 11. 1974 odštartoval projekt Malá filmová akadémia mládeže.
- 19. 9. 1975 mal premiéru zrekonštruovaný film Jánošík z roku 1921.
- 18. 11. 1976 bol otvorený Filmový klub Ústredia Slovenského filmu.
- 1. 11. 1978 sa konal seminár k 15. výročiu SFÚ.

Enormný záujem je o materiály z Koliby

► Simona Nôtová

Navonok sa možno zdá, že Slovenský filmový ústav (SFÚ) je chladná kamenná budova, zvnútra je to však organizmus v neustálom pohybe. Skrývajú sa pod ním názvy oddelenie filmových podujatí, Audiovizuálne informačné centrum, edičné oddelenie a Film.sk, oddelenie dokumentácie a knižničných služieb, Digitálna audiovizia, Klapka.sk, oddelenie filmového archívu. Aby tieto názvy nezneli len úradne či fádne, ponúkame sériu článkov s predstavením činností a výstupov ľudí, ktorí v ústave pôsobia. V júni prichádza na rad oddelenie dokumentácie a knižničných služieb.

Pre návštevníka filmového ústavu, ktorý má záujem o služby oddelenia dokumentácie a knižničných služieb, sa všetko začína na prvom poschodí. Tam sa nachádza knižnica, kde získate čitateľský preukaz, ktorý ho oprávňuje využívať služby v knižnici, ale aj na prístup k informáciám vo všetkých dokumentačných a archívnych zbierkach a fondoch. Tie sú rozsiahle, no funguje v nich prísny systém a poriadok. Ukázka sa to už vo filmovom archíve a potvrdilo aj v tomto oddelení. Je to nevyhnutnosť, aby bolo možné také množstvo materiálov správne uchovávať a vedieť sa v nich orientovať. „V našom oddelení máme z organizačného hľadiska vytvorené štyri základné referáty. Názov oddelenia uvádza len dokumentáciu a knižnicu, no od roku 1998 sa začal postupne vytvárať aj referát fotoarchívu, z ktorého sa potom vyčlenil archív plagátov, letákov a iných grafických materiálov a o desať rokov neskôr referát písomných archiválií,“ hovorí Jana Stradiotová, vedúca oddelenia, ktorá v tejto funkcii pôsobí od roku 2002.

K najznámejším a takmer denne využívaným patrí knižnica. Tá v SFÚ je výnimočná. Ide o jedinou špecializovanú knižnicu filmovej a filmologickej literatúry na Slovensku. Vlastní špecifické publikácie, časopisy, periodiká, scenáre, diplomové práce, skriptá, zbierky CD nosičov, dokonca aj

rukopisy a iné materiály. „V knižnici sú nielen publikácie, ktoré vychádzajú na Slovensku, ale aj v zahraničí. Máme špičkovú zahraničnú filmologickú odbornú literatúru, ktorá inde na Slovensku nie je,“ hovorí Stradiotová. Dnes je v nej takmer 12 500 kníh, zborníkov a ďalších knižných jednotiek, 1 820 scenárov a 2 100 periodík. Jej súčasťou je aj bibliografické pracovisko.

„V dokumentácii sa spracúvajú sprievodné dokumentačné materiály k slovenským a výberovo aj k zahraničným filmom, tvorcom, podujatiam. Z materiálov sa tu nachádzajú napríklad výrobné a distribučné listy, dialógové a technicko-montážne listiny, propagačný a popisný materiál, ďalej články z dennej tlače a časopisov a mnohé ďalšie. Tie sa potom členia na ďalšie kategórie. Fotoarchív tvoria špecifické archívne zbierky fotografickej, grafickej a výtvarnej povahy, čiže fotografie, fotografické albumy, fotonegativity, diapozitívy, plagáty, letáky, diplomy a iné ocenenia, kalendáre či pohľadnice s filmovou tematikou.“

Najnovší je referát písomných archiválií. Ten obsahuje najmä jedinečné osobné fondy významných filmových tvorcov, fondy korporácií a vzácné písomné materiály, viažuce sa nielen k histórii a výrobe slovenských filmov, ale i k dejinám slovenskej kinematografie vôbec. V porovnaní s minulos-

ťou sa tento referát rozvíja najdynamickejšie a najvýraznejšie. „Osobné fondy netvorí iba písomnosť, obsahujú aj fotografie, plagáty, architektonické nákresy. Niektoré archívne zbierky možno považovať za raritné, pretože obsahujú napríklad pečiatky filmových organizácií, odznaky, medaily, reálne filmové klapky, poháre z jubilejných výročí a festivalov, ťažidlá, výtvarné návrhy a práce z výroby animovaných filmov, ultrafánové fólie, makety architektonických návrhov k filmom a mnohé ďalšie zaujímavosti.“ Tieto fondy a zbierky patria v oddelení k najväznejším, pretože obsahujú originálne dokumenty. Ústav napríklad vlastní osobné fondy takých režisérov ako Paľo Bielik, Elo Havetta, Ivan J. Kovačević, Viktor Kubal alebo fond kameramana Karola Kršku, filmového architekta Antona Krajčoviča či historika Ivana Rumanovského a ďalších.

Z fondov korporácií sú najväznejšie archívne fondy Slovenská filmová tvorba a Ústredie slovenského filmu Koliba. „To sú pre nás nenahraditeľné fondy,“ hovorí Jana Stradiotová a pokračuje: „Sú to jediné materiály, ktoré sa z ‚Koliby‘ zachovali. Ide o najväčšie fondy korporácií, ktoré v ústave máme. Pri preberaní sme sa rozhodli vziať všetky materiály, nielen určené na archiváciu, ale aj na skartáciu. A urobili sme dobre. Pri následnom triedení a ukladaní sme totiž našli veľa vzácných dokumentov, ktoré by dnes už neexistovali. Na prevzatie týchto materiálov, ktoré sa, mimochodom, svojim rozsahom vyrovnajú množstvu materiálov v dokumentácii, sme v roku 2008 dostali súhlas z odboru archívov a registratúr sekcie verejnej správy ministerstva vnútra.“ Čo je s nimi dnes? „Sťahovanie písomností z Koliby, kde tie najstaršie ležali aj šesťdesiat rokov, trvalo takmer celý rok. Pre istotu sme ich previezli najprv na sterilizáciu do dezinfekčnej komory v Slovenskom národnom archíve, aby sme zabránili prípadnej kontaminácii čistých materiálov, ktoré skladujeme v ústave. Ďalší rok sa triedili a ukladali. Teraz už máme oba fondy u nás, sú v štádiu spracovávania, ktoré potrvá niekoľko rokov. Vyžadujú si permanentnú prácu, pretože o tieto materiály je enormný záujem,“ vysvetľuje Stradiotová. Zaujímajú sa o ne napríklad autori pripravovanej publikácie *Dejiny slovenskej kinematografie* alebo sa využívajú na rôzne vedecké práce.

Napriek tomu, že fondy kolibských materiálov sa považujú za kvantitatívne najrozsiahlejšie,

kvalitatívne porovnanie fondov a zbierok vôbec nie je jednoduché. Všetky majú svoje špecifiká, jedinečnosť, originalitu a obsahujú iné typy materiálov. Z hľadiska historickej hodnoty má oddelenie mnohé vzácnosti. „Najstaršie dokumentačné materiály pochádzajú z 30. rokov 20. storočia, archívne písomné materiály máme ešte staršieho dáta, pochádzajú z 20. rokov minulého storočia a týkajú sa počiatkov filmového podnikania na Slovensku. Úplne najstaršia je výkresová projektová dokumentácia kina Uránia v Bratislave z roku 1920. Pri fotografiách síce máme aj nejaké snímky Eduarda Schreibera z prvého desaťročia minulého storočia, ale ide o reprodukcie zo Schreiberových filmov, takže najstaršie originály fotografií pochádzajú až zo slovenského hraného nemého filmu Jánošík z roku 1921. Z plagátov sú najstaršie zo začiatku 30. rokov a najvýznamnejšie tie, ktoré pochádzajú z obdobia Nástupu počas slovenského štátu a z distribúcie nemeckých a rakúskych filmov. Veľmi zaujímavé sú aj mladšie plagáty k slovenským filmom v zahraničnej distribúcii, napríklad v maďarčine, ruštine, poľštine, nemčine a iných jazykoch.“

So všetkými materiálmi v dokumentácii sa neustále pracuje, uložené sú v piatich skladoch podľa presných pravidiel. Verejnosť má prístup k všetkým spracovaným materiálom podľa určených podmienok. „Služby poskytujeme výpožičné, konzultačné, informačné, bádateľské, rešeršné a bibliografické,“ hovorí Stradiotová. Písomné archiválie, keďže ide o vzácné archívne dokumenty, sa sprístupňujú iba prezenčne v SFÚ, nesmú sa vynášať von. Mnohé materiály budú dostupné aj na pripravovanej webovej stránke SFÚ a takisto prostredníctvom projektu informačného systému SK CINEMA, ku ktorého výstupom by sa verejnosť mala dostať už tento rok.

Podľa Jany Stradiotovej v oddelení dokumentácie a knižničných služieb platí jedno: „Základ je materiály získať a chrániť ich. Následne je dôležité ich odborné spracovanie a sprístupnenie. To je poslanie nášho oddelenia v kocke. Naša práca je tichá, nenápadná, dozrieva a zúročuje sa až za nejaké obdobie. Až vtedy vidieť, na čom odborní pracovníci roky systematicky a trpezlivo pracovali. A to sa v dobrom vracia.“ ▲

Režisérka Mira Fornay pri nakrúcaní filmu *Môj pes Killer*. • FOTO: PubRes

Plzeň v znamení slovenských režisérok

► Zuzana Mistríková

Do zvučky prehliadky českých celovečerných a dokumentárnych filmov *Finále Plzeň* pribudli v jeho 26. ročníku, ktorý sa uskutočnil 21. až 27. apríla 2013, zábery z minuloročného víťazného filmu. Z filmu Zuzany Liovej *Dom*.

Aj v tomto roku boli v súťaži hraných filmov zastúpené slovenské koprodukčné projekty: *Až do mesta Aš* režisérky Ivety Grófovej, minoritný pankový film *DONT STOP* (r. Richard Řeřicha), *ešteBák* Juraja Nvotu, *Môj pes Killer* Miry Fornay a oceňovaný minoritný film Davida Ondříčka *V tieni*. Kolekciu desiatich súťažných filmov dopĺňali snímky *Bez dotyku* (r. Matěj Chlupáček), *Odpad město smrt* (r. Jan Hřebejk), *Polski film* (r. Marek Najbrt), *Posel* (r. Vladimír Michálek) a *Záblesky chladné neděle* (r. Ivan Pokorný).

Už tradične sa slovenské filmy nachádzali aj v ďalších sekciách festivalu: koprodukčný titul *Najväčšie prianie* Olgy Špátovej v sekcii *Nové české dokumenty* v súťaži (získal Cenu Dagmar Táborskej za najoriginálnejší dokument autorky do 35 rokov), zvláštne uvedenie mal film Zuzany Piussi *Od Fica do Fica* a v sekcii *Krídla slávy* prišiel svoj film *Nejasná správa o konci sveta* uviesť jubiliujúci režisér Juraj Jakubisko.

Porota hraných filmov v zložení Rick McCullum (Spojené štáty americké), Zuzana Mistríková (Slovensko), Zornitsa Sophia (Belgicko), Christian Schwochow (Nemecko) a Radim Špaček (Česko) sa rozhodla udeliť Zlatého ledňáčka za najlepší

celovečerný film Mire Fornay a svoj verdikt odvodnila takto: „*Dospeli sme k jednohlasnému rozhodnutiu – všetci sme sa nadšene zhodli, že film Môj pes Killer predstavuje tú najlepšiu čistú filmárčinu, akú si dokážeme predstaviť. Je to priamy, odvážny a ohromujúcim spôsobom silný film, ktorý prináša osvetľujúci pohľad na netoleranciu veľmi ľudským spôsobom a hlboko nás zasiahol... Herecké výkony sú také skutočné a vypäté, že máte pocit, akoby postavy mali každú chvíľu explodovať priamo pred vašimi očami. Dve slová, ktoré najlepšie vystihujú náš dojem z tohto obdivuhodného filmu, sú: SAKRA DOBRÝ!*“

Diváci svoju cenu za najlepší herecký výkon prekvapivo udelili protagonistovi filmu *Môj pes Killer* Adamovi Mihálovi, čím potvrdili, že snímka silne zapôsobila nielen na porotu, ale aj na návštevníkov festivalu.

Po Zuzane Liovej v minulom roku sa najúspešnejšou režisérkou festivalu v roku 2013 stala Mira Fornay. S prihladením na stopu, ktorú na festivale zanechali aj diela Ivety Grófovej a Zuzany Piussi, to vyzerať, že slovenský film disponuje silnou generáciou filmových režisérok. ▲

Svetlá a tiene z filmových dejín

► Peter Ulman

Jan Lukeš je z tých, ktorí sú cítiť človečinou. Propagátor kultúry, zástanca humanizmu, slobohy a občianskej cti. Pred desiatimi rokmi prišiel k osvetleniu politicky atakovaného osudu filmára Pavla Juráčka – ako scenárista výborného hraného dokumentu a editor obsiahlych denníkov, českého vydavateľského činu roka. Jeho ďalším výrazným životným vkladom do percepcie kultúry s dôrazom na jej umelecké kritériá aj ľudské dimenzie bola autorská spolupráca na televíznom dokumentárnom cykle *Zlatá šedesátá*, uvedenom v roku 2009 a nasledovanom dvojdielnym filmovým zostrihom.

Teraz je tu Lukešov ďalší historický vklad v podobe knihy *Diagnózy času*, syntetizujúcej prehľad dejín českého a slovenského filmu po druhej svetovej vojne. Napísal ju s akademickou stavbou a lexikou, uplatňujúc hodnotiaci akcent a úvahové pasáže. A grafik Vladimír Vimer pomohol s nápaditým riešením obrazového sprievodu – každá strana hýri fotografiami a reprodukiami s popismi, pričom ich starostlivá voľba abstrahovala od bežne známych obrázkov a záberov, takže tie použité pôsobia ako atraktívne nóvum a ako pútavé informačno-grafické „pätníky“ na ceste dejinami.

Z autorského zámeru vyplynulo ako dominantné vnímanie vzťahu kinematografie a politickej moci, vinúce sa celou knihou: vnímanie dosahu politických peripetií, perzekvovaných či protežovaných tvorcov a diel, služobníckych alebo oponentských prístupov a postojov v ideologických osídloch, dobových potentátov postrkujúcich tvorcami...

Ďalšími význačnými rysmi Lukešovho prístupu sú fundovanosť a dôkladnosť mapovania (nie vyčerpávajúceho, ale uceleného, proporčne adekvátneho a absorbujúceho aj zákutia, keď v príhodných opisoch ozrejmuje pozície rôznych filmových odvetví, oblastí a fenoménov) a kompozičná a jazyková precíznosť, schopnosť kultivovanej a výstižnej charakterizácie, tvoriacej informačne aj klasifikačne dostatočne bohaté a podnetné pole a postojovo relevantný rámec. V pár slovách dokáže autor lapidár-

Jan Lukeš:
Diagnózy času.
Český a slovenský poválečný film (1945 – 2012)
(Slovart ČR, Praha, 2013, 480 strán)

ne vystihnúť fundament, neraz pri formulovaní charakterizačnej myšlienky obratne a vtípne využíva názvy filmov. Tie napokon vhodne uplatnil aj pri pomenovaní kapitol knihy. Dobrým kompozičným nápadom sú „medzikapitoly“ nazvané *Intermezzo*, zaznamenávajúce prelomy epoch a venované rokom 1959, 1969, 1989 a 2009.

Výrazným znakom je prístupný štýl, ktorému sa nepriechi náležitá expresivita výrazu, a sympatický sklon prejavíť sa pri všetkej snahe o vecnosť a nadhľad aj subjektívne. S tým takisto súvisí asi najzásadnejšia črta tejto knihy – jej občianska a umelecká apelatívnosť. Autor prejavuje empatiu k postojom a skutkom, hoci dokáže byť aj príkry, odmieta prvoplánový výsmech dejov histórie. *Diagnózy času*, ktoré etickú rovinu životných a dejinných peripetií a ich tvorivého zobrazovania reflektujú azda na každej stránke ako to, v čom je primárna výzva ľudského bytia, vyúsťujú do až trochu skeptického vyjadrenia obáv zo stavu súčasnej filmovej kritiky a z budúcnosti internetovej „generácie Ja“.

Vlani „zabodoval“ bádateľsky poctivou a zásadnou knihou o počiatkoch normalizácie na Barrandove 28-ročný Štěpán Hulík, nepokúsil sa však o vcítenie do súvislostí doby, ktorú neprežil, takže nedocielil väčší reflexívny ponor. Lukešova kniha, nesúca autorovu vlastnú historickú skúsenosť, je naproti tomu aj istým generačným svedectvom. Obdobná je v tej poctivosti a záslužnosti, a azda aj v mimovoľných aspiráciách – takto môže vyzerať kandidát na knihu roka. ▲

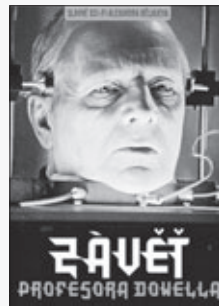
Apokalypsa 2DVD (Magic Box)

Apokalypsu začal Francis Ford Coppola nakrúcať na Filipínach v roku 1976 a jej premiéra sa uskuotočnila o tri roky neskôr. Počas vyčerpávajúceho medziobdobia si produkcia filmu, režisér i hlavní aktéri prešli peknom nie nepodobným tomu, ktoré Coppola vo filme zachytáva. Téma, že umenie odráža realitu, v *Apokalypse* nabrala úplne nový význam. S odstupom času je nakrúcanie *Apokalypsy* i film samotný legendou a právom patrí do zlatého fondu svetovej kinematografie. Coppola na pôdoryse Conradovho románu *Srdce temnoty* reflektoval v tej dobe navýsost aktuálne bojové šialenstvo vietnamskej vojny a portrét mysle ovplyvnenej jeho následkami. Tie katalyzovali formovanie charizmatickej narcisticko-psycho-patickej osobnosti, prevracajúcej podstatu tradičného vnímania dobra a zla. *Apokalypsa* je zároveň „nočnou morou“ milovníkov finálnych zostrihov, keďže Coppola z kvanta nakrúteného materiálu doteraz zostavil tri verzie filmu. Obe DVD vydania, ktoré u nás doposiaľ vyšli, obsahujú druhý zostrih, nesúci podtitul *Redux*. Dvojdisková verzia ponúka navyše pomerne bohatú bonusovú výbavu s českými titulkami.

Fantom opery (Řitka video)

Fantom opery je dnes známy prevažne romanticky nalađeným dušiam ako muzikál preslávený hudbou Andrewa Lloyda Webera. Jeho úplne pôvodné zachované filmové spracovanie však tvorcovia ladili skôr do hororovej partitúry, ktorá zjavu tajomného prízraku znetvoreného milovníka ušlachteného umenia svedčí podľa môjho názoru oveľa viac (prvé nemecké spracovanie z roku 1916 sa údajne nezachovalo). Druhú, ešte nemú hollywoodsku adaptáciu slávneho románu Gastona Lerouxa realizoval v roku 1925 režisér Rupert Julian. A nestratila nič zo svojej pôsobivosti a tajomnosti. Orovskú zásluhu na strašidelnej nadčasovosti tejto verzie má nepochybne legenda amerického nemého filmu Lon Chaney. Predstaviteľ fantóma totiž nebol iba schopným hercom, ale aj majstrom najrôznejších masiek a prestrojení. Keďže kinematografických diel z obdobia tzv. nemej éry sa k nám – s výnimkou klasických grotesiek – naozaj nedostáva nadbytok, DVD s *Fantomom opery* môžeme smelo nazvať raritným, hoci neobsahuje žiadne bonusy. Oproti prvému vydaniu z roku 2010 však obsahuje reštaurovanú verziu filmu z roku 1990, obohatenú o pred-slov Christophera Leeho. To všetko s českými titulkami.

Závet profesora Dowella (Řitka video)

Pod názvom *Testament profesora Dowella* kedysi tento film prebehol aj našou kinodistribúciou. Patril k nemnohým, pomerne kvalitným ukážkam sovietskej filmovej tvorby na poli science-fiction (z ďalších známych titulov spomeniem napríklad snímky *Človek obojživelník*, *Moskva – Kassiopia*, *Neviditeľný*). Profesor Dowell v ktorej si stredoamerické krajiny vyvíja látku poskytovajúcu nevídané transplantčné možnosti organických tkanív. Po jeho smrti nechá na profesorovu vlastnú žiadosť jeho asistent pomocou spomínanej substancie „oživiť“ Dowellovu hlavu a jeho geniálny mozog môže pokračovať v riskantných experimentoch. Tie sa však začínajú vymykať pôvodným profesorovým zámerom. Po *Človeku obojživelníkovi*, *Planéte búrok*, *Tretej planéte* či po Tarkovského meditatívno-filozofických dielach, maskovaných mimiky sci-fi žánru, dostáva divák na DVD ďalší z filmov, ktoré takmer zapadli pod nánosom remeselne vyšperkovanějších hollywoodskych spektaklov. Ani tentoraz sa však nezdvie nič o okolnostiach nakrúcania, lebo výbava disku neponúka žiadne bonusy.

► Jaroslav Procházka

Listy mrtveho (Řitka video)

Hirošima, kubánska kríza, Reaganov projekt „Hviezdných vojen“, Černobyl a obdobie studenej vojny všeobecne, to všetko prinieslo ľudstvu nového strašiaka v podobe hrozby tretej svetovej vojny. Námet našiel ohlas aj u artovejších filmárskych vizionárov na oboch stranách železnej opony. Kým americkí tvorcovia priniesli neradosť, ale o to epickejší koniec ľudstva nazvaný *Deň po* (*The Day After*, r. Nicholas Meyer, 1983), sovietska kinematografia kontrovala vlastnou, nepochybne abstraktnejšou a vizuálne znepokojivejšou víziou spoločnosti poznačenej jadrovou katastrofou. Tarkovského spolupracovník Konstantin Lopušanskij (asistoval mu napríklad pri nakrúcaní *Stalkera*) sa očividne u majstra vzdelal a inšpiroval, pretože vo svojej postapokalyptickej vízii kombinuje osobitú vizuálnu poetiku s ťaživým a „zašpineným“ posolstvom, ktoré ľudstvu v prípade podobnej katastrofy nepredpovedá nič dobré. Znepokojivé obrazy zdevastovaného sveta navyše dokresľuje značne depresívna hudobná zložka, umocňujúca výslednú túžbu diváka po aspoň minimálnej katarzii. Výbava disku k optimizmu bonusových očakávaní takisto neprispeje a záujemcov čaká iba originálne znenie doplnené o české titulky, prípadne dabing.

(vedúci mediáteký SFÚ)

PRODUKTA
Č. S. ROZSAZ

producentka
Natália Guzikiewiczová
V tomto období dokončujeme v produkcii D. N. A. hraný televízny seriál *Zlodeji detí*, ktorého dosť náročnú výrobu sme zakončili nakrúcaním exteriérov v Londýne. Teraz nás okrem bežných postprodukčných prác čaká aj dabing, keďže časť hlavných postáv sme mali obsadených anglickými hercami. Popritom pokračujeme v pripravách na nakrúcanie celovečerného hraného filmu Petra Bebjaka *Čističi*. Na jeho realizáciu, ktorá aj vďaka podpore AVF začína vyzerať naozaj reálne, sa zvlášť teším. Teraz sa dosť intenzívne snažíme vyriešiť dofinancovanie filmu, aby mohla na jeseň padnúť prvá klapka.

FOTO: Maňo Štrauch

režisér a producent
Marek Mackovič
Väčšinu času trávim nad projektom o Okhwanovi, kórejskom cyklistovi, ktorý inšpiruje svojim nastavením mysle, keď tvrdí, že nemožné je možné. Napriek tomu, že sa javí ako blázon, správa sa ako hrdina. Možno je to naopak. Ale v každom prípade prebicykloval 192 krajín sveta. Je zábava formovať film so skvelým tímom. Do konca roku to máme vo vrecku. Vďaka, Zuzka, Mišo, Tomáš, Patrik, Peter... Vo Filmparku koprodukuje aj pekne filmy v rámci projektu *Slovensko 2.0* a vymýšľame, ako ďalej. Chceme viac spolupracovať, ísť menej sami za seba a spájať šikovných ľudí, ktorí chcú.

režisér
Rasto Boroš
Snažím sa medzi rôznymi námetmi vyčkáť na ten, do ktorého má zmysel investovať pár rokov života. Popri tom čakani strihám svoj celovečerný debut *Stanko*, čo sme natáčali minulú leto. Zvyšok času pracujem na komerčnom projekte, aby som si vykúpil pár mesiacov slobody, keď to s niektorým námetom bude kritické a ja nebudem mať dosť síl odolávať mu. A na záver: úplne z pasie píšem prírodopisnú štúdiu o biologickej rozmanitosti rýb tropických koralových útesov. Viem, bizarná kombinácia, ale mňa to baví a pomáha mi to udržať si nadhľad, aby som k práci na filmoch nepristupoval ťažkopádne a silene.

MILAN ČORBA

(26. 7. 1940 – 12. 5. 2013)

► Daniel Bernát

Jeho práca je obsiahnutá v rade výborných filmov, presnejšie by však bolo povedať, že sa o ich kvalitu sám pričínil. Kostýmový výtvarník Milan Čorba patrilo vo svojom odbore k elite a vedeli to aj režiséri ako Martin Hollý, Štefan Uher, Juraj Jakubisko, Dušan Hanák, Peter Solan, Dušan Trančík, Martin Šulík a mnohí ďalší. Vlastne všetci, aj tí, ktorí s ním nemali možnosť spolupracovať.

No a, samozrejme, vedľa o tom zasvätené rozprávať jeho bývalí študenti. „S profesorom Milanom Čorbom som sa zoznámila v roku 1987, keď sa stal mojim hlavným pedagógom na VŠMU. Dotedy na škole prevládalo výtvarno-dekoratívne poňatie kostýmu. Prof. Čorba nám ukázal úplne iný prístup. S dôrazom na psychológiu postáv, v úzkej spolupráci s dramaturgom a režisérom dokázal prostredníctvom kostýmov rozprávať

príbeh. Používal na to citlivo volené, skôr minimalistické výtvarné prostriedky,“ hovorí kostýmová výtvarníčka Katarína Štrbová Bieliková, ktorá spolupracovala na viacerých filmoch Jana Hřebejka a jej práce vidno aj v snímkach *Želary* či *Občiansky preukaz*. „Ako nesmierne vzdelaný a múdry človek videl divadelný či filmový text v širokých súvislostiach a toto videnie originálne premietal do kostýmov. Jeho silnou stránkou bola dokonalá znalosť dejín odevu až do najmenších detailov, krajčírskych postupov a textilných materiálov. To umožňovalo, aby jeho kostýmy pôsobili presne a autenticky. Vytvoril tak množstvo kostýmových výprav, ktoré obohatili a prehĺbili celkové obsahové vyznenie inscenácie či filmu,“ ozrejmjuje Štrbová Bieliková.

Pre televíziu a film začínal pracovať v polovici šesťdesiatych rokov, no netreba zabúdať, že Milan Čorba pôsobil aj ako kostýmový výtvarník a scénograf v divadle. V rozhovore pre Film.sk kedysi uviedol, že film považuje za namáhavejší a keď spomínal na spoluprácu s Ruskou Ellou Maklakovou, vravel: „To som žasol, KTO je to výtvarník kostýmov, čo všetko musí vedieť, aký musí byť vzdelaný, ako všetkému musí rozumieť a ako nesmie podvádzat. Ako sa díva krajčiom doslova na ruky, keď šijú, aké zázemie má v múzeách...“ No a podobne žasli tí, ktorí prišli do kontaktu s Čorbom. Ako Simona Vacháľková, ktorá robila napríklad na kostýmoch do filmu *Nedodržený sľub*. Milan Čorba ju vraj ovplyvnil nielen ako jej obľúbený profesor, ale najmä ako človek. „Jeho prácu s rešpektom a úctou obdivujem. Do svojej kostýmovej tvorby vnášal hlbokú analýzu ľudskej duše, ktorú nado všetko miloval. Tomu podriaďoval priam renesančný poriadok a seba vlastný perfekcionizmus. To ma fascinovalo!“ Katarína Štrbová Bieliková označila Milana Čorbu za svoj nedosiahnuteľný vzor a rozprávanie uzatvára slovami: „Je to veľký dar, keď mladý hľadajúci človek stretne múdreho, láskavého učiteľa a ten ho nasmeruje na cestu, o ktorej ani netušil, že existuje. Ja som tento dar dostala a som zaň nesmierne vďačná. Nechce sa mi o Milanovi Čorbovi hovoriť v minulom čase, lebo v mojej mysli žije ďalej a povzbudzuje ma svojím neobyčajným zmyslom pre humor a nadhľadom nad malichernosťou ľudskeho počínania. Nielen v profesionálnom živote som u neho nachádzala oporu dlho po tom, čo som opustila VŠMU.“ ▲

■ FOTO: Peter Procházka

ELO HAVETTA

► Richard Blech (filmový publicista)

V hranom filme začínal ako 31-ročný, nakrútil dva dlhometrážne hrané filmy (*Slávnosť v botanickej záhrade*, *Lalie poľné*), niekoľko študentských, spolupracoval na televíznych magazínoch *Lastovička* a *Ráďte vstúpiť*. Zomrel 37-ročný, a predsa neodmysliteľne patrí do generácie, ktorá zmenila tvár slovenského filmu. Elo Havetta by mal v júni 75 rokov.

Predstavili sa spolu s Jurajom Jakubiskom, verejnosť ich začala vnímať ako dvojčičky, ktoré chcu robiť film inak ako ich predchodcovia. Obaja boli „umprumáci“ a „famáci“, spájala ich láska k foto grafovaniu, spolupracovali s Alfrédom Radokom, pred verejnosť predstúpili takmer v rovnakom čase. V šesťdesiatych rokoch minulého storočia dozrela doba, aby si film aj na Slovensku hľadal iné cesty. Priala tomu aj konštelácia vedenia Slovenského filmu (Ctibor Štítnický, Albert Marenčin).

Z PONUKY PREDAJNE Klapka.sk:

DVD *Slávnosť v botanickej záhrade*, *Lalie poľné*, 2DVD *Elo Havetta Collection* (*Slávnosť v botanickej záhrade*, *Lalie poľné* + tri krátke filmy Havettu a dokument *Slávnosť osamelej palmy*)

Štefan Uher v tejto súvislosti zauvažoval: „Áno, *Jakubisko*, *Hanák*, *Havetta*, scenárista *Dohnal*... To je naše šťastie a z výsledkov vidieť, že je to úžasne nadaná skupina... Ich skúsenosť je iná ako naša.“ *Jakubisko*, *Havetta*, *Dohnal*, *Hanák*, *Igor Luther* a niekoľko ďalších proklamovali svoj program. „*Uher*, *Barabáš*, *Solan* a *Hollý* sa snažili o angažovanú, spoločenskokriticky orientovanú tvorbu. Mladá generácia však vystavuje na obdiv svoje bláznovstvo, svoj individuálny pohľad na svet, pretože sa jej prieči niesť zodpovednosť za sprofanované pojmy: vývoj sveta, krajšia budúcnosť,“ vyjadril sa *Libor Dohnal*.

Mal som možnosť túto generáciu uvádzať do sveta na stránkach novín. *Juraja Jakubiska*, *vykladača* svojich pestrých snov, *Ela Havettu*, *mĺkvejšieho* introverta, ktorý svoje sny kódoval do početných zámlk a náznakov. Treťou výraznou osobnosťou tejto generácie bol skeptický interpret života *Dušan Hanák*. *Jakubiskovi* a *Hanákovi* bolo dopriate vykladať svoje umelecké karty na stôl postupne, hoci s rozličnými peripetiami. *Havettov* život bol príliš krátky na to, aby mohol povedať viac, ako povedal. Napriek tomu tvorí fundament tejto generácie.

V zhovorčivejšej chvíli sa *Havetta* vyznal, že má bližšie k *Chytilovej* ako k *Formanovi*, ale v začiatkoch (*Předpověď: nula a 34 dnů absolutního klidu*) ho ovplyvnil *Schorm*. Už tu hľadal každý z tejto generácie svoju vlastnú reč. „*Havetta* je *Breughelom slovenského filmu*, *Jakubisko* jeho *Boschom*,“ charakterizoval ich *Václav Macek*. *Jakubisko* sa vyslovil: „*Havetta* hľadá na svet impresionisticky, ja sa snažím prekonávať videnie expresívne. Obom nám však ide o to, aby film prestal byť statickou kompozíciou a stal sa dynamickým celkom, v ktorom sa prelína množstvo ďalších vecí...“

Lenže po priaznivom období prišiel v sedemdesiatych rokoch zvrat. *Havetta* sa umáral v neistotách, uzavrel sa do seba a polená, ktoré mu hádzali pod nohy, ho deprimovali. V rokoch 1973 až 1975 ešte podnetne spolupracoval s televíziou na magazínoch *Lastovička* a *Ráďte vstúpiť*, no 3. februára 1975 sa jeho dielo i životná cesta definitívne uzavreli. ▲

■ FOTO: archív SFÚ

Prezentácia výročnej správy AVF

Audiovizuálny fond 14. mája 2013 prezentoval svoju výročnú správu za rok 2012. Na verejnej prezentácii sa okrem členov rady fondu, dozornej komisie a viacerých členov odborných komisií fondu zúčastnil aj generálny riaditeľ sekcie médií, audiovizie a autorského práva ministerstva kultúry Anton Škrekó. V auditóriu boli filmoví profesionáli a predstavitelia odbornej verejnosti z oblasti audiovizie. Podujatie viedla predsedníčka rady fondu Petronela Kolevská. Informovala aj o zámeroch fondu na rok 2013 vo vzťahu k stratégii rozvoja audiovizuálneho prostredia v Slovenskej republike v pripravovanom projekte s pracovným názvom „Audiovizuálna budúcnosť krajiny“. Prezentácia činnosti Audiovizuálneho fondu za rok 2012, ktorú predniesol riaditeľ fondu Martin Šmatlák, sa sústredila na hlavné informácie o dosiahnutých výsledkoch fondu a na ich porovnanie s predchádzajúcim obdobím. Jedným z dôležitých údajov bol pokles príjmov fondu v roku 2012 o viac ako 11 percent oproti predchádzajúcemu roku, pričom najväčší podiel v poklese príjmov spôsobili príjmy od TV vysielateľov. Napriek tomu fond udržal trend v celkovom objeme pridelenej finančnej podpory, ktorý sa oproti roku 2011 dokonca mierne zvýšil. V roku 2011 fond pridelil dotácie v celkovej sume 5 687 974 eur, v roku 2012 to bolo 5 896 588 eur. Fond dostal v roku 2012 celkovo 483 žiadostí, z ktorých podporil 256 (53 percent). Zaujímavosťou je výrazný pokles objemu požadovaných prostriedkov v porovnaní s predchádzajúcimi rokmi – kým v roku 2010 žiadatelia od fondu požadovali celkovo 44,76 milióna eur, v roku 2011 táto suma klesla na 32,12 milióna eur a v roku 2012 bola celková požadovaná suma už len 22,66 milióna eur. Kompletná výročná správa je zverejnená na webovej stránke www.avf.sk.

► Zdroj: www.avf.sk

Dušan Rapoš jubuluje

Režisér, scenárista a hudobný skladateľ Dušan Rapoš sa v poslednom období venuje najmä komponovaniu, ale súčasne ho zamestnávajú

prípravy na nakrúcanie štvrtej časti úspešnej filmovej série *Fontána pre Zuzanu* a chystá aj 3D animovaný film *Janko Hraško (v krajine slovenských rozprávok)*. Jeden z komerčne najúspešnejších slovenských režisérov oslavuje 20. júna 60. narodeniny. Filmy Dušana Rapoša patria k najnavštevovanejším domácim titulom, hoci je tento divácky záujem v pomerne silnej opozícii proti ohlasom kritikov. *Fontána pre Zuzanu 2 a 3* a dráma *Suzanne* sa dostali do prvej desiatky divácky najúspešnejších slovenských filmov za obdobie 1993 až 2012. Vo štvrtej *Fontáne pre Zuzanu* sa má príbeh presunúť do talianskeho mestečka Lecce a v centre pozornosti bude tenoraz Zuzanina dcéra Zuzu. Vzťah k hudbe sa vinie celou Rapošovou filmografiou, či už spomenieme filmy *Rabaka*, *Suzanne*, *Cinka Panna*, kritikmi oceňovaný dokument *Karel Kryl – Kdo jsem...?* (nedávno vydaný na komplete DVD/CD), alebo komplexný televízny cyklus *Slovenský bigbít*. Ako jeden z mála slovenských tvorcov sa Rapoš pustil aj do komediálneho žánru, keď nakrútil úspešný film *Utekajme, už ide!* s Mariánom Zedníkovičom v hlavnej úlohe.

► jar

Digitalizácia pokračuje

K 31. decembru 2012 bolo na Slovensku digitalizovaných 113 kinosál v 45 kinách, z toho 27 jednosálových. V 75 kinosálach boli nainštalované 3D projektory. V roku 2013 k nim pribudli ďalšie tri klasické kiná: 25. januára kino Púchov, 30. apríla a 14. mája bratislavské kiná Mladosť a Lumiére (tu bola digitalizovaná len kinosála K1) a v júni by mali byť uvedené do prevádzky digitalizované Artkino Metro v Trenčíne a Prameň v Trenčianskych Tepliciach. Digitalizácia kina Mladosť a Artkina Metro bola po prvý raz na Slovensku podporená z programu MEDIA. Ostatné kiná získali podporu z Audiovizuálneho fondu. Ku koncu prvého polroka by tak na Slovensku malo byť už 50 digitalizovaných kín, čo je 34,5 percenta z celkového počtu kín.

► miro

Za všetkým sú sovietske skúsenosti

► Rudolf Urc (filmový dramaturg a publicista)

Filmové týždenníky ako žáner spravodajského filmu sú dnes vzácnosťou. Na Slovensku sa o ne vo svojich zbierkach stará Slovenský filmový ústav (SFÚ), ktorý ich v spolupráci so spravodajskou televíziou TA3 uvádza v jej programe. V mesačníku *Film.sk* ich každý mesiac čitateľom približuje Rudolf Urc, ktorý pôsobil aj ako dramaturg Spravodajského filmu.

Jedným z idolov minulého režimu bol kapitán Ján Nálepka, hrdina Sovietskeho zväzu, ktorý na východnom fronte prešiel k sovietskym partizánom. Autentické zábery z tejto udalosti inšpirovali vznik dokumentárneho filmu. Nasledoval oslavný hraný film, v ktorom postavu hrdinu presvedčivo stvárnil Milan Kňažko. Ján Nálepka pred vojnou pôsobil ako učiteľ v Stupave, kde po ňom pomenovali školu a postavili mu sochu. V *Týždni* vo filme č. 48 prišli matku hrdinu pozdraviť pionieri. Stará pani pred nimi nečakane rozvinie komsomolskú zástavu, čo muselo aj v roku 1953 pôsobiť ako nevydarený propagandistický šot: ťažko pochopiť, prečo uschovávala v kuchynskom šifonieri zástavu, ktorá predsa patrí do múzea či na výstavu... Tak sa stalo, že po novembri 1989 sa Nálepka načas ocitol v nemilosti a horliví nežní revolucionári ho ovešali všelijakými fľašami a koňa pod ním prefarbili na zeburu. Aby nedošlo ešte k horšiemu, starostliví otcovia Stupavy jazdca i koňa odpravili na bezpečnejšie miesto. Vraj aby nebol tak veľmi na očiach...

V júni 1953 otriasli východným Nemeckom nepokoje, ktoré ukončil až krvavý záťah sovietskych tankov. Do týždenníka sa nedostalo ani jediné filmové políčko z týchto udalostí. Zástupne to mali vyriešiť zábery z pražského Priemyselného paláca, kde sa veľa tliekalo a rečnilo – o mierovom riešení „nemeckej otázky“ (č. 44).

Prišla jeseň a s ňou Mesiac družby, keď sa povinne blahorečilo Veľkému bratovi. Nočnú tmu pod Stalinovu sochu v Bratislave filmári prerážali všetkými dostupnými reflektormi, aby bolo vidieť a počuť rečníkov *oslavujúcich Otkóbrovú revolúciu* (č. 46). *Sovietsky kovotokár prišiel až z Moskvy*, aby nás s vážnou tvárou poučil, ako správne vybrúsiť súčiastku. Usmial sa, až keď mu podali stakan vodky (č. 47). Deti, ktoré sa venovali prácam v školskej záhradke v Trenčíne (č. 46) či Spišskom Hrhove (č. 50), sa nazývali *mičurinci*. Strojári v Považskej Bystrici (č. 46) ani cukrovarníci v Sládkovičove sa nezaobišli bez *sovietskych skúseností* (č. 44). Sovietsku literatúru rozvážali *bibliobusmi do najvzdialenejších dedín* (č. 44). Na obrazovo vďačnej *Štafete priateľstva z Prahy až na východ* (č. 48) sa striedali bežec Emil Zátopek a gymnastka Eva Bosáková.

Od čísla 48 zaviedli v týždenníku „Novinky zo ZSSR“ – pôvodné, technicky i dramaturgicky dobre zvládnuté šoty, zrejme určené na export. Pestry bol aj rozsah tém a prostredí: divadlo hudby, kolchozná vinobranie, výstava spotrebného tovaru, nástup mladých entuziastov na panenskú pôdu v Kazachstane a na Sibíri. Doďajme, že kampaň na využitie celín sa po niekoľkých rokoch zmenila na poľnohospodársku a ekologickú pohromu. ▲

FILMOVÉ TÝŽDENNÍKY NA TA3 – JÚN 2013

1. 6. – 13.30 hod. – Týždeň vo filme *44/1953* a *45/1953* (repríza 2. 6. o 15.30 hod.)

8. 6. – 13.30 hod. – Týždeň vo filme *46/1953* a *47/1953* (repríza 9. 6. o 15.30 hod.)

15. 6. – 13.30 hod. – Týždeň vo filme *48/1953* a *50/1953* (repríza 16. 6. o 15.30 hod.)

22. 6. – 13.30 hod. – Týždeň vo filme *51/1953* (repríza 23. 6. o 15.30 hod.)

29. 6. – 13.30 hod. – Týždeň vo filme *52/1953* (repríza 30. 6. o 15.30 hod.)

Zmena programu vyhradená!

KINO LUMIÈRE V JÚNI: Preverená divácka klasika

odporúča
vedúci mediátiky SFÚ
Jaroslav Procházka

Kino Lumière je v podstate jediné, ktoré na plátna prinavracia aj distribučné tituly rokov minulých. Ide o časom preverenú divácku klasiku, ktorá z často nepochopiteľných príčin abscentuje tak na obrazovkách slovenských televízií, ako aj na nosičoch domáceho kina. Prvé dva typy sa síce pred pár rokmi objavili v našej DVD distribúcii, no TV obrazovkám sa vyhýbajú už takmer dve desaťročia. Tretí film sme od jeho poslednej predrevolučnej reprízy oficiálne nevideli vôbec.

Melódia podzemia z roku 1963 láka najmä hviezdny obsadením. Len ťažko by som mohol menovať film, v ktorom by Jean Gabin podal neadekvátny herecký výkon, a jeho partnerom tentoraz nie je nik menší než Alain Delon. V réžii remeselne zručného rozprávača Henriho Verneuilu sa zúčastňujú na premyslenej lúpeži v najväčšom kasíne v Cannes, meste zasľúbenom filmu. Verneuilova réžia popri očakávanom napínavom krimipríbehu ponúka vycizelovanú obrazovú zložku a záver, ktorý je pomerne vzdialený od očakávaných hollywoodskych klišé.

Spálené stodoly ponúkajú Delona v „policajtskom“ vydaní o dekádu staršom a oveľa klasickejšom. Ako vyšetrujúci sudca Larcher prichádza na horský statok, kde má objasniť vraždu. V drsných podmienkach vidieka naráža na hradbu mlčania podozrivých a na autoritársky starosvetský matriarchát zosobnený v statkárke Rose, stvárnenej ďalšou hviezdou Simone Signoret. Napínavé pátranie obnažuje spleť rodinné vztahy a konfrontuje zákony sformované dlhoročnou tradíciou so zákonmi svetskými, ktoré nie vždy zaručujú spravodlivosť pre každého. V dobovom českom znení filmu počuť Eduarda Cupáka a Jiřínu Petrovickú.

Namiesto ospevovania filmárskych, ergo divácky príťažlivých ingrediencií filmu *Zločin v exprese* by som pár riadkov venoval skutočnosti, že premietaná dobová kópia (snímka sa do našej distribúcie dostala v roku 1967) by mala obsahovať aj dobový český dabing. Rád by som dramaturgii kina Lumière vyslovil vďaka za všetkých milovníkov kvalitného dabingu z Barrandova, resp. z Koliby, ktorí môžu takmer každý mesiac v kinosále vidieť minimálne jeden prvotriedny filmový titul v dobovom českom alebo slovenskom znení. V tomto prípade môžu vychutnávať majstrovstvo Montanda, Signoret, Piccolioho či Mondyho v pretlmočený už legendárnych českých majstrov Větrovca, Chramostovej, Spala či Sejka.

A to som ešte nespomenul tituly *Komisár Maigret zúri*, *Osamelosť cezpolného bežca*, *Bez strechy* a *bez zákona* a veľa ďalších. V kine Lumière je z čoho vyberať. ▀

Zločin v exprese • archív SFÚ

KINO
LUMIÈRE

KINO
SLOVENSKEHO
FILMOVÉHO
ÚSTAVU

ŠPÍTÁLSKA UL. 4
BRATISLAVA

► 1. 6.

Rozkoš v oblakoch, r. P. Almodóvar, Špan., 2013, 90' /D/ (17.00, K1)
Šmejdí, r. S. Dymáková, ČR, 2013, 74' • (17.30, K2)
Superclásico, r. O. Ch. Madsen, Dán., 2011, 99' /D/ (18.50, K1)
Najväčšie pranie, r. O. Špátová, ČR/SR, 2012, 80' • (19.10, K2)
Kauza Cervanová, r. R. Kirchhoff, SR/ČR, 2013, 100' /D/ (20.45, K1)
Pátranie po Sugar Manovi, r. M. Bendjelloul, Švéd./VB, 2012, 86' • (21.00, K2)

► 2. 6.

Šmejdí, r. S. Dymáková, ČR, 2013, 74' • (17.30, K2)
Superclásico, r. O. Ch. Madsen, Dán., 2011, 99' /D/ (18.00, K1)
Kauza Cervanová, r. R. Kirchhoff, SR/ČR, 2013, 100' • (19.30, K2)
Rozkoš v oblakoch, r. P. Almodóvar, Špan., 2013, 90' /D/ (20.00, K1)

► 3. 6.

Až do mesta Aš, r. I. Grófová, SR/ČR, 2012, 80' /D/ (17.00, K1)
Šmejdí, r. S. Dymáková, ČR, 2013, 74' • (18.00, K2)
Miluj ma alebo odíď, r. M. Čengel Solčanská, SR, 2012, 95' /D/ (18.30, K1)
Komisár Maigret zúri, r. G. Grangier, Fran./Tal., 1963, 96' (20.00, K2)
Rozkoš v oblakoch, r. P. Almodóvar, Špan., 2013, 90' /D/ (20.30, K1)

► 4. 6.

Od Fica do Fica, r. Z. Piussi, SR, 2012, 82' /D/ (17.00, K1)
Je to iba vektor, r. B. Fliegauf, Maď./Nem./Fran., 2012, 87' (18.00, K2)
Máj pes Killer, r. M. Fornay, SR/ČR, 2013, 90' /D/ (18.30, K1)
Anjelský podiel, r. K. Loach, VB, 2012, 106' • (20.00, K2)
Rozkoš v oblakoch, r. P. Almodóvar, Špan., 2013, 90' /D/ (20.30, K1)

► 5. 6.

Ďakujem, dobre, r. M. Prikler, SR, 2013, 134' /D/ (17.00, K1)
Je to iba vektor, r. B. Fliegauf, Maď./Nem./Fran., 2012, 87' (18.00, K2)
Krehká identita, r. Z. Piussi, SR/ČR, 2012, 70' /D/ (19.20, K1)
Hasta la vista, r. G. Enthove, Bel., 2011, 115' (20.00, K2)
Rozkoš v oblakoch, r. P. Almodóvar, Špan., 2013, 90' /D/ (20.45, K1)

► 6. 6.

Cigáni idú do volieb, r. J. Vojtek, SR/ČR, 2012, 72' (17.00, K1)
Exponáty alebo príbehy z kaštiela, r. P. Korec, SR, 2012, 70' (18.30, K1)
Máme pápeža!, r. N. Moretti, Tal./Fran., 2011, 104' • (20.00, K1)

► 7. 6.

Je to iba vektor, r. B. Fliegauf, Maď./Nem./Fran., 2012, 87' (16.30, K2)
Attonitas, r. J. Mottl, SR, 2012, 94' /D/ (17.00, K1)
Kauza Cervanová, r. R. Kirchhoff, SR/ČR, 2013, 100' • (18.30, K2)
ABSOLVENTI/Sloboda nie je zadarmo, r. T. Krupa, SR, 2012, 83' /D/ (18.45, K1)
Hasta la vista, r. G. Enthove, Bel., 2011, 115' (20.30, K2)
Len Boh odpúšťa, r. N. W. Refn, Fran./Dán., 2013, 90' /D/ (20.30, K1)

► 8. 6.

Anjelský podiel, r. K. Loach, VB, 2012, 106' • (16.30, K2)
Intrigy, r. J. Kilián, SR, 2013, 110' /D/ (17.00, K1)
Hasta la vista, r. G. Enthove, Bel., 2011, 115' (18.45, K2)
Nový život, r. A. Olha, ČR/SR, 2012, 77' /D/ (19.10, K1)
Len Boh odpúšťa, r. N. W. Refn, Fran./Dán., 2013, 90' /D/ (20.30, K1)
Láska, r. M. Haneke, Fran./Nem./Rak., 2012, 125' (20.45, K2)

► 9. 6.

Kauza Cervanová, r. R. Kirchhoff, SR/ČR, 2013, 100' /D/ (17.00, K1)
Šmejdí, r. S. Dymáková, ČR, 2013, 74' • (18.00, K2)
Pátranie po Sugar Manovi, r. M. Bendjelloul, Švéd./VB, 2012, 86' • (20.00, K2)
Len Boh odpúšťa, r. N. W. Refn, Fran./Dán., 2013, 90' /D/ (20.30, K1)

► 10. 6.

Šmejdí, r. S. Dymáková, ČR, 2013, 74' • (18.00, K2)
Len Boh odpúšťa, r. N. W. Refn, Fran./Dán., 2013, 90' /D/ (18.30, K1)
Melódia podzemia, r. H. Verneuil, Fran./Tal., 1963, 118' (20.00, K2)
Hypnotizér, r. L. Hallström, Švéd., 2012, 90' /D/ (20.30, K1)

► 11. 6.

Hypnotizér, r. L. Hallström, Švéd., 2012, 90' /D/ (17.30, K1)
Osamelosť cezpolného bežca, r. T. Richardson, VB, 1962, 100' + **Nočná pošta**, r. H. Watt, B. Wright, VB, 1936, 22' (18.00, K2)
Kráľovská aféra, r. N. Arcel, Dán./Švéd./ČR, 2012, 138' (20.35, K2)

► 12. 6.

Hypnotizér, r. L. Hallström, Švéd., 2012, 90' /D/ (17.30, K1)
Fulmaya, dievčatko s tenkými nohami, r. V. Bradáčová, ČR, 2013, 76' • (18.00, K2)
Anjelský podiel, r. K. Loach, VB, 2012, 106' • (19.30, K2)

► 13. 6.

Kura na slivkách, r. M. Satrapi, V. Paronnaud, Fran./Nem./Belg., 2011, 93' (18.15, K2)
Ja milujem, ty miluješ, r. D. Hanák, ČSSR, 1980, 100' (18.30, K1)
Cézar musí zomrieť, r. P. Taviani, V. Taviani, Tal., 2012, 76' • (20.00, K2)
Hypnotizér, r. L. Hallström, Švéd., 2012, 90' /D/ (21.00, K1)

► 14. 6.

Kura na slivkách, r. M. Satrapi, V. Paronnaud, Fran./Nem./Belg., 2011, 93' (16.30, K2)
Len Boh odpúšťa, r. N. W. Refn, Fran./Dán., 2013, 90' /D/ (17.00, K1)
Anjelský podiel, r. K. Loach, VB, 2012, 106' • (18.15, K2)
Superclásico, r. O. Ch. Madsen, Dán., 2011, 99' /D/ (18.45, K1)
Kauza Cervanová, r. R. Kirchhoff, SR/ČR, 2013, 100' • (20.15, K2)
Hypnotizér, r. L. Hallström, Švéd., 2012, 90' /D/ (20.45, K1)

► 15. 6.

Neuveriteľné dobrodružstvá Tada Stonesa, r. E. Gato, Špan., 2012, 90' /D/ (16.30, K1)
Fulmaya, dievčatko s tenkými nohami, r. V. Bradáčová, ČR, 2013, 76' • (17.00, K2)
Anjelský podiel, r. K. Loach, VB, 2012, 106' • (18.30, K2)
Hypnotizér, r. L. Hallström, Švéd., 2012, 90' /D/ (18.45, K1)
Láska, r. M. Haneke, Fran./Nem./Rak., 2012, 125' (20.15, K2)
Len Boh odpúšťa, r. N. W. Refn, Fran./Dán., 2013, 90' /D/ (20.30, K1)

► 16. 6.

Kráľovská aféra, r. N. Arcel, Dán./Švéd./ČR, 2012, 138' (18.00, K2)
Divoké bytosti južných krajín, r. B. Zeitlin, USA, 2012, 92' /D/ (18.15, K1)
Hypnotizér, r. L. Hallström, Švéd., 2012, 90' /D/ (20.00, K1)
Fulmaya, dievčatko s tenkými nohami, r. V. Bradáčová, ČR, 2013, 76' • (20.30, K2)

► 17. 6.

4 mesiace, 3 týždne a 2 dni, r. C. Mungiu, Rum., 2007, 117' (17.30, K2)
Kauza Cervanová, r. R. Kirchhoff, SR/ČR, 2013, 100' /D/ (18.00, K1)
Anjelský podiel, r. K. Loach, VB, 2012, 106' • (20.00, K1)
Zločin v exprese, r. Costa-Gavras, Fran., 1965, 91' (20.30, K2)

► 18. 6.

Medzi stenami, r. L. Cantet, Fran., 2008, 131' (17.30, K2)
Kauza Cervanová, r. R. Kirchhoff, SR/ČR, 2013, 100' /D/ (18.00, K1)
Pásmo rumunských krátkych filmov, r. rôzni, Rum., 2009-2010, 90' (20.00, K1)
Tom Jones, r. T. Richardson, VB, 1963, 123' (20.30, K2)

► 19. 6.

Strýko Búnní, r. A. Weerasethakul, Fran./Nem./Thaj./VB, 2010, 114' (17.00, K2)
Rozkoš v oblakoch, r. P. Almodóvar, Špan., 2013, 90' /D/ (18.30, K1)
Stredná Európa ide na slobodu, r. M. Jasiński, Poľ., 2012, 54' • (19.30, K2)
Led Zeppelin: Celebration Day, r. D. Carruthers, VB, 2012, 124' /D/ (20.30, K1)

► 20. 6.

Biela stuha, r. M. Haneke, Nem./Rak./Franc./Tal., 2009, 144' (17.30, K2)
Rozkoš v oblakoch, r. P. Almodóvar, Špan., 2013, 90' /D/ (18.00, K1)
Osamelosť prvočiel, r. S. Costanzo, Tal./Nem./Fran., 2010, 118' (20.00, K1)
Romeo a Julie 63, r. R. Činčera, ČSSR, 1964, 46' (20.30, K2)

► 21. 6.

Strom života, r. T. Malick, USA, 2011, 138' (17.00, K2)
Veľký Gatsby, r. B. Luhrmann, USA/Aust., 2013, 142' /D/ (17.30, K1)
Divoké bytosti južných krajín, r. B. Zeitlin, USA, 2012, 92' • (19.30, K2)
Hypnotizér, r. L. Hallström, Švéd., 2012, 90' /D/ (20.30, K1)
Láska, r. M. Haneke, Fran./Nem./Rak., 2012, 125' (21.00, K2)

► 22. 6.

Krúdovci, r. C. Sanders, K. De Micco, USA, 2013, 90' /D/ (16.00, K1)
Pátranie po Sugar Manovi, r. M. Bendjelloul, Švéd./VB, 2012, 86' • (17.00, K2)
Hypnotizér, r. L. Hallström, Švéd., 2012, 90' /D/ (17.45, K1)
Kauza Cervanová, r. R. Kirchhoff, SR/ČR, 2013, 100' • (18.45, K2)
Veľký Gatsby, r. B. Luhrmann, USA/Aust., 2013, 142' /D/ (19.30, K1)
Šmejdi, r. S. Dymáková, ČR, 2013, 74' • (20.45, K2)

► 23. 6.

Hypnotizér, r. L. Hallström, Švéd., 2012, 90' /D/ (18.00, K1)
Kauza Cervanová, r. R. Kirchhoff, SR/ČR, 2013, 100' • (18.30, K2)
Veľký Gatsby, r. B. Luhrmann, USA/Aust., 2013, 142' /D/ (19.45, K1)
Láska, r. M. Haneke, Fran./Nem./Rak., 2012, 125' (20.30, K2)

► 24. 6.

Superclásico, r. O. Ch. Madsen, Dán., 2011, 99' /D/ (17.30, K1)
Anjelský podiel, r. K. Loach, VB, 2012, 106' • (18.30, K2)
Veľký Gatsby, r. B. Luhrmann, USA/Aust., 2013, 142' /D/ (19.30, K1)
Spálené stodoly, r. J. Chapot, Fran./Tal., 1973 (20.30, K2)

► 25. 6.

Pravidlá mlčania, r. R. Redford, USA, 2012, 125' /D/ (17.30, K1)
Polnočná omša, r. J. Krejčík, ČSSR, 1962, 89' (18.00, K2)
Bez strechy a bez zákona, r. A. Varda, Fran., 1985, 101' (20.00, K2)
Len Boh odpúšťa, r. N. W. Refn, Fran./Dán., 2013, 90' /D/ (20.30, K1)

► 26. 6.

ABSOLVENTI/Sloboda nie je zadarmo, r. T. Krupa, SR, 2012, 83' • (17.00, K2)

Lincoln, r. S. Spielberg, USA, 2012, 150' /D/ (17.30, K1)
Exponáty alebo príbeh z kaštiela, r. P. Korec, SR, 2012, 70' • (18.30, K2)
Šťastie, r. A. Varda, Fran., 1965, 77' (20.00, K2)

Len Boh odpúšťa, r. N. W. Refn, Fran./Dán., 2013, 90' /D/ (20.30, K1)

► 27. 6.

Lincoln, r. S. Spielberg, USA, 2012, 150' /D/ (17.00, K1)
Posledná adresa, r. J. Giovanni, Fran./Tal., 1970, 103' (18.00, K2)
Príbeh môjho syna, r. S. Castellitto, Tal./Špan., 2012, 127' /D/ (20.00, K1)
Môj pes Killer, r. M. Fornay, SR/ČR, 2013, 90' (20.30, K2)

► 28. 6.

Superclásico, r. O. Ch. Madsen, Dán., 2011, 99' /D/ (16.00, K1)
Kauza Cervanová, r. R. Kirchhoff, SR/ČR, 2013, 100' • (17.00, K2)
Divoké bytosti južných krajín, r. B. Zeitlin, USA, 2012, 92' /D/ (18.00, K1)
Láska, r. M. Haneke, Fran./Nem./Rak., 2012, 125' (18.50, K2)
Príbeh môjho syna, r. S. Castellitto, Tal./Špan., 2012, 127' /D/ (20.00, K1)
Hasta la vista, r. G. Enthove, Bel., 2011, 115' (21.00, K2)

► 29. 6.

Hasta la vista, r. G. Enthove, Bel., 2011, 115' (17.00, K2)
Lincoln, r. S. Spielberg, USA, 2012, 150' /D/ (17.30, K1)
Nový život, r. A. Olha, ČR/SR, 2012, 77' • (19.15, K2)
Rozkoš v oblakoch, r. P. Almodóvar, Špan., 2013, 90' /D/ (20.30, K1)
Kauza Cervanová, r. R. Kirchhoff, SR/ČR, 2013, 100' • (20.40, K2)

► 30. 6.

Rozkoš v oblakoch, r. P. Almodóvar, Špan., 2013, 90' /D/ (18.00, K1)
Nový život, r. A. Olha, ČR/SR, 2012, 77' • (18.30, K2)
Superclásico, r. O. Ch. Madsen, Dán., 2011, 99' /D/ (20.00, K1)
Kauza Cervanová, r. R. Kirchhoff, SR/ČR, 2013, 100' • (20.30, K2)

► (ZMENA PROGRAMU VYHRADENÁ!)

pozn.: Všetky filmy sú premietané z 35 mm kópií, okrem projekcií s označením:
 • K1 – digitálne projekcie • K2 – videoprojekcie

Digitalizáciu kinosály 1 Kina Lumière
 finančne podporil Audiovizuálny fond

VÝROČIA

JÚN 2013

3. 6. 1948 **Zora Krišťúfková** – scenáristka, publicistka
4. 6. 1923 **Katarína Hrabovská** – dramaturgička, divadelná a filmová kritička (zomrela 30. 12. 1991)
5. 6. 1948 **Eduard Vítek** – herec
6. 6. 1928 **Marián Gallo** – herec (zomrel 19. 1. 2001)
6. 6. 1943 **Zuzana Suchánová** – scenáristka, dramaturgička
7. 6. 1913 **Václav Škvor** – zvukový majster (zomrel 9. 6. 1976)
7. 6. 1928 **Ervín Potocký** – kameraman (zomrel 8. 10. 1971)
7. 6. 1953 **Ján Uličný** – dramaturg
8. 6. 1943 **Peter Jezný** – režisér (zomrel 6. 11. 2010)
8. 6. 1948 **Mona Hafsaahl** – kostýmová výtvarníčka
11. 6. 1928 **Vladimír Pikalík** – režisér, animátor (zomrel 4. 10. 2000)
12. 6. 1963 **Matej Landl** – herec
13. 6. 1933 **Ivan Petrovický** – režisér (zomrel 9. 9. 2009)
13. 6. 1938 **Elo Havetta** – režisér (zomrel 3. 2. 1975)
16. 6. 1953 **Ladislav Kaboš** – režisér, kameraman
20. 6. 1953 **Dušan Rapoš** – režisér, scenárista
23. 6. 1928 **Anton Krajčovič** – filmový architekt (zomrel 13. 1. 2002)
25. 6. 1948 **Marta Doktorová** – umelecká maskérka
27. 6. 1933 **Viera Topinková** – herečka
27. 6. 1963 **Miro Šindelka** – režisér
29. 6. 1938 **Ivan Matulík** – herec

zdroj: Kalendár filmových výročí 2013 ▪ Interná publikácia Slovenského filmového ústavu (SFÚ)

► zostavila **Renáta Šmatlíková**

Z FILMOVÉHO DIANIA

MEDIA Desk Slovensko informuje...

Kancelária MEDIA Desk Slovenko vydáva od roku 2004 Správu o stave slovenskej audiovizie v predchádzajúcom roku. Správa o stave slovenskej audiovizie v roku 2012 je teda jubilejná desiatka. V plnom znení je na stránke www.mediadesk-slovakia.eu.

Rok 2012 v slovenskej audiovizii bol zaujímavý z viacerých dôvodov a potvrdil niektoré trendy a predpovede. Pozitívom je rekordný počet vyrobených dlhometrážnych slovenských filmov (22) a takisto vysoký podiel koprodukcí (11). Zo siedmich stopercentne slovenských produkcií je navyše šesť debutových filmov! Otázna je, samozrejme, kolísavá kvalita týchto diel; dovoľm si tvrdiť, že za rekordný počet vďačíme predovšetkým dostupnosti filmovej technológie, nemenej ako štyri z nich vznikli hlavne vďaka tomu a zároveň vďaka entuziazmu filmového štábu, pretože tieto snímky sú v kategórii „no budget“. Otázka je, či je nevyhnutné uviesť všetky tieto filmy v kinodistribúcii a priemerná návštevnosť päť-šesť divákov na jedno premietanie na určitú skepsu oprávňuje, no proti trhu žiadny dišputát.

Distribúcia zaznamenala mierny pokles počtu divákov, ale kopíruje celoeurópsky trend, takže nejde o pokles dramatický. Tržby pritom mierne vzrástli, dôvodom je nárast cien vstupeniek. Ich cena rástla i pre zvyšujúci sa podiel digitálnych kín; digitalizácia prináša nielen vyššiu kvalitu projekcií, ale aj väčšie finančné nároky na kiná a náklady sa logicky premietajú do vyššieho vstupného. Čo sa týka návštevnosti jednotlivých titulov, naďalej vedú americké kinohity, na druhej strane sa výrazne znížil počet divákov na slovenských filmoch (najúspešnejší slovenský film mal oproti minulosti približne štvrtinovú návštevnosť). Príčinou je absencia skutočného domáceho kinohitu v ponuke.

Horúci zemiak digitalizácie slovenských kín sa vcelku podarilo vyhrať z popola – vďaka finančnej injekcii ministerstva kultúry a masívnejšiemu investovaniu Audiovizuálneho fondu sa výrazne zvýšil podiel digitalizovaných kín z konca predchádzajúceho roka. Celkový počet kín síce klesol

na ďalšie historické minimum, ale tento trend bol predvídateľný; už pred procesom digitalizácie bolo jasné, že dôjde k výraznému preriedeniu predovšetkým jednosálových mestských kín. Vládou Slovenskej republiky schválený návrh ministerstva kultúry Stratégia digitalizácie kín v kombinácii s podpornou schémou Audiovizuálneho fondu (možná podpora digitalizácie kín aj technológiou E-cinema a kombinácia dotácie a pôžičky) a so súkromnými iniciatívami dávajú nádej, že Slovensko úskalia digitalizácie v priebehu pár rokov úspešne prepláva. (Obsiahlejšie informácie o stave slovenskej audiovizie v roku 2012 nájdete v prílohe na stranách 43 – 48.)

► **Vladimír Štric**

Aktuálne uzávierky

Do 15. júna trvá termín podania prihlášok na 6. letný workshop MPhilms, ktorý sa bude konať od 31. júla do 11. augusta v Banskej Štiavnici. Témou aktuálneho workshopu bude láska. Prihlásiť sa môžu záujemcovia vo veku 15 až 25 rokov. Prihlášky treba poslať na adresu workshop@mphilms.sk. Viac informácií na stránke www.mphilms.sk/sk/workshop/letny-workshop-mphilms-2013.

► **jar**

► www.csfilm.cz, www.filmpost.cz

Televízia českých a slovenských filmov Slovenské pondelky 2013

3. jún 2013

20.00 ► **Stratená dolina**, r. M. Ťapák, 1976, 83 min.
 22.00 ► **Cukor**, r. S. Párnický, 1982, 78 min.

10. jún 2013

20.00 ► **Šepkajúci fantóm**, r. A. Lettrich, 1975, 100 min.
 22.00 ► **Súkromná vojna**, r. M. Holly, 1977, 90 min.

17. jún 2013

20.00 ► **Úsmev diabla**, r. J. Zeman, 1987, 93 min.
 22.00 ► **Dávajte si pozor!**, r. J. Heriban a J. Slovák, 1990, 105 min.

24. jún 2013

20.00 ► **Víkend za milión**, r. D. Trančík, 1987, 77 min.
 22.00 ► **Skrytý prameň**, r. V. Bahna, 1973, 97 min.

Zmena programu vyhradená!

► Film *Mŕtvoľa musí zomrieť* je na „turné“ po Indii. Od konca minulého roka ho počas štyroch mesiacov prezentovali v jedenástich mestách a komédia Jozefa Paštéku pokračuje na svojej ceste do kín v ďalších častiach krajiny.

► Šiesteho mája sa v bratislavskom Kine LumiÈre konala verejná diskusia na tému propagácie slovenskej kinematografie a jej podpory z verejných zdrojov. Diskusia sa zamerala najmä na projekt Prezentácia slovenskej kinematografie a audiovizízie v zahraničí. Ide o jeden z prioritných projektov SFÚ, ktorý ho realizuje už od roku 2009.

► Slovenský dokument *Hviezda* režiséra Andreja Kolenčika získal druhé miesto v medzinárodnej súťaži 7. ročníka festivalu krátkych filmov 20 min/max v Ingolstade (11. – 17. mája). Víťazov vyberala porota spomedzi 41 krátkometrážnych súťažných snímok.

► Dokumentárny film *Kauza Cervanová* režiséra Roberta Kirchhoffa sa už počas premiérového víkend v kinách stal najnavštevovanejším slovenským dokumentom tohto roka. V čase od 16. do 19. mája si ho pozrelo 1 132 divákov.

► Za účasti významných hostí aj samotného autora sa 23. mája konala slávnostná prezentácia výpravnej publikácie *Diagnózy času. Český a slovenský poválečný film (1945 – 2012)*, spojená s projekciou filmu Dušana Hanáka *Ružové sny*. Autorom knihy je český filmový publicista Jan Lukeš.

► Koncom mája sa v New Yorku uskutočnilo premietanie filmu Štefana Uhra *Slnko v sieti*, organizované Generálnym konzulátom SR. Na 6. júna je naplánovaná projekcia filmu Ela Havettu *Slávnosť v botanickej záhrade*.

► jar

NAJPREDÁVANEJŠIE PUBLIKÁCIE A DVD NOSIČE V PREDAJNI SFÚ ► MÁJ 2013

PUBLIKÁCIE

1. Filmový kalendár 2008 – *Obrazy starého sveta* (SFÚ, Bratislava)
2. Filmový kalendár 2013 – kalendár vydaný pri príležitosti 50. výročia vzniku Slovenského filmového ústavu (SFÚ, Bratislava)
3. Cinepur č. 86/2013, téma: Videoklip (Sdružení přátel Cinepuru v spolupráci s FAMU, Praha)

AUDIOVIZUÁLNE NOSIČE

1. DVD 66 sezón (Magic Box Slovakia, Bratislava)
2. DVD Ako sa varia dejiny (Magic Box Slovakia, Bratislava)
3. DVD 322 (SFÚ v spolupráci s denníkom SME, Bratislava)

Predajňa Klapka.sk (Grösslingová 43) ponúka v júni tieto akcie:

► Ak si v predajni Klapka.sk a v kine LumiÈre kúpite júnové číslo Film.sk, dostanete k nemu DVD s filmom *Vítaz* režiséra Dušana Trančíka.

► Počas júna ponúkame za zvýhodnené ceny DVD s filmami režiséra Dušana Rapoša, ktorý sa v tomto mesiaci dožíva 60 rokov.

DVD Fontána pre Zuzanu I – pôvodná cena 1,63 eura, akciová cena 1 euro, **DVD Fontána pre Zuzanu II** – pôvodná cena 1,63 eura, akciová cena 1 euro, **DVD Fontána pre Zuzanu III** – pôvodná cena 1,49 eura, akciová cena 1 euro, **DVD Rabaka (Elán)** – pôvodná cena 1,63 eura, akciová cena 1 euro

► Ak v predajni nakúpite tovar v hodnote nad 30 eur, dostanete jeden voľný lístok do kina LumiÈre.

NAJNAVŠTEVOVANEJŠIE FILMY V KINE LUMIÈRE ► APRÍL 2013

1. Anjelský podiel (r. Ken Loach, VB, 2012, ASFK)
2. Můj pes Killer (r. Mira Fornay, Slovensko/Česko, 2013, ASFK)
3. Hon (r. Thomas Vinterberg, Dánsko, 2012, ASFK)
4. Nový život (r. Adam Olha, Česko/Slovensko, 2012, ASFK)
5. Superclásico (r. Ole Christian Madsen, Dánsko, 2011, ASFK)

Slovenská kinematografia v roku 2012

V roku 2012 sme zaznamenali rekordný počet vyrobených dlhometrážnych slovenských filmov – dvadsaťdva, z toho jedenásť minoritných koprodukcii. Navyše zo siedmich stopercentne slovenských produkcií bolo až šesť debutov! Rekordný bol i počet premiér (226). Naopak, počet kín klesol na historické minimum (146). Vláda Slovenskej republiky schválila návrh Stratégie digitalizácie kín od ministerstva kultúry. Všetky tieto i ďalšie informácie sú zhrnuté v Správe o stave slovenskej audiovizízie v roku 2012, ktorú každoročne vydáva a prezentuje na MFF v Cannes kancelária MEDIA Desk Slovensko. Vo Film.sk ju publikujeme v skrátenej verzii, v kompletnej podobe ju nájdete na webovej stránke www.mediadeskslovakia.eu.

Legislatíva

Vláda SR na základe programového vyhlásenia vlády SR na roky 2012 až 2016 zriadila dňa 12. septembra 2012 uznesením č. 5 66/2012 **Radu vlády Slovenskej republiky pre kultúru** ako poradný, koordinačný a iniciatívny orgán vlády na riešenie otázok súvisiacich s rozvojom, tvorbou a podporou kultúry a uchovávaním kultúrneho dedičstva. K najvýznamnejším materiálom týkajúcim sa audiovizízie, ktoré predložilo MK SR do medzirezortného pripomienkového konania v roku 2012, patrili: **vyhláška Ministerstva kultúry Slovenskej republiky**, ktorou sa mení a dopĺňa vyhláška Ministerstva kultúry Slovenskej republiky č. 589/2007 Z. z., ktorou sa ustanovujú podrobnosti o jednotnom systéme označovania audiovizuálnych diel, zvukových záznamov umeleckých výkonov, multimediálnych diel, programov alebo iných zložiek programovej služby a spôsobe jeho uplatňovania v znení vyhlášky Ministerstva kultúry Slovenskej republiky č. 541/2009 Z. z., **Návrh aktualizácie Projektu systematickej obnovy audiovizuálneho dedičstva Slovenskej republiky na roky 2013 – 2015** a najmä **Návrh Stratégie digitalizácie kín v Slovenskej republike**, ktorý bol predložený 29. novembra 2012. Vláda ho schválila 9. januára 2013 a uložila ministromi kultúry zabezpečiť v spolupráci s Audiovizuálnym fondom (AVF) implementáciu Stratégie digitalizácie kín v Slovenskej republike do 31. decembra 2014.

Finančná podpora

Audiovizuálny fond. AVF vykonáva podpornú činnosť od roku 2010. Ako samostatná verejnoprávna inštitúcia zriadená osobitným zákonom je hlavným zdrojom finančnej podpory v slovenskej audiovizii. Cieľom AVF je podporovať všetky súčasti procesu filmovej tvorby, produkcie aj distribúcie, ďalej filmové festivaly, vzdelávanie, odborný výskum, edičné aktivity a technologický rozvoj najmä v oblasti digitalizácie kín. Finančné zdroje fondu tvorí príspevok zo štátneho rozpočtu a príspevky od subjektov, ktoré vo svojej podnikateľskej činnosti používajú audiovizuálne diela.

V roku 2012 AVF rozdelil na podpornú činnosť o 85 148 eur viac než v predchádzajúcom roku (5 896 588 eur v roku 2012 a 5 811 440 eur v roku 2011). Vlani bolo na AVF podaných 483 žiadostí na podporu projektov s celkovými nákladmi 79 110 268 eur a s objemom požadovaných prostriedkov 22 656 251 eur. Počet podporených žiadostí mierne stúpol z 244 v roku 2011 (ďalších 9 podporených projektov vrátilo dotáciu alebo neuzavrelo zmluvu s AVF) na 256 v roku 2012. Ich podiel vzhľadom na celkový počet doručených žiadostí zostal približne rovnaký (53 percent v roku 2012 a 47,1 percenta v roku 2011).

Vláda SR schválila 9. januára 2013 materiál Stratégia digitalizácie kín v Slovenskej republike. Finančná podpora digitalizácie sa na celoštátnej úrovni bude aj naďalej uskutočňovať prostredníctvom Audiovizuálneho fondu. Na túto podporu AVF v rokoch 2013 a 2014 vyčlení vo svojom rozpočte približne 500-tisíc eur ročne.

Literárny fond. Výbor sekcie pre tvorivú činnosť v oblasti televízie, filmu a videotvorby podporil prostredníctvom programu ALFA v roku 2012 vznik nových pôvodných literárnych predloh pre hrané, dokumentárne a animované filmy. Výbor sekcie mal vlani rozpočet v celkovej sume 126 000 eur (113 000 eur v roku 2011), z neho poskytol na starostlivosť o tvorivých pracovníkov a umelcov sumu 118 390,10 eura (112 531,41 eura v roku 2011). Takmer polovica tejto sumy (58 800 eur) bola vyplatená 64 tvorcom vo forme tvorivého štipendia. V roku 2011 získalo 53 tvorcov tvorivé štipendium vo výške 51 400 eur.

Program MEDIA. V roku 2012 získali slovenské subjekty z programu MEDIA finančnú podporu v celkovej výške 271 605 eur, z toho v jednotlivých schémach: Výberová podpora kinodistribúcie – 19 300 eur, Podpora audiovizuálnych festivalov – 45 000 eur, Automatická podpora kinodistribúcie – 167 305 eur a Podpora digitalizácie európskych kín – 40 000 eur.

Úspešnosť uchádzačov o podporu ostáva naďalej veľmi vysoká, pohybuje sa v rámci jednotlivých schém okolo 65 percent. Nepriama podpora v rámci siete Europa Cinemas pre 19 slovenských kín, ktoré sú jej členmi, bola 83 046 eur, čiže celková suma podpory za rok 2012 pre slovenské subjekty predstavovala 354 651 eur.

Program EURIMAGES. Kinematografický fond Rady Európy je jediný európsky fond podporujúci nadnárodné koprodukcie celovečerných filmových diel. V roku 2012 fond na štyroch zasadnutiach podporil 63 hraných filmov, 3 dokumenty a 2 animované snímky sumou 21 710 000 eur, podporu Eurimages vlni získal len jeden slovenský projekt – *Klauni* (CZ/LU/SK/FL, r. Viktor Tauš), na ktorom sa ako minoritný koproducent podieľala spoločnosť Sokol Kollár, spol. s r. o. (producent Oľga Detaryová). Projekt bol podporený sumou 210 000 eur.

Vklad Slovenska do fondu bol vlni 116 235 eur. Od nášho vstupu do Eurimages do 31. decembra 2012 získalo podporu 27 projektov, v ktorých boli slovenské produkčné spoločnosti v pozícii majoritného alebo minoritného koproducenta.

Filmové školstvo

Hoci je v súčasnosti na Slovensku niekoľko vysokých škôl umeleckého zamerania, výučba na nich sa audiovizuálnemu umeniu venuje stále len okrajovo – napr. Fakulta masmediálnej komunikácie Univerzity sv. Cyrila a Metoda v Trnave, Katedra fotografie a nových médií Vysokiej školy výtvarných umení v Bratislave, Katedra výtvarných umení a intermédií Fakulty umení Technickej univerzity v Košiciach.

Na Akadémii umení v Banskej Bystrici je možné študovať na dvoch fakultách. Na fakulte výtvarných umení je katedra intermédií a digitálnych médií, na fakulte dramatických umení sa študujú odbory divadelné umenie a filmové umenie a multimédiá. Filmovú dokumentárnu tvorbu študovalo v školskom roku 2011/2012 v bakalárskom a magisterskom stupni štúdiá 46 študentov a filmovú dramaturgiu a scenáristiku v bakalárskom stupni štúdiá 23 študentov. Študenti katedry dokumentárnej tvorby vytvorili vlni 46 filmov a získali jedenásť ocenení.

Hlavná časť prípravy nových tvorcov a producentov však aj naďalej spočíva na Filmovej a televíznej fakulte Vysokiej školy múzických umení v Bratislave. FTF VŠMU je členom medzinárodnej organizácie vysokých filmových škôl CILECT aj jej európskej odnože GEECT. Jej dekanom je doc. Anton Szomolányi, ArtD. V súčasnosti prebieha výučba v desiatich študijných programoch – scenáristická tvorba, filmová a televízna réžia, dokumentárna tvorba, animovaná tvorba, kameramanská tvorba a fotografia, strihová skladba, zvuková skladba, produkcia a distribúcia filmového umenia a multimédií, umelecká kritika a audiovizuálne štúdiá a vizuálne efekty. K 31. októbru 2012 študovalo na FTF VŠMU 367 študentov, z toho 11 zahraničných. Dvestodvadsať študentov študovalo na bakalárskom, 128 na magisterskom a 29 na doktorskom stupni (z toho 12 v externej forme štúdiá). V školskom roku 2011/2012 skončilo štúdium na FTF VŠMU 123 absolventov (59 bakalárov, 51 magistrov a 13 doktorov umenia). V školskom roku 2011/2012 bolo na FTF VŠMU dokončených 116 filmových projektov.

FTF VŠMU sa aj v roku 2012 podieľala na organizovaní viacerých workshopov, masterclassov a prednášok, ako bol MIDPOINT pre producentov či masterclass Gorana Paskaljevića.

Film študentov FTF VŠMU získali v roku 2012 dovedna 24 ocenení – 7 v zahraničí, 15 na domácich festivaloch a 2 nominácie na Grand Prix. Výrobu študentských filmov vo významnej miere podporuje slovenský Audiovizuálny fond. V roku 2012 podporil 28 projektov v celkovej výške 95 200 eur (v roku 2011 to bolo 26 projektov v celkovej výške 137 208 eur). Študenti a pedagógovia FTF VŠMU sú riešiteľmi dvojročného výskumného projektu Oral History, zameraného na zbieranie a analýzu spomienok slovenských filmových profesionálov, a poslucháči audiovizuálnych štúdií FTF VŠMU pripravujú časopis *Frame*, ktorý je súčasťou časopisu pre vedu o filme a pohyblivom obraze *Kino-Ikon*. V roku 2012 začala fakulta vydávať DVD *Zlatý rez* s výberom najlepších filmov študentov FTF VŠMU za predchádzajúci rok.

V roku 2012 sa uskutočnil 16. ročník prehliadky študentských filmov Áčko. Grand Prix festivalu získal film *Ja som baník, kto je viac...* Romana Fábiana, ktorý sa stal i najlepším hraným filmom. Najlepším animovaným filmom bola *Lighta* Andreja Gregorčoka. Cenu za najlepší dokumentárny film sa porota rozhodla neudelit'. Súčasťou festivalu Áčko bol aj 2. ročník workshopu Visegrad Film Forum, na ktorom participovali študenti z partnerských škôl (FAMU Praha, AGRFT Lublana, SZFE Budapešť, Filmová škola Andrzeja Wajdu Varšava, PWSFTvT Lodž). Hlavnou témou fóra bola nízkorozpočtová filmová produkcia.

Filmová produkcia

V roku 2012 vznikol najvyšší počet slovenských a koprodukčných dlhometrážnych filmov pre kiná (22) v histórii slovenskej kinematografie. Polovicu produkcie tvorili snímky so 100-percentným slovenským podielom a druhú 4 majoritné a 7 minoritných koprodukcii. Z trinástich hraných filmov patrili k najúspešnejším debut *Až do mesta Aš* Ivety Grófovej,

ktorý vybrali do súťaže Na východ od Západu na 47. MFF Karlove Vary a zároveň bol národnou nomináciou na Oscara v kategórii najlepší cudzojazyčný film. Snímka zachytáva osudy niekoľkých žien rôzneho vzdelania, národnosti a veku, ktorých životné cesty sa stretli v mestečku Aš na česko-nemeckej hranici. Až sedem dlhometrážnych hraných filmov vzniklo ako 100-percentné slovenské produkcie. S výnimkou komorného letného príbehu o láske a zjaveniach *Anjeli* v režii Róberta Šveda sú to všetko debuty: fantasy triler *Immortalitas* Erika Bošnáka, odohrávajúci sa v roku 2025, letná romantická hudobná komédia Pavla Janíka o nepodarenej dovolenke v Chorvátsku *Tak fajn*, hudobno-tanečný film Marka Ťapáka *Tanec medzi črepinami*, kriminálna komédia Juraja Krasnohorského *Tigre v meste*, prvý slovenský horor uvedený v kinách *Zlo* Petra Bebjaka a jeho žánrový nasledovník *Attonitas* Jaroslava Motta. Historicky prvým dlhometrážnym slovenským hororom je však *Spiknutie* Gabriela Hoštaja a Romana Lazara. Napriek jeho premiére v kine však tento film zostal televíznym projektom.

Až na jednu výnimku – *Dozvuky* (r. Władysław Pasikowski) – vznikli všetky minoritné koprodukcie hraných filmov v spolupráci so spoločnosťami v Českej republike: dráma z povojnových Sudet *7 dní hříchů* (r. Jiří Chlumský), trpká hudobná komédia z čias počiatkov pankového hnutia v Československu *DONT STOP* (r. Richard Řeřicha), detský film *Modrý tiger* (r. Petr Oukropec, Bohdan Sláma) a kriminálny príbeh odohrávajúci sa na pozadí dramatických udalostí 50. rokov v bývalej ČSSR *V tieni* (r. David Ondříček), ktorý bol českou nomináciou na Oscara za najlepší cudzojazyčný film. Dráma *Dozvuky* otvára tabuizovanú tému genocídy v Poľsku počas 2. svetovej vojny.

V roku 2012 vzniklo 9 dlhometrážnych dokumentov pre kiná. Tretinu z nich nakrútila Zuzana Piussi, sústreďujúca sa na spoločensko-politické témy. Zatiaľ čo v snímke *Muži revolúcie* sa prostredníctvom subjektívnych pohľadov bývalých revolucionárov vracia k udalostiam od revolučného Novembra až po prvé slobodné voľby v roku 1990, v titule *Od Fica do Fica* mapuje obdobie od volieb v roku 2010 do volieb v roku 2012, ktoré bolo poznamenané kauzou Gorila. V dokumente *Krehká identita* podrobujú kritike pojem národnej identity a veci s ňou súvisiace. Rómskej problematike sa formou dokumentárnej hry o dvojici obdivujúcej ikony československej popkultúry venujú *Zvonky šťastia* (r. Marek Šulík, Jana Bučka) a v snímke *Cigáni idú do volieb* (r. Jaroslav Vojtek) majú diváci možnosť sledovať rómskeho lídra a jeho volebný tím pri pokuse vyhrať volebný boj. Film *ABSOLVENTI/Sloboda nie je zadarmo* (r. Tomáš Krupa) hovorí o peripetiách mladých ľudí po absolvovaní štúdií, *Štvorec v kruhu* (r. Lubomír Štecko) je dokument o umelcovi, ktorý sa neprispôsobuje svetu, ale snaží sa svet prispôbovať svojim predstavám, *Najväčšie prianie* (r. Olga Špátová) nadväzuje na dva filmy-anкеты z rokov 1964 a 1989, ktoré nakrútil režiséri otec Jan Špáta, a *Nový život* (r. Adam Olha) je veľmi osobným pohľadom na životné peripetie režisérovej rodiny.

V roku 2012 vznikol aj celý rad krátkych a stredometrážnych snímok. Z hraných napríklad *Ja som baník, kto je viac...* (r. Roman Fábian), *Kabát* (r. Peter Magát), *Momo* (r. Teodor Kuhn), *Room 4024* (r. Bruno Osif), z dokumentov *Hodina dejepisu* (r. Dušan Trančík), *Hviezda* (r. Andrej Kolenčík), *Nomádi* (r. Samo Jaško), *Rabínka* (r. Anna Grusková), *WeC verejná* (r. Katarína Hlinčíková) a animovanú tvorbu roku 2012 zastupujú okrem iného tituly *Bublina* (r. Mária Olhová), *Kufor* (r. Júlia Koleňáková), *Lighta* (r. Andrej Gregorčok), *Mesiac* (r. Ondrej Rudavský), *O láske nepoznanej* (r. Michael Čopíková, Veronika Obertová) či *Pandy* (r. Matúš Vizár). Najväčším producentom v oblasti dokumentárnej tvorby, či už vlastnej, alebo v spolupráci s nezávislými producentmi, zostáva RTVS.

DLHOMETRÁŽNE SLOVENSKÉ A KOPRODUKČNÉ FILMY SO SLOVENSKOU ÚČASŤOU PRE KINÁ VYROBENÉ V ROKU 2012*

FILM	RÉŽIA	ŠTÁT	PREMIÉRA	DISTRIBÚTOR
7 dní hříchů	Jiří Chlumský	CZ/SK	1. 11. 2012	Itafilm
ABSOLVENTI/Sloboda				
nie je zadarmo	Tomáš Krupa	SK	25. 4. 2013	ASFK
Anjeli	Róbert Šveda	SK	3. 5. 2012	Continental Film
Attonitas	Jaroslav Mottl	SK	28. 2. 2013	Continental Film
Až do mesta Aš	Iveta Grófová	SK/CZ	13. 9. 2012	ASFK
Cigáni idú do volieb	Jaroslav Vojtek	SK/CZ	8. 11. 2012	Bontonfilm
DONT STOP	Richard Řeřicha	CZ/SK	28. 6. 2012	Forum Film Slovakia
Dozvuky	Władysław Pasikowski	PL/NL/RU/SK		
Immortalitas	Erik Bošnák	SK	1. 3. 2012	Film Europe
Krehká identita	Zuzana Piussi	SK/CZ	10. 1. 2013	ASFK

Modrý tiger	Petr Oukropec	CZ/DE/SK	22. 3. 2012	Continental Film
Muži revolúcie	Zuzana Piussi	SK	19. 1. 2012	ASFK
Najväčšie pranie	Olga Špátová	CZ/SK	7. 3. 2013	ASFK
Nový život	Adam Olha	CZ/SK	28. 2. 2013	ASFK
Od Fica do Fica	Zuzana Piussi	SK	17. 11. 2012	LEON production
Štvorec v kruhu	Lubomír Štecko	SK/CZ		
Tak fajn	Pavol Janík	SK	12. 7. 2012	Continental Film
Tanec medzi črepinami	Marek Ťapák	SK	21. 6. 2012	Film Europe
Tigre v meste	Juraj Krasnohorský	SK	7. 6. 2012	Continental Film
V tieni	David Ondříček	CZ/PL/SK/US/IL	20. 9. 2012	Continental Film
Zlo	Peter Bebjak	SK	12. 4. 2012	Continental Film
Zvonky šťastia	Marek Šulík, Jana Bučka	SK	2. 9. 2012	FILMTOPIA

* filmy sú radené abecedne

Filmová distribúcia a videodistribúcia. V roku 2012 prišlo do slovenských kín 3 436 269 divákov. Je to o 4,68 percenta menej než v roku 2011, ale približne to zodpovedá priemernému medziročnému poklesu počtu divákov v kinách roku 2012 v rámci Európskej únie, ktorý bol 2,9 percenta. Keďže počet predstavení stúpil len o 0,10 percenta, zo 114 783 v roku 2011 na 114 900 v roku 2012, klesla i priemerná návštevnosť na jedno predstavenie o 4,74 percenta z 31,39 diváka v roku 2011 na 29,91 diváka v roku 2012. Je to historicky najnižšia priemerná návštevnosť na predstavenie v ére samostatného Slovenska. Priemerná cena vstupenky však vzrástla zo 4,79 eura v roku 2011 na rekordných 5,11 eura, vďaka čomu tržby napriek poklesu návštevnosti vzrástli o 1,71 percenta. Diváci zaplatili za vstupenky dovedna 17 548 181 eur.

Šestnásť distribučných spoločností (1. augusta 2012 začala na slovenskom trhu svoju činnosť spoločnosť Bontonfilm a prevzala distribúciu filmov spoločnosti Tatrafilm, ktorá sa venuje už len prevádzkovaniu kín) uviedlo do našich kín 226 filmov (z toho 9 obnovených premiér). Je to o 26 viac než predchádzajúce maximum z roku 2010. Distribútori uviedli filmy z 24 krajín. Najviac ich bolo z USA (93), o druhú priečku v počte premiér sa delia Francúzsko a Česko s 23 novinkami. Celkovo sa v roku 2012 premietalo v slovenských kinách 639 titulov.

Podľa podielu na počte divákov (37,77 percenta) aj na tržbách (38,74 percenta) sa najúspešnejšou distribučnou spoločnosťou stala dvojica Tatrafilm/Bontonfilm (výsledky jednotlivých spoločností nie je možné uvádzať samostatne, pretože nie je dostupná evidencia výsledkov za obdobie do 1. augusta 2012 a od tohto dátumu). Druhý bol Continental Film (23,10 percenta/23,29 percenta) a tretie miesto obsadila spoločnosť Forum Film Slovakia (12,69 percenta/12,39 percenta).

V roku 2012 malo v našich kinách premiéru 17 slovenských filmov a majoritných koprodukcii (10 v roku 2011), čo je len o jednu menej než rekordných 18 domácich novínok v roku 2009. Boli to hrané filmy *Anjelí, Až do mesta Aš, eŠteBák, Immortalitas, Tak fajn, Tanec medzi črepinami, Tigre v meste, Zlo* a dokumenty *Cigáni idú do voľieb, Muži revolúcie, Od Fica do Fica, Zvonky šťastia* a päť minoritných koprodukcii (4 v roku 2011): hrané snímky *7 dní hriechů, Modrý tiger, DONT STOP, V tieni* a animovaný film *Alois Nebel*. Do kín však na ne prišlo len 90 730 divákov, čo predstavuje 2,64-percentný podiel na celkovej návštevnosti, a hrubé tržby boli 392 697 eur (2,24 percenta celkových tržieb). Všetky slovenské filmy (nielen premiéry) premietané v roku 2012 v kinách videlo 103 759 divákov (3,02 percenta) a po odpočítaní minoritných koprodukcii klesne tento počet na 81 852 (2,38 percenta). V roku 2011 ich bolo 171 609 – medziročný pokles počtu divákov na 100-percentných slovenských filmoch a majoritných koprodukciiach je teda viac než polovičný. Najúspešnejším domácim filmom roku 2012 sa stal *eŠteBák* Juraja Nvotu s 25 310 divákmi. Celkové prvenstvo patrilo filmu *Daba ľadová 4: Zem v pohybe*, ktorý videlo 244 567 divákov (v roku 2011 bol prvý *Harry Potter a Dary smrti II* s 212 214 divákmi). Do kín sa dostali aj dve krátke slovenské snímky ako predfilmy – *Posledný autobus* a *Dust and Glitter*. V roku 2012 bolo na 35 mm kópiách k dispozícii už len 61 premiérových titulov, teda 27,3 percenta (155 – 78,28 percenta v roku 2011).

Alternatívnou formou distribúcie je projekt Bažant kinematograf, ktorý sa v roku 2012 konal už po desiaty raz. Z dvoch profesionálne upravených autobusov Škoda RTO vybavených 35 mm premietačkou sa počas leta v historických centrách miest zdarma premietalo 5 českých a slovenských filmov. K nim pribudlo ešte niekoľko ďalších titulov premietaných na filmových a hudobných festivaloch. Bažant kinematograf navštívil 35 zastávok a na predstavenia sa prišlo pozrieť

52 300 divákov (61 000 v roku 2011). K nim sa po prvý raz pridalo 10 900 divákov novej, tretej scény Bažant kinematografu na bratislavskej Magio pláži.

Videodistribúcia. V roku 2012 bolo vydaných 45 DVD so 67 slovenskými a koprodukčnými audiovizuálnymi dielami – z toho s 28 dlhometrážnymi filmami pre kiná (v roku 2011 bolo vydaných 68 DVD so 107 slovenskými a koprodukčnými audiovizuálnymi dielami, z toho s 33 dlhometrážnymi).

Webová stránka DVD za facu (www.dvdzafacu.sk), ktorá na základe informácií od vydavateľov aj od siete spolupracovníkov a fanúšikov sleduje na dennej báze predaj DVD príkladaných ako prílohy k novinám a časopisom i voľne predajných v novinových stánkoch, zaznamenala v roku 2012 v predaji 1 746 rôznych DVD, CD titulov alebo špeciálnych viacdiskových balíčkov, čo je o 1 360 titulov menej než v roku 2011 (3 106 titulov).

NAJNAVŠTEVOVANEJŠIE FILMY V SR V ROKU 2012

FILM	ŠTÁT	DISTRIBÚTOR	PREMIÉRA	POČET DIVÁKOV
1. Doba ľadová 4: Zem v pohybe	US	Tatrafilm/Bontonfilm	28. 6. 2012	244 567
2. Twilight sága: Úsvit – 2. časť	US	Tatrafilm/Bontonfilm	15. 11. 2012	180 766
3. Skyfall	GB/US	Forum Film Slovakia	26. 10. 2012	154 675
4. Madagaskar 3	US	Tatrafilm/Bontonfilm	14. 6. 2012	133 436
5. Hobit: Neočakávaná cesta	US/NZ	Continental Film	13. 12. 2012	102 311
6. Návrat Temného rytiera	US	Continental Film	26. 7. 2012	91 242
7. Hotel Transylvánia	US	ItaFilm	4. 10. 2012	91 216
8. Prci, prci, prcičky: Stretávka	US	Tatrafilm/Bontonfilm	5. 4. 2012	65 171
9. Neskrotná	US	Saturn Entertainment	23. 8. 2012	64 704
10. Sherlock Holmes: Hra tieňov	US	Continental Film	29. 12. 2011	61 570*

*spolu od premiéry 77 442 divákov / Zdroj: Únia filmových distribútorov SR

Kiná, multiplexy a filmové kluby

Kiná a multiplexy. V roku 2012 klesol počet kín na Slovensku na historické minimum, a to aj napriek tomu, že boli otvorené dva nové 4-sálové multiplexy (kiná s 2 až 7 kinosálami) v rámci siete Ster Century Cinemas v Spišskej Novej Vsi a v Prievidzi a dvojsálové kino Europa Cinemas vo Zvolene. V prevádzke tak bolo 146 kín s 217 plátnami (v roku 2011 bolo 159 kín s 225 plátnami). Z toho bolo 111 jednosálových kín, jedno klasické dvojsálové kino (Lumière) s 296 sedadlami, 15 multiplexov s 59 sálami a 9 834 sedadlami a 3 multiplexy (kiná s 8 a viac sálami) s 29 kinosálami a 5 472 sedadlami, 13 letných kín a tri videokiná a alternatívne priestory.

K 31. decembru 2012 bolo na Slovensku digitalizovaných 113 kinosál v 45 kinách (75 kinosál v 25 kinách v roku 2011). V 75 z nich (57 v roku 2011) boli možné aj 3D projekcie. Tri multiplexy Cinema City pri bratislavských nákupných centrách Aupark, Polus a Eurovea mali digitalizovaných všetkých 29 kinosál. Desať multiplexov siete CINEMAX v mestách Banská Bystrica, Dunajská Streda, Košice, Nitra, Poprad, Prešov, Skalica, Trenčín, Trnava a Žilina malo digitalizovaných všetkých 43 kinosál. Sieť multiplexov Ster Century Cinemas v mestách Košice, Prievidza, Spišská Nová Ves a Žilina mala digitalizovaných 12 zo 14 kinosál (85,71 percenta). Spolu bolo k 31. decembru 2012 digitalizovaných 97,73 percenta kinosál vo viacsálových kinách.

Výrazne vzrástol počet digitalizovaných jednosálových kín. K doterajšej desiatke pribudlo v roku 2012 sedem ďalších: Gemini Lux v Bánovciach nad Bebravou, Nostalgia v Bratislave, Palárik v Čadci, Dom kultúry v Galante, Fajn v Humennom, Iskra v Kežmarku, Záhoran v Malackách, Centrum v Michalovciach, Považan v Novom Meste nad Váhom, Mier v Nových Zámokoch, Dom kultúry v Pezinku, Orbis v Rimavskej Sobote, Mier v Senci, Nova v Seredi, Dom kultúry v Šali. Spoločenský dom v Topoľčanoch a Mier v Trstenej. Ďalších 10 kín získalo z AVF podporu na digitalizáciu, ale do 31. decembra 2012 neboli digitalizované.

Dvadsaťdva z 27 digitalizovaných jednosálových kín môže premietiť filmy aj v 3D formáte. Dve z 23 letných kín (v Senci a v Pezinku) využívali v lete projektor z klasického kina a zvyšné mohli premietiť len z 35 mm nosičov, na ktorých bolo dostupných už len minimum novínok. Digitalizáciu kín umožňuje aj finančná podpora z Audiovizuálneho fondu. V roku 2012 bolo podporených 17 žiadostí celkovou sumou 576 000 eur (v roku 2011 to bolo takisto 17 žiadostí s celkovou sumou 485 000 eur – z toho 12 žiadostí bolo podporených vďaka mimoriadnemu príspevku z MK SR 314 000 eur v decembri 2011).

K najpodstatnejším udalostiam roku 2012 patrí prieskum kín na Slovensku, ktorého súčasťou boli priame návštevy jednotlivých kín, fotodokumentácia a dotazníkový zber údajov. Výsledkom bolo nielen podrobné zmapovanie ich súčasného stavu, ale i potenciálu, možnosti a pripravenosti jednotlivých kín na digitalizáciu. Takýto prieskum uskutočnila prvý raz v dejinách kinematografie na Slovensku spoločnosť Film Europe s podporou AVF a bol jedným z nevyhnutných predpokladov na formulovanie ďalšej stratégie a konkrétnych krokov. Aj vďaka nemu AVF v roku 2013 doplnil do podpornej štruktúry podprogram na modernizáciu kín technológiou E-cinema HD a minister kultúry predložil vláde Stratégiu digitalizácie kín v SR.

Súčasťou siete európskych kín Europa Cinemas (3 197 sál v 1 170 kinách v 673 mestách 68 krajín) bolo na Slovensku k 31. decembru 2012 spolu 19 kín s 55 kinosálami v sedemnástich mestách: bratislavské kiná Mladost a Kino Lumière, kiná v Liptovskom Mikuláši (Nicolaus), Martine (Strojár), Piešťanoch (Fontána), Rimavskej Sobote (Orbis), Ružomberku (Kultúra), Spišskej Novej Vsi (Mier) a Trenčíne (Artkino Metro) a miniplexy CINEMAX v Banskej Bystrici, Dunajskej Strede, Košiciach, Nitre, Poprade, Prešove, Skalici, Trenčíne, Trnave a Žiline.

Filmové kluby. K 31. decembru 2012 pôsobilo na Slovensku celkovo 43 filmových klubov združených v Asociácii slovenských filmových klubov (ASFK), čo je o jeden viac ako v roku 2011. Väčšina filmových klubov funguje v priestoroch klasických kín. Sedemnást z nich, teda 39,53 percenta, je v digitalizovaných kinách. ASFK uviedla v roku 2012 do kín 38 novínok, z toho 9 obnovených premiér. Po 16,1-percentnom poklese počtu divákov v roku 2011 sme aj v roku 2012 zaznamenali medziročný pokles počtu divákov na klubových filmoch vo všetkých kinách na Slovensku (nielen vo filmových kluboch). Bolo ich 71 707, čo je o 2,8 percenta menej než v roku 2011 (73 724 divákov). Klubové tituly sa v roku 2012 podieľali na celkovej návštevnosti v slovenských kinách 2,09 percentami (2,05 percenta v roku 2011). Priemerné vstupné na predstavenie klubového filmu vo všetkých kinách bolo 1,95 eur (2,01 eur v roku 2011). Najnavštevovanejším klubovým titulom roku 2012 sa so 7 357 divákmi stal poľský film *Miestnosť samovrahov* (r. Jan Komasa).

Filmové festivaly a prehliadky

Aj v roku 2012 patrili k najvýznamnejším udalostiam medzinárodné filmové festivaly Art Film Fest Trenčín/Trenčianske Teplice, MFF Bratislava a MFF Cinematik v Piešťanoch.

Jubilejný 20. ročník medzinárodného filmového festivalu Art Film Fest v Trenčianskych Tepliciach a Trenčíne sa konal v dňoch 16. až 23. júna. Hlavnú cenu, Modrého anjela za najlepší film, získala ruská snímka *Portrét za súmraku* (*Portret v sumerkach*, 2011, r. Angelina Nikonova). V medzinárodnej súťaži krátkych filmov zvíťazil film *Švédsky džob* (*Szwedzka robota*, PL, 2011, r. Paweł Ziemilski). Udelené boli i tradičné ocenenia Hercova misia (Emmanuele Béart, Miroslav Donutil, Sir Ben Kingsley) a Zlatá kamera (Andrej Končalovskij, Dodo Šimončič, Rudolf Urc). Art Film Fest počas svojho 20. ročníka ponúkol 13 sekcií so 157 filmami. Z toho bolo 86 celovečerných a 71 krátkych a stredometrážnych filmov.

V dňoch 7. až 13. septembra sa v Piešťanoch konal 7. MFF Cinematik. Počas siedmich dní bolo na 4 premietačích miestach uvedených 123 filmov, z toho 70 celovečerných a 53 krátkych a stredometrážnych. Festival navštívilo 15 900 divákov. Hlavnú cenu Meeting Point Europe Award, určenú pre najlepší európsky film vyrobený v rokoch 2011 a 2012, získal *The Artist* (FR/BE, 2011, r. Michel Hazanavicius). V súťažnej sekcii Cinematik.doc, ktorá je určená celovečerným slovenským dokumentom, zvíťazili a cenu Film Europe Award získali *Zvonky šťastia*.

Štrnásty MFF Bratislava sa konal v dňoch 9. až 15. novembra a pokračoval dvomi festivalovými dňami v Banskej Bystrici. Festivalový program 14. ročníka MFF tvorilo 155 celovečerných, stredometrážnych a krátkych filmov, ktoré si v Bratislave prišlo pozrieť 18 190 divákov. Zo súťaže prvých a druhých hraných filmov si Grand Prix odniesol film *La Sirga* (CO/FR/MX, 2012, r. William Vega). Cenu za najlepší dokument získal film *Posledná záchranka v Sofii* (*Poslednata lineika na Sofija*, DE/BU/CR, 2012, r. Ilian Metev) a v súťaži krátkych filmov zvíťazila snímka *Malody* (CA, 2012, r. Phillip Barker). Cenu MFF Bratislava za umeleckú výnimočnosť vo svetovej kinematografii si odniesli Goran Paskaljević a Jiří Krejčík. Novinkou 14. MFF Bratislava bola súťaž slovenských celovečerných hraných a animovaných filmov. Cenu UniCreditBank za najlepší slovenský celovečerný film získal debut *Až do mesta Aš*. Cenu Film Europe Award za úspešnú prezentáciu slovenského filmového umenia v zahraničí si odniesla herečka Gabriela Marcinková.

K najvýznamnejším akciám, ktoré každoročne pripravuje ASFK, patrili aj v roku 2012 putovná filmová prehliadka Projekt 100 – 2012 a slovenská časť 19. medzinárodnej prehliadky filmu, televízie a videa Febiofest, ktorá vlni ponúkla v siedmich slovenských mestách 170 projekcií 90 filmov v 15 sekciách. Videlo ich takmer 10-tisíc divákov. Na Febiofeste boli po štvrtý raz vyhlásené aj držiteľia Výročných cien ASFK.

► Miroslav Ulman

An Introduction to 35 Slovak Films and 20 Slovak Filmmakers

Film entries written by
Peter Hames

PREDAJ MESAČNÍKA FILM. SK: KNHURPREGATA / BRATISLAVA ▶ Klapka.sk – predajňa SFÚ (Gösslingová 4,3) ▶ Artforum (Kozia 20)
▶ Martinus (Uchodná 2) ▶ Benelibri Modul - Svet knihy (Uchodná 4) ▶ Prospero – predajňa DÚ (Jakubovo nám. 1,2) ▶ vätnica VŠMU (Svoradova 2)
zlinu ▶ Artforum (Bortova 2) ▶ sieť knižkárstiev Panta Rhei (Bratislava, Trnava, Piešťany, Trenčín, Zlín, Martin, Nitra, Nové Zámky, Prešov, Banská Bystrica, Zvolen, Michalovce, Košice, Prešov, Konačno, Dunajská Streda) **FILMOVÉ KLUBY** ▶ Kino Lumière Bratislava – kino SFÚ (Špitálska 4)
▶ FK – Kino Junior Levince ▶ FK – Kino Strojár Martin ▶ FK – Kino Fontána Piešťany ▶ FK – Povazská Bystrica ▶ FK – Naoko Trnava

50 rokov
VĚKAS
SLOVENSKÉHO
FILMOVÉHO ÚSTAVU
THE SLOVAK FILM
INSTITUTE
1963 - 2013

ISSN 1335-8286
9 771335 828003

FILM. SK JE EVIDOVANÝ MK SR P00 EV, Č. EV 947/08

KALENDÁRIUM

▶ **PREMIÉRY**

DISTRIBÚCIA

ROZHOVOR

PUBLIKÁCIE

▶ **TÉMA**

FILMOVÉ NOVINKY

FESTIVALY

▶ **RECENZIA**

PROFIL

OHLASY

REBRÍČKY A JUBILEÁ

▶ **PROGRAM**

KINA LUMIÈRE